

QAANAAP KOMMUNIA

Kommunemut pilersaarut 1998 - 2010

"QAANAAP KOMMUNIA - Kommunemut pilersaarut 1998-2010" Kalaallit Nunaanni Namminersor-
nerullutik Oqartussat aamma illussanik titartaasartup maa Niels Bennetzenip titartaasarfianik
suleqateqarluni Qaanaap kommuneanit suliarineqarpoq.

Maj 1999 / Marts 2000

KOMMUNEMUT PILERSAARUTIP SIUNERTAA ILUSILERSORNERALU

Kommunemut pilersaarutip siunertaraa Qaanaap Kommuniani siunissami illoqarfimmi nunaqarfinnilu ineriartornermut pilersaarutitut toqqammavissamik aalajangersaanissaq.

Kommunemut pilersaarutip aallaqqaataani pilersaarusiornermut toqqammavigisasat nassuiaateqarfigineqarput, toqqammavigisarlu tamanna aallaavigalugu Qaanaamut nunaqarfinnullu ataasiakkaanut pilersaarutissamut siunnersuut suliarineqarpoq. Pilersaarutip naanerani kommunalbestyrelsep nunaminertanik atuisinnaatitaanerup allaffissorneranut malittarisassai nassaassaapput.

Pingaaruteqarpoq kommunemut pilersaarut siunissami sutigut tamatigut eqquut-sinniartuartaqarnissaata siunertarineqannginnera erseqqissassallugu. Illuatungaatigut pilersaarut ima suliarineqarsimasariaqarpoq aningaasaliinissat, pilersaarutip piviusunngortinniarnernanut pisariaqartitat tutsuiginartuussallutik. Aappaatigulli pilersaarut aningaasanik missingersuusiornermut atatillugu ukiumut ataasiarlugu nalinginnaasumik misissuataarneqartassaaq, taamaalilluni pilersaarummut tunuliaqutaasut naleqqersorneqartassammata aammalu Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusiornernanut atatillugu salliutitsiniarnerit nali-giissitsiniarnerillu pisinnaassammata.

Tassunga atatillugu kommunalbestyrelsep "Qaanaami inuutissarsiornermik suleqatigiinnissamut periusissatut pilersaarut"-mi, Qaanaap Kommuniata Namminersornerullutik Oqartussallu suliaqartitaasa suliarisimasaasa naammassisai arlallit ilanngussimavai.

Kommunalbestyrelsep naatsorsuutigivaa kommunemut pilersaarut kommunep ineriartortinneranut suliaqarnermi innuttaasullu inuunerminni atugarisaasa pitsanngorsarneranni atortorissaarutaassasoq iluaqutaasinnaasoq.

Kommunalbestyrelse sinnerlugu,

Borgmesteri Lars Jeremiassen

AALLAQQAASIUT	3
IMARISAI	4
1 PILERSAARUMMUT NASSUIAAT	5
1.1 Pilersaarusiornissamut toqqammaviit	5
1.1.1 Maannamut pilersaarusiorneq pilersaarusiallu tulleriinneri	5
1.1.2 Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut toqqammaviit	6
1.1.3 Innuttaasunut tunngasut aamma sanaartornerit ilusaat	8
1.1.4 Kommunep aningaasaqarnera	13
1.1.5 Pituffik - Thule Air Base	15
1.1.6 Kommunalbestyrelsep anguniagai pingaarnerit	17
1.2 Immikkoortukkuutaanut pilersaarutit	19
1.2.1 Inuutissarsiornermut pilersaarut	20
1.2.2 Kommunep ingerlatsiviinut pilersaarut	25
1.2.3 Ineqarnermut pilersaarut	28
1.2.4 Angallannermut pilersaarut	32
1.2.5 Pilersuinnermut pilersaarut	36
1.2.6 Avatangiisinut pilersaarut	41
1.2.7 Inunnik isumaginninnermut peqqinnissamullu pilersaarut	44
1.2.8 Atuarfeqarnermut pilersaarut	48
1.2.9 Kulturimut sunngiffimmullu pilersaarut	52
1.3 Nunaqarfinnut tunngasut	55
1.3.1 Siorapaluk	56
1.3.2 Qeqertarsuaq	60
1.3.3 Qeqertat	61
1.3.4 Moriusaq	64
1.3.5 Savissivik	68
2 ILLOQARFIUP NUNAQARFIILLU ILUINI PILERSAARUTIT	73
3 QAANAAP ILLOQARFIANUT PILERSAARUT	79
3.1 Pingaarnerusutut ilusiliussaq	79
3.2 Sumiiffiup iluani pilersaarusiornermut killissaritit	91
4 SIORAPALUMMUT NUNAQARFIMMUT PILERSAARUT	96
4.1 Pingaarnerusutut ilusiliussaq	96
4.2 Nunaminertanik atuinissamut malittarisassat	96
5. QEQERTANUT NUNAQARFIMMUT PILERSAARUT	99
5.1 Pingaarnerusutut ilusiliussaq	99
5.2 Nunaminertanik atuinissamut malittarisassat	99
6 MORIUSAMUT NUNAQARFIMMUT PILERSAARUT	102
6.1 Pingaarnerusutut ilusiliussaq	102
6.2 Nunaminertanik atuinissamut malittarisassat	102
7 SAVISSIVIMMUT NUNAQARFIMMUT PILERSAARUT	105
7.1 Pingaarnerusutut ilusiliussaq	105
7.2 Nunaminertanik atuinissamut malittarisassat	105
8. NUNAMINERTANIK ATUINISSAMUT MALITTARISASSAT	109
8.1 Kommunemut pilersaarutip inatsisitigut sunniutai	109
8.2 Illoqarfiup nunaqarfiillu iluini nunaminertanik atuisinnaatitsinnermut malittarisassat	109
9. AKUERSISSUTIGINEQARNERA	
9.1 Inatsisitigut toqqammavik kingunerisallu	113
9.2 Uppernarsaatitut atsiuinerit	113

1.1.1 MAANNAMUT PILERSAARUSIORNEQ PILERSAARUSIALLU TULLERIIN-
NERI

Maannamut pilersaarusiorneq

1981-imi Namminersornerullutik Oqartussat kommunet nunaminertanik atuinissamut aalajangiussisarnissamut, illoqarfimmik ineriartortitsinissamut aamma sanaartornissamut inatsisitut toqqammavissanik aalajangiussisarneq tigummaguli naalakkersuisut 1990-imi kommunet tamarmik kingusinnerpaamik 1. juli 1992-imit kommunep iluani illoqarfiup nunaqarfiillu ineriartornerannut kommunemut pilersaarusiortarnissaat piumasaqaatigaat.

Tassunga tunngavissatut ipput malittarisassat arlallit, Namminersornerullutik Oqartussat kommunep pilersaarusiornissaanut inatsisissatut toqqammavissamut nutaamut tunuliaqutissatut suliarisimasaat.

Qaanaap Kommuniatali kommunemut pilersaarusiassaata suliarinissaanut piffissarititaq kingulleq kinguartinneqarpoq.

Kommunemut pilersaarummut siunnersuutip matuma saqqummiunneratigut taamaalilluni - siullermeersumik - Qaanaap Kommuniani ineriartornissamut pilersaarut ataatsimoortoq kommunalbestyrelsep suliarisaa saqqummiunneqarpoq.

Kommunemut pilersaarut taamaalilluni pilersaarutitut siullerpaatut ippoq, ima paasisariaqarluni kommunemi pilersaarusiortarnerup ineriartortinneranut pilersaarutitut toqqammavissatut suliareqqitassatut naleqqersarneqartartussatullu pigisassalluni.

Ukiumoortumik pilersaarutip tulleriissaarnera

Tassunga aallaavittut kommunemut pilersaarut ukiumut ataasiarluni sukumiisumik misissorneqartassaaq, taamaalilluni kommunemut pilersaarutip toqqammaviinik immikkoortukkuutaanullu pilersaarutaanut naleqqersuiuartoqartassalluni. Tamatumaa siunertaraa siunissami Qaanaap Kommuniani aningaasaliisarnissanut Namminersornerullutik Oqartussallu pilersaarusiornermi attaveqatigiittarnermut ineriartortitsinissaq aammalu kommunemi pilersaarusiornermi pissutsit qanoq-ittuunernanut takussutissiissutaanissaa. Figur 1 ataaniittoq takuuk.

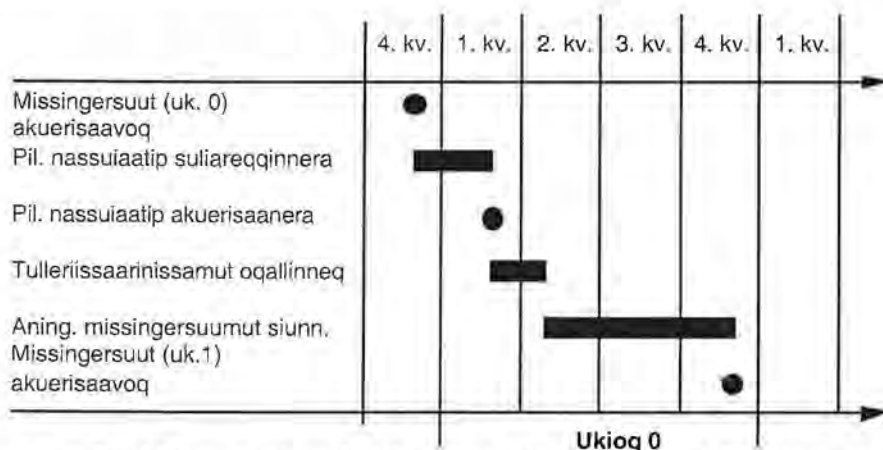

Fig. 1 - Ukiumoortumik pilersaarusiortarnerup tulleriissaarnera

Kvartalit sisamaat siullerlu. Pilersaarusiornermut tulleriissaarnerata nassataraa pilersaarummut nassuiaatip kommunep aningaasatigut missingersuusiaanik aammalu Inatsisartut aningaasanut inatsimmik akuersinerannut atatillugu aqqissuuteqqit-tarnissaa. Aningaasanut inatsimmut atatillugu Naalakkersuisut sanaartornissamut aamma nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaatit saqqummersittarpaat. Pilersaarummut nassuiaat misissorneqassaaq naleqqersuunneqartassallunilu ineriartormut atatillugu, tamannalu toqqammavigalugu pilersaarummut nassuiaammut siunnersuut aqqissuuteqqitaq suliarineqassaaq imarissallugit periusissatut pilersaarutit nutaat sammisassanullu ataasiakkaanut saqqummiussisoqarsinnaalluni.

1. marts. Pilersaarummut nassuiaat aappaagussaanut Namminersornerullutik Oqartussat aningaasanut inatsisissaannut suliasatut kissaatigisanik tamakkiisunik ilaqartillugu akuerineqassaaq. Pilersaarummut nassuiaat kissaatigisallu Naalakkersuisunut ukiut tamaasa marsip aallaqqaataani nassiuunneqartarput.

Kvartalit aappaat. Pilersaarummut nassuiaat kommunalbestyrelsemi tulleriissaarinnissamut oqallinnermi aallaaviussaaq. Tamanna toqqammavigalugu ukiumut tullinnguuttussamut aningaasanik missingersuutitut killigisassat aalajangersarneqassapput. Namminersornerullutik Oqartussat kommunellu sanaartugassanut pilersaarutaat naleqqersuunneqassapput Namminersornerullutik Oqartussallu sanaartugassanut missingersuutitut misissuataarineq Naalakkersuisunut innersuussutitut imalik nassiuutissavaat.

Kvartalit pingajuat. Kvartalit pingajuanni ukiumut tullinnguuttumut aningaasartuutissanut missingersuummumut siunnersuut suliarineqassaaq.

Kvartalit sisamaat. Kvartalit sisamaanni Inatsisartut aningaasanut inatsit akuerisarpaat kommunalbestyrelsellu ukiup tullissaanut aningaasartuutissanut missingersuut akuerisarlugu. Naalakkersuisut sanaartornissanut nassuiaat aamma nuna tamakkerlugu pilersaarusiaq tamanut saqqummiuttarpaat, taakkulu kommunep aningaasartuutissanut missingersuusiasamut tullissaanut aallaavigisassarai.

1.1.2 NUNA TAMAKKERLUGU PILERSAARUSIORNERMUT TOQQAMMAVIIT

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut malittarisassat pingaarnerit

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiorneq ilaatigut nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermut malittarisassat pingaarnerit inatsisartunit ukiumoortumik nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermik toqqammaveqarluni, ilaatigullu Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusiaat toqqammavigalugit aalajangersaaffigineqartarpoq.

Eriagisassatut isigisat. "Kommunemut pilersaarusiornermi eriagisariaqartutut isigisat isumaginissaannut Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarusiaat nr. 31 30. oktober 1991"-imeersoq najoqqutaralugu kommunalbestyrelse pilersaarusiornermi nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermi eriagisariaqartutut isigisat kommunellu illoqarfianik nunaqarfiinillu allaffissornikkut ingerlatsinerani nakkutigineqarnissaannut pisussaataavoq.

Illoqarfimmi immikkut ittutut eriagisarialinni (immikkoortut §2-t) illoqarfimmut pilersaarummi malittarisassat nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermi eriagisassatut isigisanik qulakkeerisunik aalajangersaasoqassaaq. Qaanaap Kommuniani immikkoortunik §2-nik peganngilaq. Taamaattorli kulturimut sunngiffimmullu pilersaarummi "Piniartut illoqarfiata" 1953-imeersup Dundasimilu immikkoortup illunik eriagisa-

riaqartutut isigisanik imalimmik eriaGINNITTOQARNISSAANIK kommunalbestyrelsemut siunnersuut nassuiarneqarpoq.

Illoqarfimmi eriaGisassatut isigisassanut allanut (immikkoortut §3-t) tunngatillugu immikkoortortat qanoq annertutigisumik eriaGisariaqarnissaat aalajangiffigineqasaaq. Qaanaap Kommuniani immikkoortut §3-t killilersorneqarsimangillat.

§4-mut tunngatillugu kommunalbestyrelsep nunaqarfinni eriaGisariallit aammalu illoqarfiup avataani sanaartukkanut allanut paasissutissat nunallu assiliorneri saqqummiutissavai. §4-mut tunngasut kommunemut pilersaarummut ilassummi nunat assiliorneqassapput immikkoortut §2-t §3-llu killilersorneqarnerannut atatillugu.

UkiuMoortumik nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaat, 1994. Naalakkersuisut nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaasiaat 1994-imeersuuvoq. Nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaat naapertorlugu unamminiagassaq annertoogtassaavoq inuiaqatigiinni aningaasatigut ineriartormik naammattumik pilersitsinissaq. Tamanna maannakkut suliffeqanngitsunut ukiunilu tullinnguuttuni sulisinaanngortussanut amerliartuinnartunut suliffissanik naammattunik pilersitsinissanut toqqammaviussaaq, inuiaqatigiit pissarissaartut attatiinnarnissaata ineriartortittuarnissaatalu saniatigut.

Nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaammi ineriartortitsinissamut periarfissat pingaarnerusutigut "inuutissarsiutitut siuttuuffissani" marlunni annertunerusumik misileraanermiittussaapput, tassaasuni: takornariartitsineq aamma aatsitassarsiorneq. Taakku aalisarnermut inuutissarsiutitut toqqammavittut tapertassanngortinniarneqartussaapput. Tamatuma saniatigut inuutissarsiutit nunamiittut nukittorsarneqarnissaannut pisariaqartitsisoqarpoq, taamaalilluni inuutissarsiorfeqarfiit arlalinnut samminerusut anguneqarsinnaammata, ilaatigut annertuumik tikisitsisarneq akertilneqarsinnaassalluni.

Qaanaap Kommuniani takornariartitsinerup tungaatigut ineriartortitsinissamut periarfissaqarpoq. Periarfissat sivisuumik kommunemut kommunemillu angallassinerrup tungaatigut periarfissalunneranit eqqornerlunneqarsimapput, pissutsilli Qaanaami timmisartunut suluusalinnut mittarfittaassap suliarineqarnerani pitsanngorsarneqartussatut isigineqarput. Inuutissarsiornermut aamma angallannermut pilersaarutit innersuussutigineqarput.

Aammattaaq nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaatip innuttaasut naatsorsuutigisamik ineriartornissaata sunik nassataqarsinnaanera misissugaraa. Inuiaqatigiit annertunerusumik isumagisassaqariartormerisa nassatarisaanik sullissivinnik aamma tapiissutitut aningaasartuuteqarnermut immikkoortuni annertunermik aningaasartuuteqalernissaq takorloorneqarpoq, pissutigalugu ukioqqortussutsit allanngussammata meeqqat inuusuttullu amerlaninngorlutik aammalu utoqqaat malunnaatilimmik amerliartussaammata. Ineriartorneq pisortat missingersuutaanni aningaasartuutit annertunermik nassataqartitsivoq tamakkiisumillu isertitanik allatut agguataarisarnissap ilusilersornissaanik pisariaqartitsilluni.

Qaanaap Kommuniani innuttaasunut immikkoortortami meeqqani ukioqatigiikkuutaani nuna tamakkerlugu ineriartormemut naleqqiullugu malunnaatilimmik amerliarneq malugisassaavoq, akertilanilli utoqqaat ukioqatigiikkuutaat taama annertutigisumik amerleriarsimanatik. Kisitsisilli eqqortut takutippaat Qaanaami utoqqaat annertuumik amerleriarsimaneri. Ukiuni kingullerni qulini Qaanaap Kommuniani innuttaasut ineriartormerat nuna tamakkerlugu kisitsisinut naleqqiutissagaanni marloriaammik annertunerusimavoq; ineriartorneq annertunerujartuinnartumik nunaqarfinni ineriartormemik paarlaassilluni Qaanaamut tussimasoq. Innuttaasunut

tunngasut aamma sanaartornerit ilusaannut immikkoortut ataaniittut 1.1.3-miittut innersuussutigineqarput.

Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusionerit. Qaanaap Kommunianut Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusionerit 1998-imut aningaasanut inatsimmut siunnersuummi takuneqarsinnaavoq. Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusiaat katillugit 62 mio. kr.-nik aningaasartaqarput. Takuuk figur 2.

ANINGAASALIINISSAMUT PILERSAARUT	1998	1999	2000	2001	KATIL- LUGIT
Innaall. iluarsateqqinnera	2,900	4,0	9,4	0,0	16,300
Pits., imermik pilersuineq	0,500	4,6	10,4	0,0	15,500
Avataanit kissamik pilersu- nermik aqqissusseqqinneq	0,800	1,0	1,0	1,0	3,800
Pitsanngorsaaneq, usingiaa- nermut pissutsit	0,000	6,0	0,0	0,0	6,000
Illut pingasut (1997)	0,450	0,9	0,5	0,0	1,850
Ukioqatigiingitsut ataatsi- moortillugit, inissat 40-t	0,000	0,0	0,0	1,3	1,300
Utoqq. illuata allinera (in. 12)	0,500	0,0	0,0	0,0	0,500
Imerm. pil. nutaaq, Savissivik	1,400	3,0	1,1	0,0	5,500
Nun. nakors., Savissivik	0,000	0,0	0,2	0,0	0,200
Atuarf. iluars./sanaqq., Sav.	4,000	0,0	0,0	0,0	4,000
Oqaluffiup aqqiss., Saviss.	0,450	0,0	0,0	0,0	0,450
Imerm. pil. nut., Siorapaluk	0,000	1,4	4,1	0,0	5,500
Nun. nakors., Siorapaluk	0,000	0,4	0,4	0,0	0,800
Nun. nakors., Moriusaq	0,000	0,0	0,3	0,0	0,300
KATILLUGIT	11,000	21,3	27,4	2,3	62,000

Fig. 2 - Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliissutissaat, aningaasanut inatsimmut siunnersuut 1998

1.1.3 INNUTTAASUNUT TUNNGASUT AAMMA SANAARTORNERIT ILUSAAT

Innuttaasunut tunngasut

Nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaatip Kalaallit Nunaanni Kisitsisitigut Paasissutissiisarfiup piffissami 1995-2005-imi innuttaasunut missingersuusiat tunngavigalugu paasivaa "ukiuni tullinnguuttuni innuttaasut tamakkiisumik amerlassusaanni ineriartorneq ingammik 60-ikkut naalerneranni 70-ikkullu aallartisimaneranni qitorniornerit ikileriarujussuarnerannit sunnertisimaneqarumaarput. Ukioqatigiikkuutaat maannakkut sulisinnaangortussat, arnallu amerlanerpaat qitorniorfigisartagaanniittut ukiunut siuliinut naleqqiullugit ikinneralaarsuupput.

Arnat 20-24-nik ukiullit ukiut qulit matuma siornamut naleqqiullugit ullumikkut taamaallaat 2/3-annik amerlatigaat, ukioqatigiikkuutaallu 15-24-nik ukiullit 1984-imi ullumimut naleqqiullugit marloriaammik amerlanerupput. Tamatuma pinngitsoorani kingunerissavaa qitorniat ikileriarnerannik. Kisiannili innuttaasut amerliartuaaginernerata nassataanik ukioqatigiikkuutaani ukiuni tullinnguuttuni suliinnaartussani innuttaasut amerliartuaarput soraarningortussat soraarnerussutisiaqalersussallu. Tamanna pissutigalugu sulisinnaalersussat amerlassusaat appariartussaavoq uki-umikkullu pissuteqarlutik soraarnerussutisiaqartussanngortut naatsorsuutigineqarlutik malunnaatilimmik amerleriarumaarneri.

1. januar 1994-imi innuttaasunut tamanut 60-it qummullu sinnerlugit ukiulinni ataa-siakkaani innuttaasut arfineq-pingasut sulisinnaasuusut 2004-mi ataatsimut arfinili-

ussapput. Tamatuma saniatigut missingersuusiap takorloorpaa inummut ataatsimut ukioqatigiikkuutaani sulisinnaassuseqartumi meeqqat inuusuttullu (0-19-inik ukiulit) 6%-imik amerlanerujumaartut."

Fig. 3-mi takuneqarsinnaapput 1987-1997-imi ineriartornerup kisitsisitali aammalu Kalaallit Nunaanni Kisitsisinik Paasissutissiisarfiup 1997-2007-imi ineriartornermut missingersuusaa. Tamatumuunakkut nuna tamakkerlugu piffissami 1997-2007-imi innuttaasut amerleriarnissaat 4,0%-iussasoq naatsorsuutigineqarpoq. Ukioqatigiikkuutaani ukiukinnerni aammalu ukioqatigiikkuutaani 25-59-inik ukiulinni ikileriarnerit aammalu utoqqaanerpaat akornanni amerleriarnert saniatigut ilisarnaqutavoq ukioqatigiikkuutaat 15-24-nik ukiullit malunnaatilimmik amerleriarnissaasa naatsorsuutigineqarnerat.

NUNAT TAMAAT	1987	1997	2007	97-07
00-04	5.029	5.439	4.708	-13,4%
05-14	8.180	10.005	10.173	1,7%
15-19	5.038	3.628	5.126	41,3%
20-24	6.700	3.214	4.106	27,8%
25-59	25.595	29.471	28.503	-3,3%
60-	3.191	4.214	5.588	32,6%
KATILLUGIT	53.733	55.971	58.204	4,0%

Fig. 3 - 1987-97-imi ineriartorneq aamma 1997-07-imi ineriartornermut missingersuut, nuna tamakkerlugu

Figur 4-p ukioqatigiikkuutaat procentikkaartumik piffissami 1987-1997-imi nuna tamakkerlugu ineriartornerat Qaanaap Kommuniani ineriartornermut sanilliullugu takutippaa. Takuneqarsinnaasutut Qaanaami nuna tamakkerlugu ineriartornermut naleqqiullugu innuttaasut ineriartornerat annertunerujussuusimavoq.

Ukioqatigiikkuutaat ineriartornerisa takutippaa nunap sinneranut naleqqiullugu Qaanaap Kommuniani ukioqatigiikkuutaani 0-14-inik ukiulinni annertunerujussuarmik ineriartorneqarsimanera, kisiannili 15-24-nik ukiulli marloriaat sinnerlugu ikileriarisimallutik, nuna tamakkerlugu ineriartornermut sanilliullugu ikileriarnerungaat-siarluni. Taamatut ittoqarnera meeqqani atuartussanngortut ineriartorneranni takuneqarsinnaavoq, naalli inuusukaat ikiliartuaarnerat nunap illoqarfiinut atuarfittalinut Danmarkimullu ilinniaqqikkiartortarnernik nassuiarneqarsinnaalluni.

Ilinniagaqarnissamut pissutsit ilisarnaatigaat innuttaasut amerlanerpaat kommune qimallugu ilinniariartortartut tassaammata arnat. Sumiiffimmili pissutsit imaapput ikittuaraannaat ilinniagaqartarnerat taamaalillutillu inuussutissarsiorfimmi soraajuitsumik attaveqartuullutik. Tamanna pissutaagataagunarpoq nuna tamakkerlugu nalinginnaasumik 15-19-inik ukiulinni qitorniornerup annikilliartrornerata Avangersuarmi atuutilersimannginnera.

Qaanaap Kommuniani ukioqatigiinni meeqqani malunnaatilimmik amerleriarneq ungasinnerusoq isigalugu amerleriartoqarnissaanik ilimasutsitsissaaq, piffissarli sivikinnerusoq isigalugu 15-24-nik ukiulinni ikileriarnerup innuttaasut amerliartuaarnerannik appaallatsitsiumaarnissaanik nassataqassasorinarluni. Tamanna toqqammavigalugu Qaanaap Kommuniani pilersaarusiornermut toqqammavigisasatut naatsorsuutigineqarput innuttaasut piffissami 1997-2007-imi 7,5%-imik amerliartuaarnissaat - ima paasisariaqarluni nuna tamakkerlugu (4,0%) annertunerujuartumik ineriartorneqarluni, kisiannili kommunep iluani ineriartornerusimasumut (9,6%) naleqqiullugu annikinnerusussaasumik. Figur 7 takuuk.

NUNA TAMAAT	1987	1997	87-97
00-04	9,4 %	9,7 %	8,2 %
05-14	15,2 %	17,9 %	22,3 %
15-19	9,4 %	6,5 %	- 28,0 %
20-24	12,5 %	5,7 %	- 52,0 %
25-59	47,6 %	52,7 %	15,1 %
60-	5,9 %	7,5 %	35,2 %
KATILLUGU	100,0 %	100,0 %	4,2 %

QAANAAQ	1987	1997	87-97
00-04	8,9 %	12,4 %	52,1 %
05-14	15,0 %	20,0 %	46,2 %
15-19	12,6 %	6,3 %	- 45,0 %
20-24	12,3 %	4,0 %	- 64,3 %
25-59	43,2 %	48,4 %	22,7 %
60-	7,9 %	8,9 %	22,2 %
KATILLUGU	99,9 %	100,0 %	9,6 %

Fig. 4 - Ukioqatigiikkuutaani ineriartorneq, nuna tamakkerlugu aamma Qaanaami

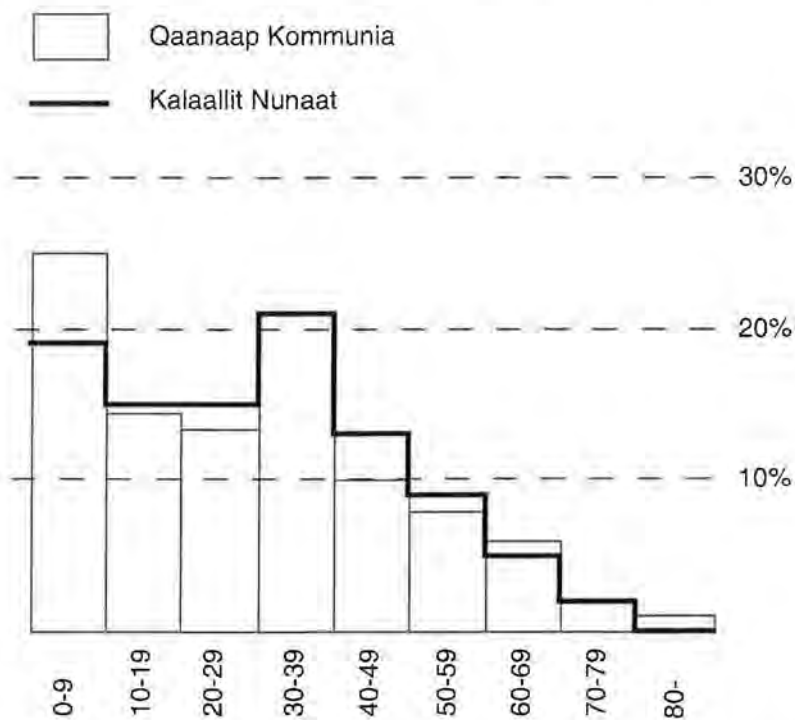

Fig. 5 - 1.1.1997-imi ukioqatigiit agguataarnerat, Qaanaap Kommunia / nuna tamakkerlugu

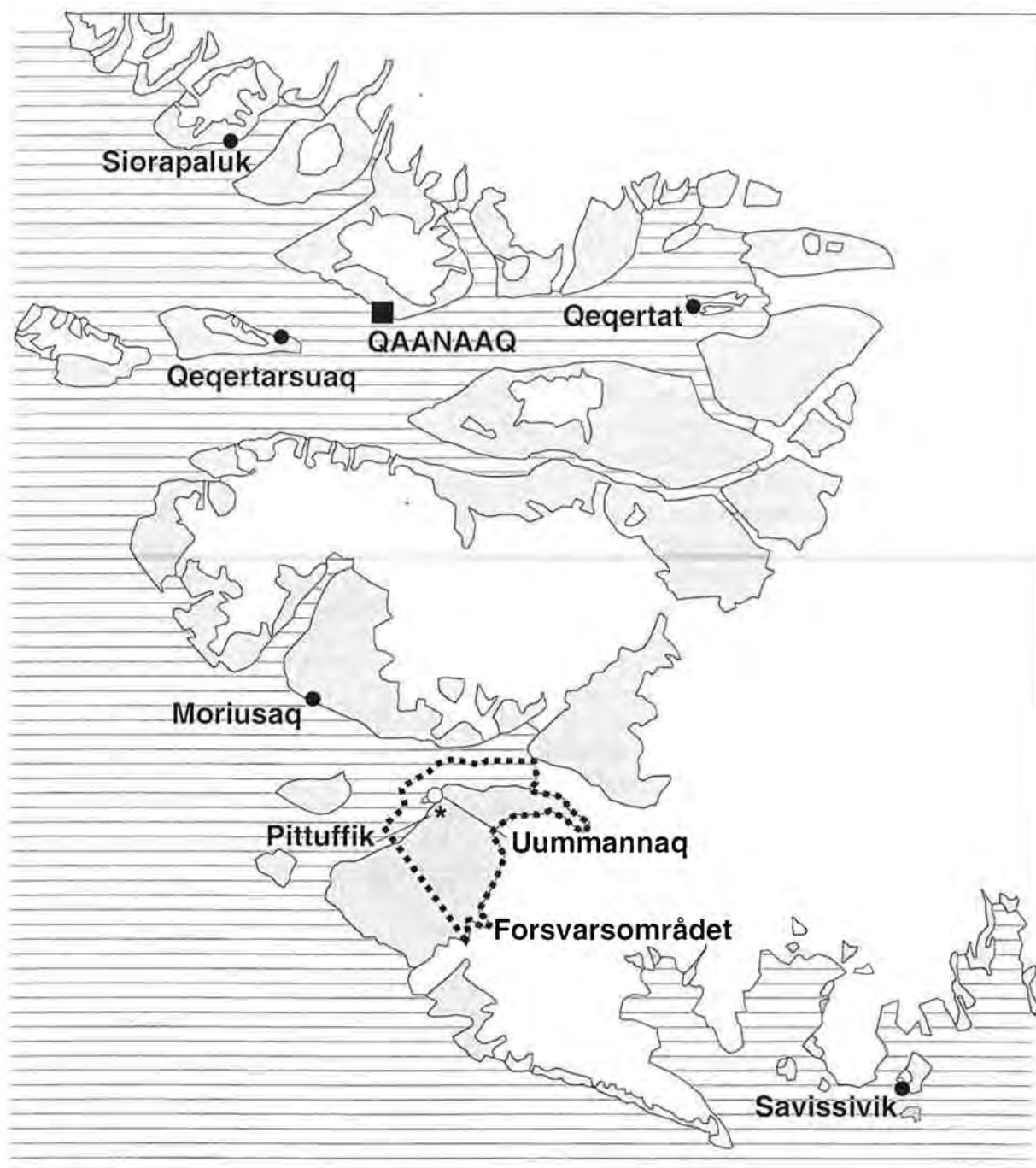

Fig. 6 - Sanaartornerup ilusaa

Qaanaap Kommunian tassaavoq kommune avinngarusimasoq, aammalu nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermut innuttaasut sumiiffinnut agguataarsimanerisigut allaanerujussuarmik naleqqersuulluni.

Nuna tamakkerlugu illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni agguataarineq tassaasoq 81% / 19% matumani kisitsisit tassaapput 72% / 28%.

Innuttaasut 628-t Qaanaap illoqarfianiipput sinnerilu 242-t nunaqarfinniipput Siorapalummi, Qeqertani, Moriusami, Savissivimmi aamma Qeqertarsuarmi.

Piffissami 1987-1997-imi Qaanaap Kommuniani innuttaasut amerleriarneri Qaanaap innuttaasa akornanni annertoorsuarmik - 34%-imi - amerleriarneruvoq nunaqarfiillu innuttaanni ikileriarneruujussuulluni 26%-iusoq. Nunaqarfiit innuttaasa amerlassusaat piffissami tassani innuttaasuni tamakkiisuni 41%-imit 28%-imut iki-leriarsimapput.

Ataani innuttaasut amerlassusissaannik eqqoriaanermi - takuuk figur 7 - naatsorsuutigineqarpoq - kommunalbestyrelsep pingaarnerusutut anguniagaa, tassa piniartutut inuiaqatigiit ineriartortittuarnissaat naapertorlugu - nunaqarfimmi innuttaasut amerlassusaasa pilersaarusiarnut piffissarititap iluani taama amerlatigiinnarnissaat tunaartarinierneqarpoq.

Nunap immikkoortuani 1960-imi Siorapaluk nunaqarfiit annersaraat, Savissivik Qeqertallu tullersortaallutik. Piffissami tassani Moriusaq najugaqarfigineqanngilaq. 1970-ip tungaanut Savissivik tamaani nunaqarfiit annersarilerpaat Siorapaluk tullersortinngorluni, nunaqarfiilli sinnerini pingasuni innuttaasut amerlassusaat taamaaginnapajarlutik. 1980-imi Savissivik nunaqarfiit annerpaartarivaat Moriusaq Siorapalullu tullersortaallutik. Tamatuma kingorna piffissami innuttaasunut tunngatillugu sakkortuumik nunaqarfinni kinguariartoqarsimavoq, 1990-imi ullumikkut pissutsit iluseriligaat takuneqarsinnaanngorpoq Savissivik nunaqarfiit annersarilerlugu malitseqarluni Siorapalummik aamma Moriusamik, nunaqarfiilu Qeqertarsuaq aamma Qeqertat pisortanit kiffartuunneqarnissaminnut toqqammavissiiinnissamut ajornartorsiuteqarfiullutik. Ineriartorneq "qitiusumik-avataaniittumik" ineriartornermik takussutissiivoq, nunaqarfiit - Qaanaamut naleqqiullutik - ungasinnerpaasut ataannarnissaminnut toqqammavimmik attassisuullutik (naak innuttaminnut tunngasutugut annertuumik allannguuteqarfiugaluaqalutik), akerlianillu Qaanaamuunerusoq nunaqarfiit qaninnerpaat nutserarfiullutik. Ullumikkut Qeqertarsuarmi najugaqavissoqartutut oqartoqarsinnaanngilaq. Taamaattumik kommunemut pilersaarut Qeqertarsuarmut ilusiliussamik pilersaarutitaqanngilaq. Nunaqarfiilli kaajallallugu immikkoortortatut tammaarsimaarfissatut inniminnerneqartumik nunaqarfiup iluatut taallugu killilersorneqarpoq.

Sakkutooqarfik Pituffik nunagisimasarluni Uummannaq kommunep iluaniipput. Illersornissamut immikkoorteq kommunet agguataarnerisa avataanniippoq, sakkutooqarfiilli maannakkorpiat kommunep iluani pissutsini pingaaruteqartuuvoq, kommunemi timmisartukkut angallassineq tamaat tassanngaannit pisarmat.

AVANERSUAQ	1987	1997	2007	2010
Illoqarfik	468	628	695	716
Nunaqarfiit	326	242	240	240
KATILLUGIT	794	870	935	956

Fig. 7 - Innuttaasut amerlassusissaannik eqqoriaaneq 1997-10,

NUNAQARFIIT	1960	1970	1980	1990	1997
Siorapaluk	82	72	65	58	72
Qeqertarsuaq	37	51	41	17	4
Qeqertat	57	64	46	31	21
Moriusaq	-	57	87	73	44
Savissivik	66	95	123	116	101
KATILLUGIT	270*	339	362	295	242

* Innuttaasut 28-t najugaqarfinni allani pingasuni

Fig. 8 - Innuttaasut ineriartornerat, nunaqarfiit

1.1.4 KOMMUNEP ANINGAASAQARNERA

“Qaanaami Inuutissarsiornikkut suleqatigiinnermut periusissatut pilersaarut” (marsimi 1997-imi - Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanit aamma Qaanaap Kommunianit suliarineqartoq) kommunep aningaasaqarneranut nassuiaammik imaattumik imaqarpoq :

“Ukiut kingullerpaat aningaasartuutaannik misissuinerit takutippaat Qaanaap Kommunia assorsuaq aningaasat tungaatigut ajornartorsiuteqartoq, aningaasaliiffinnut annertuunut periarfissaqarfiunngitsumik. 1993-imi kommune sulisumik ikilisaarujussuarpoq, tassanissaarlu tapiissutit ilaat allatut aaqqissuunneqaqqillutik, taamaallutik aningaasartuutit tamakku kommunep aningaasaqarneranut sunniuteqarunnaarlutik, tamannalu aningaasartuutit nalinginnaasumik ikileriarneranut patsisavoq (figur 9 innersuussutigineqarpoq). Ingerlatsinermut aningaasartuutit amerleriarnerat pingaarnerusumik atuarfeqarfimmi inunnillu isumaginnittoqarfimmi, taakkunannga atuisut amerleriarnerisa kingunerisaannik suliaqarnerulernermik patsiseqartinneqarpoq. Suliat tamakku sanaartornernut aningaasartuutit ikilisaaviginerannit aningaasalersorneqarput. Taamaaliorneq soorunalimi piffissami sivikinnerusumi aningaasalersuinerusinnaavoq, tassami sanaartornermik suliat - kommunemut - akuerisassaannngitsumik ikilivallaarujussuarsimmamata.

Iluarisariaqarporli kommune sulianik avataanit aningaasanik pissarsinikkut periarfissaq atorlugu aningaasaliisimannginnera. Kommunemi akileraarummut procenti ataaseq 300.000 kr.-t missaannik naleqarpoq, tamannalu isumaqarpoq annertunerusumik akileraarusiinikkut aningaasanik atugaqarneq akilernerqarsinnaannngitsaq, akileraarummut toqqammavigisaq innuttaasunik isertitallu tungaasigut annikitsuinnaasumik tunngavissaqarmat. (Ukiuni kingullerni pingasuni Avanersuarmi kommunep akileraarutinit aallaavittut procentiutitaa nikigani 28-miiginnarsimavoq).

Ineriartornermut tassunga patsisaasut arlaliupput. Siullermik kommunemi sulianik isertitsiviusunik pilersitsinissamut periarfissaqarsimannngilaq. Aappassaannik avataanit tapiissutit pingaarnertullugu innuttaasut amerlassusaannut naleqqiullugu agguataarneqarsimapput, naak suliat tapiiffigineqartartut tulleriiaartumik aningaasartuuteqarfiunngikkaluartut. Pingajussaannik inuutissarsiornermut ineriartortitsinissamut periarfissaq ullumikkut annertuallaartorsuunngilaq ilaatigut sumiiffiup inissisimaneranik timmisartuussisarnermullu pissutsinik pissuteqartumik.

Innuttaasut 1/8-ii piffissaq sioqqullugu imaluunniit ukioqqortussuseq pissutigalugu soraarnerussutisiaqarput. Innuttaasut ineriartornerannut sanilliussigaanni taakku amerleriaqqinnissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Soraarnerussutisiat akiliutiginerannulli tunngatillugu kommune Namminersornerullutik Oqartussani inatsisit atuuttut najoqqutaralugit tamatumunnga 90%-imik tapiiffigineqartarpoq.”

1992-96-imi inernerit nalunaarsorfiat figur 9-miippoq.

Kisitsisit ilaatigut takutippaat tapiissutit malunnaatilimmik ikileriarmaneri kommunep isertitai allat taamaaqataatut amerlerianngitsut. Sanaartornernut aningaasaliisutit ineriartornerup piumasaqaataanut naammaqqajanngillat - innuttaasut amerleriarnerannut aammalu inuiaqatigiit suliassiissutaannut. Aningaasanilli taarsigassarsisoqarsimannngilaq, sanaartugassalli arlallit kinguartinneqarsimapput.

97-imut missingersuusiaq aaqqissuuteqqitaaq (missingersuut missingersuummullu ilassut), kiisalu 98-imut missingersuut 1999-01-imut missiliutitaqartoq figur 10-miipput. Sanaartugassanut missingersuut sulianut ataasiakkaakkuutaarneqanngilaq, figur 11 innersuussutigineqarpoq.

INERNERA	R 92	R 93	R 94	R 95	R 96
Ingerlatsinermut aningsaasartuutit	29.729	31.401	23.710	23.498	23.802
Sanaartornermut aningsaasartuutit	2.717	3.266	1.836	1.247	1.176
ANINGAASARTUUTIT KATILLUGIT	32.446	34.667	25.546	24.745	24.978
Akileraarutit	-8.229	-8.551	-6.989	-8.128	-8.148
Tapiissutit il.il.	-25.265	-23.000	-17.984	-17.366	-18.582
Erniat il.il.	- 400	-145	163	145	32
ISERTITAT KATILLUGIT	-33.894	-31.696	-24.810	-25.349	-26.698
INGERLATSINERUP INERNERA	-1.448	2.971	736	-604	-1.720

Fig. 9 - Kommune aningsaasqarnernut inernerit allattorsimaffiat

97-IMUT 98-IMULLU MISSINGERSUUT	B 97*	B 98	O 99	O 00	O 01
Ingerlatsinernut aningsaasartuutit	25.259	25.793	25.793	25.793	25.793
Sanaartornernut aningsaasartuutit	2.034	2.227	1.677	1.677	1.677
ANINGAASARTUUTIT KATILLUGIT	27.293	28.020	27.470	27.470	27.470
Akileraarutit	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Tapiissutit il.il.	-20.043	-20.730	-20.730	-20.730	-20.730
Erniat il.il.	86	84	84	84	84
ISERTITAT KATILLUGIT	-27.957	-28.646	-28.646	-28.646	-28.646
INGERLATSINERUP INERNERA	-664	-626	-1.176	-1.176	-1.176

* 97-imut missingersuut aaqqissuuteqqitaq

Fig. 10 - 97-imut missingersuut aaqqissuuteqqitaq aamma 98-imut missingersuut

98-IMI SANAARTOR- NISSAMUT MISSINGERSUUT	B 98	O 99	O 00	O 01
Qarasaasianut aningsaasartuutit	500	0	0	0
Telefoninut centraleqarfik	50	0	0	0
Kommunep sanaartugassatut suliassai.	1.677	1.677	1.677	1.677
KATILLUGIT	2.227	1.677	1.677	1.677

Fig. 11 - 98-imi sanaartornissamut missingersuut

1.1.5 PITUFFIK - THULE AIR BASE

Kalaallit Nunaanni amerikamiut sakkutooqarfiinut pisortatigut toqqammaviusoq tassaavoq Qallunaat Nunaata USA-llu akornanni Kalaallit Nunaannik illersuinissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq. 1941-mi isumaqatigiissummut assigunani isumaqatigiissut USA-p illersornissamut immikkoortortaqarnissamut amerikamiuinnarnik inoqartussanik pisinnaatitsinngilaq. Nunalli taakku marluk erfalasuisa immikkoortortaniinnerannik isumaqaannarpoq, soorluttaaq qallunaat atassuteqarnermut sakkutoorisat amerikamiut aqutsisuisa akornannut inissinneqarsinnaasoq.

Qallunaat Nunaata, USA-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissut marsi 1991-imeersoq najoqqutaralugu komité piujuaannartussaq pilersinneqarpoq, tassanilu amerikamiut sakkutooqarfeqarnikkut Kalaallit Nunaanni inissisimanerani pissutsit oqaluuserineqartarput.

1947-mit Kalaallit Nunaata illersornissap tungaatigut inissisimanera allatut taaneqaaqqippoq. Europap Avannarliup Amerikallu akornanni "alloriarfittut" taaneqartarnerminit Sovjetunionimut akiuuttuarniarnermi sakkutooqarfinngortitaalluni, taamaallunilu sakkunik atuilluni sorsuuttoqalissappat Kalaallit Nunaat tigusatut sakuutuiligaasussanngorluni.

1951-imi isumaqatigiissutip piviusunngortinnginneranili amerikamiut Thulemi silasiorfeeraq mittarfittalereersimavaat Pituffillu - Thule Air Base - sanallugu aallate-reersimallugu. USA-p illersuisussatut silaannakkut sakkoqarfianut sallerpaatut aallaavissatut sakkutooqarfiunermi Thule Air Base sakkutooqarfiup iluani eqqaanilu teknikkikkut nutaaliaanerpaanik ingerlatsivinnut arlalinnut pilersuisarfinngorsimavoq.

Thulemi sakkutooqarfiup pilersinneqarnerata nunami immikkoortuani - avinngarusimaqisumi - pissutsinik allanngortitserujussuarpoq. Sakkutooqarfimmi suliat annertuut sumiiffimmi aningaasaqarneq piniartut atugarisaat killup tungaanut sunniivigaa, sakkutooqarfiullu pilersinneqarneranut atatillugu inughuit najugaqarfiat Uummannaq 1953-imi matuneqarpoq innuttaasut ilaatigut Qaanaamut, taamanikkut najugaqarfigineqanngitsumut pinngitsaaliinikkut nuutsitaallutik.

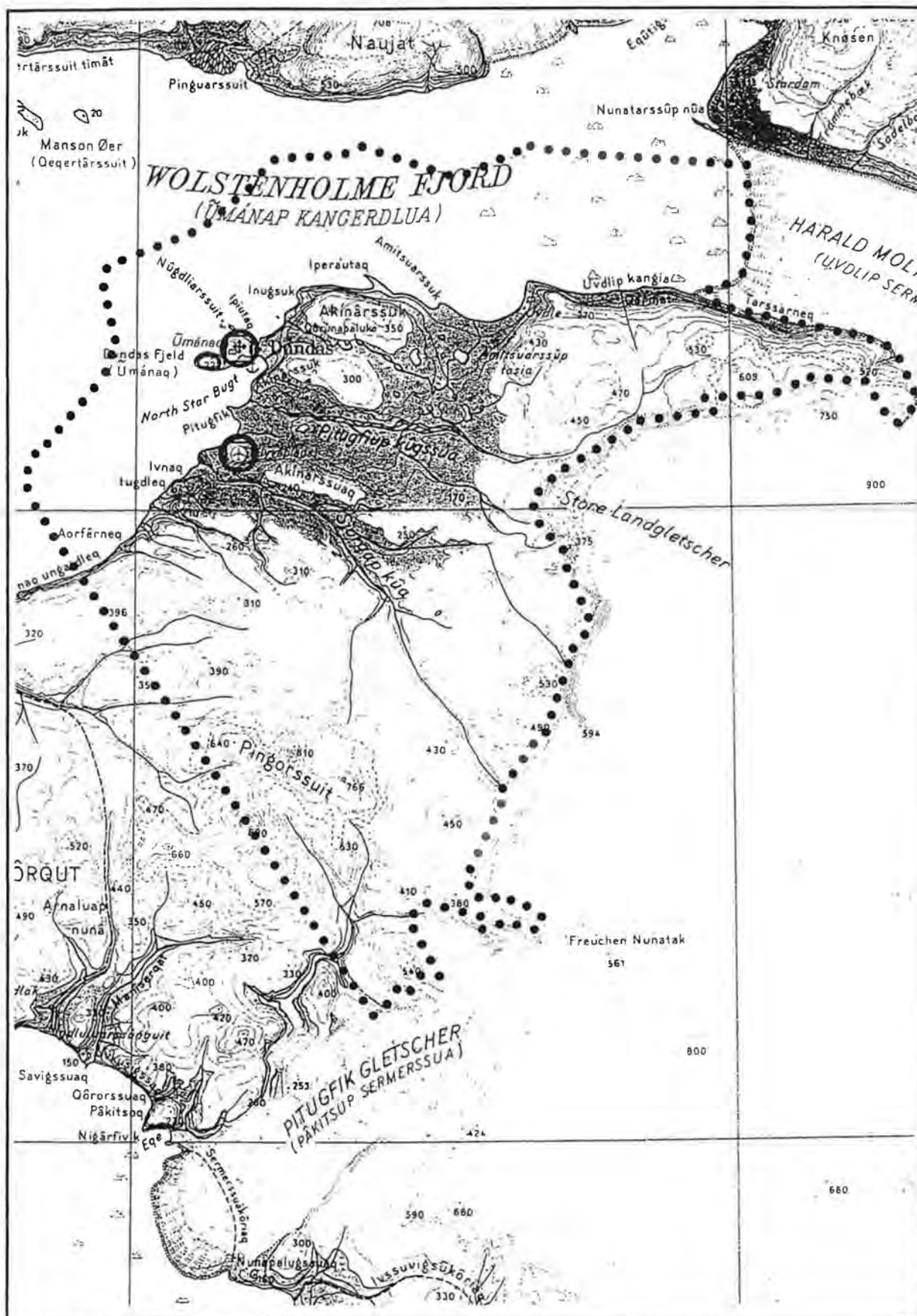

Fig. 4 - Thule Air Base, illersornissamut immikkoortoqarfik

Ukiut tulliani niuertoqarfik Thule, Knud Rasmussenip 1909-mi pilersitaa Uummanap eqqannguaniittoq matuneqarpoq, aammattaarlu Qaanaamut nuunneqarluni. Pinngitsaaliinikkut nuutsitsineq innuttaasut tungaannit taarsiivigineqarnissamik noqqaassutit arlallit saqqummersippai, tamatumalu - naak ukiut 40-t qaangiuteree-raluartut - inatsisitigut toqqammavigisaa sulil qulakkeerneqanngilaq.

Sakkutooqarfigeqqaakkalli immikkoortortaa affaannangorsimavoq suliniutillu assigiinngitsut kommunemi piniartutut inuutissarsiornermi pissutsinik pitsanngorsaaniartut aallarneqarsimallutik.

Suliffittut sakkutooqarfik kommunemut annertuutut iluaqutaanngilaq, tamatumun-
ngalu pisooqataavoq marlunnik oqaaseqarnissamut, qallunaatut/tuluttut, piumasa-
qaatit annertuut, aammalu sakkutooqarfiup inuiaqatigiinnut avatangiisunut avin-
ngarusimalluinnarnera. Kommunalbestyrelsellu ilisimavaa sakkutooqarfik nunamut
anigaasat tungaasigut iluaqutaasoq.

Sakkutooqarfiulli nunap immikkoortuani innuttaasunut attaveqarnissamut periarfis-
sat pitsannguiffigisimavai, tassami kommunemit timmisartuussinerit tamavimmik
tassanngaanniit aallaaveqarmata.

1.1.6 KOMMUNALBESTYRELSEP ANGUNIAGAI PINGAARNERIT

Ulluni nutaaliani piniartutut kultureqarnerup ineriartortinnera

Kommunalbestyrelsep Qaanaap Kommuniani ineriartornermut *pingaarnerusutut anguniagarisaa* tassaavoq siunissami nutaaliani piniartutut kultureqarnerup attatinnarnissaa ineriartortittuarnissaalu.

Nunap ilusaa eqqarsaatigigaanni Qaanaap Kommuniani inuiaqatigiit nunarsuarmi avannarpasinnerpaami inissisimapput tassaallunilu "kommune avinngarusimasoq", piniartutut kultureqarnermi nalinginnaasumik siamasissumik najugaqarfiunera ilisarnaataalluni.

Silap pissusai pissutigalugit ukiup ingerlanerani qaamma ataasiinnaq immakkut angallaffiusinnaavoq, aammattaarlu timmisartuussisarnerit sulil annikitsuinnaammata kommunalbestyrelsep iliuuseqarfigisinnaasai annikitsuinnaapputtaaq. Kommunep iluani attaveqatigiinnermut pissutsini sanaartuinerit annikittuinnaasut inuiaqatigiit tunisassiorinissaminnut periarfissakitsuinnaanerannik ilallugu immikkut ittumik suliffissanik nutaanik pilersitsinissamut, kommunep avataanut tunisassianik "avammut tunisinissamik" periarfissiisunik periarfissaqarniarnermik immikkut ittumik ajornaku-soortissimavai.

Qaanaamili mittarfiliulernerup malunnaatilimmik kommunep tikikkuminarlisassavaa inuiaqatigiillu sinnerinik annertunerusumik pingaaruteqartumik attaveqarfiginnin-nissamut inooqateqarnissamullu anigaasaqarnikkut, inooqatigiinnikkut kulturik-kullu periarfissiissalluni.

Tamanna tunngavigalugu kommunalbestyrelsep aamma Namminersornerullutik Oqartussat suleqatigalugit inuutissarsiornermi suliarisinnaasat assigiinngitsut misissuiffigisimavai. Taakku piniartutut inuutissarsiuqarneq tapersorsorinnaavaat aammattaarlu saniatigut anigaasanik isertitsinissamut periarfissanik nutaanik allaanerusunik (takornariartitsineq, sanalukkanik tunisassiorneq aamma aalisarneq) periarfissiissallutik.

Najugaqarfiit ilusaat

Kommunep illuutigisaanik nalunaarsuineq oqaluttuarisaanermik tunngaveqarpoq, kommunalbestyrelseli paasinninneraa najugaqarfiit ilusaat ullumikkut piniarnissamut periarfissanut naleqqiullugu tamakkiikannersumik naleqquttuusoq, taamaattumillu piniartutut kultureqarnermik ineriartortitsinissamut pitsaanerpaatut aallaaviusinnaalluni. Taamaattumik kommunalbestyrelsep pingaernerutitatut anguniagaasa inuutissarsiutinut tunngasunik aalajangersimasunik aammalu pisortat sulissussinerisa toqqammavittut pisariaqartitanik assigiinngitsunik (ingammik nunaqarfinni) kinguneqartinnissaat kissaataavoq, taamaalilluni ullumikkut nunaqarfinniit aallararneq akimorniarneqarsinnaammat. Taamatut tunuliaquteqarluni kommunep sanaartorfiini tulleriissaarineq imaattut aalajangiunneqarpoq :

Qaanaaq kommunep illoqarfiatut pingaernerpaatut suli ineriartortittuassaaq, kommunellu sullissussinnermut, angallannermut, ilinniagaqarnermut allaffissornermullu qiterissallugu. Tamanna isumaqarpoq Qaanaap Kommuniani ingerlatsiviit pingaernerpaat tamarmik Qaanaap illoqarfianiissasut. Tassaallutik mittarfik, kommunep allaffissornera aammalu ingerlatsiveqarfii, napparsimmavik, utoqqaat illuat, atuarfik qitiusoq kulturikkullusuliniutit. Tassunga atatillugu anguniakkap ilaa pingaarutilik tassaavoq illoqarfiup inuutissarsiornikkut, inissiaqarnikkut sullissinikkullu inissisimanerata nunap sinnerani illoqarfinnut annertunerusumik naleqqiunneqarsinnaanngortissinnaanngorlugu ineriartortinnissaa.

Nunaqarfiit anginerpaat pingasut (Siorapaluk, Moriusaq aamma Savissivik) qangatut piniariaatsip, nioqqutissiassat toqqorsimanerinit kiisalu sumiiffimmi - Siorapalummik Moriusamilu - takornariartitsinnermut (qimussertitsinerit) ineriartortinnissaanut periarfissaqartinnissaanut qulakkeerfigineqassapput. Savissivimmi qaleralinik aalisarnermik ineriartortitsinnermut periarfissat ikiorserneqassapput. Taamaaliumnginnermi pisariaqartoq tassaavoq angallassinnermut pissutsit pitsanngorsarnerisa, nioqqutissanik pilersuinerup ingerlalluurtup, imermik pilersuinerup, peqqinnissap aammalu sumiiffinni inooqatigiinnermut kulturimullu suliniutinut sinaakkutissatut illut sullissiviit allilernissaasa qulakkeernissaat. (Tassunga tunngatillugu illut sullissiviit takornarianut, aammalu teknikerinit, sanasunit, peqqissaasunik il.il. pitsaasunik unnuiffigineqarsinnaanngorlugit sanaartuiffigisariaqarput). Tamatuma sania-tigut illut aamma avatangiisit tungaasigut pitsanngorsaatit pisariaqartut (tamatumunga ilanngullugu eqqakkanik passussinerup pitsanngorsarnissaanut iliuuserisassaq) ata-qatigiissaarilluni iliuuserisassamut aallarniinissaq pisariaqartinneqarpoq. Tassungalu atatillugu anguniakkap ilaa pingaarutilik tassaavoq Moriusami ineriartortitsinissamut periarfissat immikkut ittumik nakkutigineqarnissaat tapersersornissaallu qulakkiissallugit.

Qeqertat piniartutut inuutissarsiuteqarnermut immikkoortutut tapersersuiffittut pingaaruteqartutut attatiinnarniartariaqarpoq. Taamaattumik aningaasaliinerit tunit-si-viup atortorissaarusersorneranut , pisiniarfimmut pilersuinerup attatiinnarnissaanut aammalu avatangiisinut inissaqarniarnermullu pissutsinut tunngaviusumik pitsanngorsaanernut sammitinniartariaqarput.

Qeqertarsuaq kommunemut pilersaarummi asiartarfittut inissinneqarpoq.

Nunaannaq. Pilersaarusiornermut toqqammaviusumi matumani kommunalbestyrelsep nunaannarmi nunaminertanik aalajangersimasunik soqutiginaateqartutut toqqartuinissamut pisariaqartitsisimanngilaq. Pilersaarusiornermut tunngasutigut pisariaqartitsinerit takkussuunnerisigut kommunalbestyrelsep periarfissat tamakku misissuiffigeqqikkumaarpai.

1. PILERSAARUMMUT NASSUIAAT pilersaarutit

2. Immikkoortukkuutaanut

Pilersaarutip immikkortua manna kommunep immikkoortukkuutaanut pingaarnernut pilersaarusiornernanik aamma immikkoortukkuutaanut ataasiakkaanut kommunalbestyrelsep politikkikkut anguniagaanut pingaarnernut nassuiaammik imaqarpoq. Kommunemi periarfissat ineriartornissamullu kissaatigisat nalilerniarnissaannut aammattaarlu tulleriissaarisinnaanissamut immikkoortukkuutaanut pilersaarutit qulingiluut, kommunemi pilersaarusiornerni pissutsinik tamanik sammisaqarfiusut suliarineqarput. Figur 1 takuuk.

Immikkoortukkuutaanut ataasiakkaanut pilersaarutit imaraat :

1. *Qanoq issutsimik aamma ineriartornermut takussutissanik* missiliuinertut illilugit nassuiaatit aammattaq sullissinerup qanoq ittuuneranik naliliineq.
2. Ungasinnerusoq isigalugu immikkoortortap ineriartornissaanut kommunalbestyrelsep pingaarnertitatut *anguniagaa*.
3. Kommunep aningaasanik missingersuusaa aamma aningaasanut inatsit tungavigalugit immikkoortumi suliarisassanut *periusissatut pilersaarut*. Periusissatut pilersaarut kommunalbestyrelsep Namminersornerullutik Oqartussat aningaasaliinissamut pilersaarusiornernanut sanaartugassatut kissaatigisaanut toqqammaviusaaq.

1. Inuutissarsiornermut pilersaarut	Piniarneq, aalisarneq Assassorluni suliat, sanalukkat Sullissineq, niuverneq & kaaviiaartitsineq Suliaqartitsinissamut iliutsit
2. Kommunep ingerlatsiviinut pilersaarut	Allaffissorneq Ingerlatsiviit Qatserisartoqarneq Iliveqarfiit Illut sullissiviit
3. Ineqarnermut pilersaarut	Illunik sanaartorneq Illunik pitsanngorsaaneq
4. Angallannermut pilersaarut	Mittarfik & qulimiguullit mittarfii Umarsualiveqarfiit Aqqusernit pisinnaallu aqqutaat
5. Pilersuinnermut pilersaarut	Kallerup-innerra, imeq & kiassaaneq Tele
6. Avatangiisinut pilersaarut	Imikoq Eqqakkanik passutaqarneq
7. Inunnik isumaginninnikkut peqqinnissamullu pilersaarut	Pisortat ikiorsiisarnarat Pinaveersaartitsineq Meeqqat inuusuttullu Pitsorluttut Utoqqaat Peqqinneq
8. Atuarfeqarnermut pilersaarut	Atuarfiit
9. Kulturimut sunngiffimmullu pilersaarut	Kulturi Sunngiffik Eriagisassat

Fig. 1 - Immikkoortukkuutaanut pilersaarutit

Kommunemut pilersaarummik oqallinneq tapersersorniarlugu kommunalbestyrelsep isummat arlallit 1993-imi aamma 1994-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu saqqummersut tigusiiffigisaqattaarpai.

1.2.1 INUUTISSARSIORNERMUT PILERSAARUT

Kommunemi suliffeqarfiit tamarmik inuutissarsiornermut pilersaarutip iluaniipput. Pilersaarut aqutsisussatut suleqatigiit Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat aamma Qaanaap Kommunianit ivertitat marsimi 1997-imi nalunaarusiaat "Qaanaami Inuutissarsiornikkut suleqatigiinnissamut periusissatut pilersaarut" tunngavigalugu suliarineqarpoq. Nalunaarusiap taassuma suliarineranut siunertarineqarpoq kommunep iluani inuutissarsiornerit ineriartortinnissaannik periarfissat suunerinik paasiniaaneq, taamaaliornikkut siunertarineqarluni inuutissarsiornikkut aamma suliffissaqartitsiniarnikkut pissutsit pitsaangorsaaviginissaat, kiisalu taamaaliornissamut periusissatut pilersaarusiornissaq siuneratalugu.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Piniarneq aamma aalisarneq. Qangatut piniartutut inuutissarsiuteqarneq kommunep inuutissarsiorfiini kultureqarnikkut aningaasarsiornikkullu pingaaruteqartuuvog - ingammik nunaqarfinni. Piniakkani tunisassiat piniartukkormiut aningaasaqarnerrannut toqqaannartumik atasuupput, piniakkanilu tunisassiat saniatigoortut anner-tuumik aningaasat atornagit inuussutissanik nioqquteqarnermi akuusuupput. Iserti-tat pingaarnerusutigut aarrit, puisit, qilalukkat qaqortat qernertallu, mattaat, timmis-sat (appaliarsuit), kiisalu sanalukkanut atortussanik tunisinermi pissarsiarineqar-tarput. Nalinginnaavoq isertitaqarnissamut periarfissat ukiup piffiini aalajangersi-masuni pisarneri, annertoorsuarmillu ukiumit ukiumut aammalu sumiiffimmit sumiif-fimmut allanngorartupilussuullutik.

Aalisarneq periarfissat takorluuisitsineratut suli inheritinneqartigisimanngilaq.

Ullumikkut sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiit qangatut piniartutut kultureqarne-rup aammalu ulluni nutaaliani kalaallit aningaasarsiorlutik inuiaqatigiivisa akornan-ni aqqusaarisuuvog, ukiullu ikittuinnaat iluanni - taamaalinngitsuuissanngikkuni - qangatut piniartutut kultureqarnermit inooriaatsimut aalajangersimasunik piffissap aamma malittarisassat aalajangigaannut nooriarsinnaaneq ilimanaateqanngilaq. Naleqassutsit allanngorsimasut, inuusuttut utoqqaallu akornanni aqqiagiinnginne-rit aammalu inooqatigiinnermi avissaariartornertut pissuserilikkat tassaapput innut-taasut naapitassaasa ilaminiinnanngui.

Siunissami ineriartornissamut anguniagisassaq tassaasariaqarpoq inooriaatsit taakku marluk ilaannik akulerussinerunngikkuni inooriaatsimik nutaamik pilersitsi-neq, ineriartornerlu tamanna sumiiffimmi tamaaniinnaq pinnani nunami tamarmi pivoq.

Inuutissarsiutitigut iluserisaq innuttaasut piniartutut aalisartutullu inuutissarsiuteqar-figisaat aningaasarsiornermik tappussisoq, ukiullu qanoq-ilinerani inuutissarsiutiti-gut sulianut ammasuusoq innuttaasut annertunerusumik kissaatigisaannut piuma-saqaataannullu naleqqunnerusussaavoq. Periusissatut pilersaarutip taaneqartup aqutsisussatut suleqatigiissitaasa tamanna tunuliaqutaralugu innersuussutigat piffissaq tamakkiisuunngitsunik aammalu sulianut ataasiakkaanut suliffigisassat as-sigiinngitsut piniartutut aammalu aalisartutut inuutissarsiuteqarnermi ukiup qanoq-ilinerani suliaqarnissamut piumasaqaatinut naapertuuttunik akulerussinissaq salliutinneqassasoq.

Suliffeqarfiit. Qaanaami pisortat ingerlatsiviini imaluunniit suliffeqarfinni pisortanit pigineqartuni suliffiit kisiartaapput, figur 1 innersuussutigineqarpoq.

SULIFFIGISAQ	SULISUT AMERL.
Qaanaap Kommuniar	145
Nukissiorfiit	18
Napparsimmavik aamma kigutileriffik	24
Atuarfik	39
KNI	45
Tele aamma ionosfæremik misissuiffik	3
Inissiatileqatigiit INI A/S	4
Royal Greenland	3
KATILLUGIT	281

Fig. 1 - Suliffeqarfiit, ultimo 1996 (tigusiffik: periusissatut pilersaarut)

Tamatuma saniatigut piniartorpassuit namminersortutut nalunaarsugaasut ipput, aammattaarlu namminersorlutik inuutissarsiteqartut ikittut: hotelimik piginnittoq ataaseq aamma sanasut pingasut.

Suliffissaqartitsineq. Aningaasat atornagit inuussutissanik niueqatigiittarneq piniarnermut aalisarnermullu atasumik aningaasaqarnermik pisortat avataatigoortumik ilaqartoq sumiiffinni inuiaqatigiinnut aalajangiisumik pingaaruteqartuuvoq. Nunap ilaani inissisimaneq, silap pissusii, sumiiffiup iluani pilersuinnermut pissutsit aammalu innuttat ikittuuneri siamasissumillu najugaqartiterneri pissutigalugit suliffeqarfinnik imminnut akilersinnaasunik, taamaattumillu suliffissaqartitsisunik pilersitsinissanut periarfissaqarsimanngilaq. Tamatuma aamma nassataraa innuttaasut amerlangaatsiartut suliffeqarfimmut aalajangersimasumik attuumassuteqannginnerat.

Inuutissarsiutinik ineriartortitsinissanut periarfissat. Sumiiffiup iluani pissutsit aammalu nunap ilaani inissisimanerup silallu pissusaanut tunngasutigut pissuteqartumik siunissami qaninnerpaami tunisassiorfik suliffinnik imminnut akilersinnaasunik pilersitsinissanut periarfissaqarsinnaanera ilimanaateqanngilaq. Inuutissarsiutit maannakkut ineriartortinneqarsinnaasut tassaavoq piniartutut inuutissarsiorneq aalisarnermik takornariartitsinermillu tapertaqartinneqartoq.

Aalisarnermut atatillugu maannakkut Royal Greenland A/S-ip kommunemi suliaqarneranik annertusaanissamut pilersaaruteqartoqarpoq, ilaatigut Qaanaami tunisassiorfiup allilernerqarnissaa aammalu Savissiviup eqqaani qalerallit tunisassiarineqarsinnaaneri iliuuseqarfigineqarnissaat siunertalugit.

Savissivimmi nunaqarfiup piginneqatigiilluni tunisassiorfia qerititsiveerartalik "Hakkoq"-p Royal Greenland A/S-imit piginnittoqalarnissaa allineqarnissaalu naatsorsuutigineqarpoq. Appaliarsunnik tunisassiorneq annertuumik alliliiffineqarsinnaavoq Savissivimmi Qaanaamilu suliffinnut nutaanut tunngaviliisinnaalluni. Tamatuma saniatigut tunisassiarineqarsinnaapput qalerallit, qullukkat panertuliallu.

Qaanaami tunisassiorfigisap Siorapalummit Qeqertanillu nioqqutissiassanik amerlanerusunik tunitsivigineqarneratigut tunisassiorfittaata aammalu qerititsiviup neqinullu panersiiviup, ingammillu qullikkiorfiliornikkut allineqarnissaanut tunngavissaqannguatsiarpoq. Tunisassiat nunap iluani piniakkat aalisakkallu (taakkununga ilanngullugit appaliarsuit Savissivimmiit Siorapalummiillu), kiisalu qalerallit tunisassiorneq.

Qeqertani qaleraleqarnera paasineqarsimavoq, taakkuli angallateeqqanik motoorlinnik killilersuineq pissutigalugu sikusimanerani taamaallaat qimusserluni aalisar-neqarsinnaapput. Nioqqutissat suliareqqinnissaanut Qaanaaliaattariaqarput. Ulumikkut tunitsiveqaranilu qerititsiveqanngilaq.

Siorapalummi piniakkanik tunisinissamut periarfissaqarpoq, piniagassarpassuillu tassaapput appaliarsuppassuit saniatigut aarrit, puisit, qilalukkat qaqortat qerner-tallu, mattak, appat ukallillu. Nioqqutissat suliareqqinnissaannut Qaanaaliaattaria-qarput. Ullumikkut tunitsiveqaranilu qerititsiveqanngilaq.

Moriusami imminut akilersinnaasumik tunitsivimmik imaluunniit tunisassiorfimmik pilersitsinissamut periarfissaqarnavianngilaq. Sumiiffilli tamanna piniarnissamut periarfissaqarluartoq ilisimaneqarpoq, taamaalilluni piniartutut inuussutissarsior-nermut inuutissarsiutitut tapertarisinnaasaq naleqqersuussamik takornariartitsiner-mut sammitinneqarsinnaalluni. Dundasimi (nunaqarfimmit nal. akunnialunnguanik qimusserluni ungasissuseqartumi) takornariartitsiviusinnaasumik pilersitsinerup Moriusaq takornariagassatut piukkunnarsarsinnaavaa. Tassunga atatillugu nuna-qarfiup "timitamigut" ilusaa iluarsartuuteqqittariaqassaaq (illut aaqqissuuteqqinneri avatangiisillu pitsanngorsarneri).

Takornariartitsineq ullumikkut kommunep aningaasaqarniarnerani naatsorsuutitut ilapittuutinngoriartuinnarpoq. Takornariartitsinerulli ineriartortinnissaanut periarfis-sat kommunep iluani angallannermut pissutsinik annertunerpaamik killilersorne-qarsimapput. Taamaattumik Qaanaami timmisartunut suluusalinnut mittarfiliornissa-mik isumaqatigiissutit takornariartitsinermik ineriartortitsinissamut periarfissat pit-sanngorsaaavigissavai. Toqqaannartumilli inuussutissarsiummi tassani suliaqartus-sat ikittuunnaassapput.

"Qaanaami Inuussutissarsiutit pillugit suleqatigiinnermut periusissatut pilersaarut"-mi takornariartitseriaatseq ineriartortinneqarnissaanut periarfissaginnerpaaq tas-saavoq *inuit ataasiakkaat kissaatigisaat naapertorlugit takornariartitsineq*, sumiiffin-ni iliuuseqarnissamut periarfissarisat najoqqutaralugit sumiiffinni ataasiakkaani pi-niartut suleqatigalugit aalajangersimasunik angallassisarnernik aaqqissuussiso-qarsinnaalluni. Taamaattorli takornariartitsinermi qimusserartitsinikkut, qajartortitsi-nikkut, sermimut, pisuttuarnernut aammalu immakkut angalaartitsikkut - tassani mi-sigereersimanngisanik "ilumoortunillu" misigititsisarnerit eqqarsaatigineqarlutik - periarfissanik tamakkiisumik iluanaaruteqarsinnaatigani suli pisariaqartitanik arla-linnik ineriartortitsinissamik aaqqissuussinissamillu pisariaqartitsisoqarpoq.

Tassunga atatillugu sanalukkat tuniniarneranni (assersuutigalugu sanaluttarfimmit pioreersumit "Ultima Thule"-meersunit) aningaasanik isertitaqarnissamut periarfis-saqarluarpoq. Periusissatut pilersaarusiornermi aqutsisutut suleqatigiissitat tassu-nga innersuussissuteqarput eqqumiitsuliortunut ilinniartitsinissamik aallartitsisoqar-nissaat, taamaalilluni suliat pitsaassusiisa pitsanngornissaat qulakkeerneqassam-mat.

Anguniakkat

Kommunemi ineriartornissamut kommunalbestyrelsep pingaarnertutitut angunia-garaa piniartutut qangatut inuuniuteqarnerup attatiinnarnissaa ullunilu nutaaliani ineriartortinnissaa; tassa piniartutut inuuniuteqarnerup saniatigut isertitaqarnissa-mut periarfissinnissaanut naleqqersuullugu.

Piniarneq aamma aalisarneq. Piniarnermik aamma aalisarnermik inuussutissarsiu-titut periarfissat ineriartortinnissaannut periarfissarisat pingaarnerusumik tassaap-put neqinut, mattammut timmissanullu tunisassiorfiit qerititsiviillu pilersinnissaat, taakkulu nioqqutissat suliareqqinnissaannut nunallu iluani tunisassior-nissamut tun-gasuutinneqassapput. Tamanna tunuliaqutaralugu kommunalbestyrelsep angu-niagarai:

- *Savissivimmi* tunisassiorfik qerititsivillu pioreersut allilernerqarnissaat, taamaalilluni sumiiffimmi qaleraliutit annertunerusumik atornerqarsinnaanissaat aammalu appaliarsuit annertunerusumik tunisassiarineqarnissaat siunertaralugit,
- *Qaanaami* tunisassiorfik, qerititsivik aamma panersiivik pioreersut piniakkat aalisakkallu nioqqutissiat, ilaatigut Siorapalummit Qeqertaniillu nioqqutissanik aaqqis-suussaallu arnerusumik pilersorneqalernermut atatillugu annertunerusumik tunisassiarineqarnissaat siunertaralugit allineqassasut,
- *Qeqertani* tunisassiorfiliortoqarnissaa, taamaalilluni sikoqannginnerani neqinik mattammillu, kiisalu sikusimanerani aalisakkanik tunisisoqarsinnaalerniassammat, ungasinnerusorlu isigalugu qerititsiviliortoqarsinnaalluni, aamma
- *Siorapalummi* piniakkanik nioqqutissianut tunitsivimmik aamma ilisivissamik sa-naartortoqarnissaat (appaliarsuppassuit saniatigut aammattaaq aarrit, puisit, qila-lukkat qaortat qernertallu neqaat, kiisalu mattaat, appat ukallillu tamatumani peri-arfissaallutik).

Takornariartitsineq. Takornariartitsinermut immikkoortortami suliat arlallit aallartisar-neqarsimapput. Kommunalbestyrelsep anguniagaraa periarfissat aalajangersumik anguniagassaqaqarnermik siunertaqartumik ineriartorteqqinnissaat, ilaatigut *Moriusa-mi* suliat aallartisarneqaqarnersat siuarsarnissaannut periarfissanik ilaqartariaqartut.

Suliat allat. "Avanersuarmik Inuutissarsiornikkut suleqatigiinnermut periusissatut pilersaarut"-mi innersuussutigisat najoqqutaralugit kommunalbestyrelsep suliat ataasiakkaat tikkuarumavai makkununga tunngasut :

- illut aaqqissuuteqqinnissaannut suliaq,
- eqqiluersaanerup aamma eqqaavilerinerup namminersortunit tiguneqarnissaat,
- tusagassaqaqartitsivimmik pilersitsinissaq,
- piniartunut højskolemik aamma nunaannarmi ilinniariartortarfissamik, aamma
- angalaartunut akunnittarfimmik pilersitsinissaq.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Qaanaaq, tunisassiorfik, alliliineq				
Savissivik, tunisassiorfik, alliliineq				
Qeqertat, tunitsivik nutaaq				
Siorapaluk, tunitsivik nut. toqqorsivillu				
Moriusaq, sumiiff. takornariartits. pilers.				
Illunik aaqqissuussineq				
Tusagassaqaqartitsivik				
Piniartut højskoleat				
Angalaartut akunnittarfia				

■ kissaat aning. inatsimmi aamma/imat. missingersuummi ilaasoq
kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneg

Sissaq uumasunik miluumasunik imarmiunik pilaanernut annertuumik atornerqarput.

Qaanaami suliffeqarfiit inissisimaffiginerpaavaat B1-imi umiarsualiveqarfimmut aamma inuutissarsiteqarfimmut immikkoortortami (Royal Greenland A/S-ip tunisassiorfimmik, qerititsivimmik panersiivimmillu suliffeqarfiini, kommunep suliffeqarfinnik ataatsimoortitsiffiani, tassani umiatsianik sannavimmi B-308-mi aamma pram-mersuarnik usingiaasarfinni), ataatsimut atugassanut siunertaqarfinni C-ni : C1 (kommunep allaffiani, KNI-p pisiniarfiini, allaffeqarfinni, allakkerivimmi aningaasaa-teqarfimmilu, tassunga ilanngullugit Inissiaatileqatigiit INI A/S-ip allaffeqarfia, poli-tiit, eqqartuussivik, meeraaqqerivik, timersortarfik, katersortarfik aammalu ionosfærimik misissuisarfik), C2 (oqaluffimmi), C3 (atuarfimmi), C4 (napparsimmavimmi, kigutileriffimmi aamma utoqqaat illuanni), C5 (katersugaasivimmi aammalu siunissami piniartunut ilinniartissamut il.il. nunaminertassami) aammalu C6 (akunnittarfimmi aammalu siunissami meeqqanut paaqqinnittarfissami). Tamatuma saniatigut suliffinnik immikkut ittumik atortussanut E-nut inissisimasoqarpoq : E1 (Nukiffiorfiit allaffeqarfianni, kiassaasarfimmi, imeqarfimmi, innaallagissiorfimmi, ajutoornermi innaallagissiorfeeqqami aammalu tankeqarfimmi, kiisalu qatserisarfimmi, gassip puuinut ilioqaavimmi, sannavinni aammalu quersuarni), E2 (ujaqkerivimmi), E3 (imermut sapusiami aamma maqitsisarfimmi), E5 (Telemi) aamma E8 (eqqaavimmi).

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermi siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallillit inuutissarsiteqarnermut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput (kommu-nemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

- "Qaanaami piniartut atugarisaat ajorput - piniariartarfinnut pitsaasunut ungaseqaaq, piniar-tuuneq suleruloornaqaaq. - Saniatigooralugu inuutissarsiummi - aalisarnermi - atugassatut tunisassiorfiliq piniartunit atornerqanngilaq. Ajomartorsiut unaagunarpog piniartut aalisar-neq nikanartutut isigimmassuk - piniartuuneq naammappog. - Pisiniarfiup maani tunisassianik nioqquteqarnera piniartunit assut amigaatigineqarpoq. - Annertunerusumik qerititsinasuarfeqarnissaq pisariaqartinneqarpoq. - Piniartog aalajangersimasumik aningaasarsialimmik aappaqanngikkuni pisartaarnilu imminut napatissinnaanngilaq. - Suli piniarneq inuutissarsititut pingaarnertut isigineqarpoq, naak tamanna kommunip aningaasaqarneranut iluaqutaanani artorsartitsinnaraluatoq. - Ullumikkut sanalukkat ajorpallaat tuniniarneqartarput - tamatuma sassaalliiniarneq aserortarpaa. - Sanaluttarneq nakussassartariaqarparput (immaqa pikkorissartitsinikkut), pitsaassuseq annertusillugu piumaneqarnerallu annertusarlugu. - Pitsaassutsip qulakkeerneqarnissaa atulersittariaqarparput, tassuunakkut angujumallugu suliat pitsaasuinnaat tunineqartalermerat nioqqutissiattalu eqqortumik akilernerqartalermissaat. - Inatsisartut suliffissaqartitsiniutit assigiinngitsut aningaasaliiffisimavaat. Uagut aamma taakku ilaannik pisinnaasariaqarpugut. - Piniartumut suliarissallugit naleqqupput sanalunneq, takomariartitsineq kulturimut attuumassuteqartoq, pisat tunisassiarinerat, nammineq illugisap allinera allannngortinneralu nutaanillu illuliomeq. - Kommunimi suliasat suut isumagisariaqarnerannik paasiniaasoqartariaqarpoq, soorlu isumaginninnerup aamma avatangiisit pitsanngorsarnissaasa iluanni, tamatumani suliasat agguataarneqarlutillu akissarsisitsisoqassalluni ikiuutisiinnarani. - Inuusuttut aalisarneq soqutiginerujartorpaat, ilaatigullu qaleraleqarfiit periarfissaqarfigilluarpagut. - Nunaqarfinni eqqagassalerin-gikkaanni allamik suliasaqarpiannngilaq. - Nunaqarfinni suliffissaaleqineq nalunaarsome-qarneq ajorpoq, ilaqutariillu piniartuusut isertitaat eqqoriaannarneqartarput. - Ajorpoq inuup ataasiinnaap kommunimi takomariaqarnermut tunngasut kisimiilluni isumagissappa-git. Pitsaanerussaaq piniartut peqatigiiffiat suleqataappat kommunimilu takomariaqarnerup ineriartortinnissaanut akisussaaqataalluni."

1.2.2 KOMMUNEP INGERLATSIVIINUT PILERSAARUT

Kommunep ingerlatsiviinut pilersaarutip imarai:

- kommunep allaffissornera ingerlatsiviilu,
- qatserisartoqarneq,
- iliveqarfiit, aamma
- illut sullissiviit.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Kommunep allaffeqarfiani ingerlatsiviinilu inuit 145-t missaat sulisorineqarput.

Kommunep allaffeqarfia B-44-mi illusimaveqarpoq. Illut 1987-imi allineqarpoq isorisassaannigilarlu. Savissivimmi nunaqarfimmi allaffeqarpoq (innuttaasut illuanni B-608-mi), Moriusami (B-604) aamma Siorapalummi (B-514), inummik ataatsimik ullup affaani sulisoqarfigineqarlutik. Siorapalummi nunaqarfiup allaffia aqqqissuuttariaqarpoq. Qeqertani Qeqertarsuarmilu nunaqarfiit allaffeqarfigineqanngillat.

Kommunep ingerlatsiveqarfianiipput kommunep illuutaanik sanaartorneq, kommunep sulisartoqarfia, pisortat eqqiaasoqarfiat, aqqusinernik, pisuinnaat aqqutaannik kussinernillu sanaartorneq ingerlatsinerlu kiisalu iliveqarfinnik alliliineq matusinerillu. Nunaqarfinni angisuuni pingasuni innaallagissiorfinnut (ullup affaanik) aammalu eqqakkanik piiaanernut (piffissamik tamakkiisuunngitsumik atorfinitsitsineq, 1.1.1998-imi Nukissiorfinnit ingerlanneqalerpoq) atatillugu sulisartoqarpoq. Qaanaami, Siorapalummi, Moriusami aamma Savissivimmi ataatsimoorussanik sannaveqarpoq.

Qatserisarneq. Illoqarfiup qeqqani imiisiviup eqqaani qatserisartut B-204-mi illusimaveqarput. Tassani piffissamik tamakkiisuunngitsumik sulisartoqarpoq marlunnik. Illoaavissamik pisariaqartitsisoqarpoq. Nunaqarfinni qatseruteqaranilu qatserutinik inissiiveqanngilaq.

Iliveqarfiit. Qaanaap kangiani iliveqarfik naammattumik allineqarnissaminut periarfissaqarluarluni inissilluarsimavoq. Nunaqarfinni tamani iliveqarfiit inissaqarluarput. Nunaqarfinni ilisinerni ajoqi ilisisuusarpoq.

Illut sullissiviit pisariaqartitanik assigiinngitsunik, illuni ataasiakkaani naammassiniarnissaannut ajornakusoortunik periarfissiipput: amernik suliaqarneq, uffarfik errorsivillu. Illu sullissivik nunaqarfimmi inooqatigiinnermut atatillugu pingaaruteqartuunera suli ineriartortittariaqarpoq, assersuutigalugu meeqqanik paaqqinninnernut aammalu inuit akornanni aammalu kulturikkut ingerlatanut atatillugu. Illunik sullissiveqarpoq Siorapalummi (B-638, namminersortunit pigineqartoq, 1993-imi sanaaq initaqartoq ataatsimiittarfimmik, uffartarfeqarluni, amernik suliaqarfeqarluni errorsisarfeqarlunilu), aammalu Savissivimmi (B-592, 1988-imi sanaaq initaqartoq ataatsimiittarfimmik, uffartarfeqarluni, amernik suliaqarfeqarluni errorsisarfeqarlunilu. Illu nunaqarfiup allaffianut atavog).

Qaanaami illu errorsivik (B-128, 1954-imi sanaaq) illumut amernik suliaqarfimmut atavog (B-190, 1973-imi sanaaq). Ullumikkut illut uffartarfittut errorsisarfittullu tamani atorineqarsinnaasutut atorput, aqqqissuunneqarnissaalli pisariaqarput).

Anguniakkat

Kommunalbestyrelsep paasinninnera Moriusami piaarnerpaamik illumik sullissivimmik sanaartortoqartariaqarnera. Aammattaaq kommunalbestyrelsep sulissutigerusuppaa Qaanaap illoqarfiani illunut sullissivinnut assingusumik angisuumik, uffartarfiit saniatigut ininik ataatsimut atugassatut siunertanut initaqarsinnaasumik sanaartornissaq.

Savissivimmi, Moriusami aamma Siorapalummi illuaqqanik kiassakkanik qatserutinik inissiisarfinnik sanaartortoqarnissaq imaluunniit qatserutinik illuaqqanik pisariaqartitsinngitsunik pissarsiaqarnissaq pisariaqartinneqarpoq. Aammattaaq qatserisarfinnut atatillugu nunaminertaq ilitsivik aqqissuunneqartariaqarpoq.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Illu sullissivik, Moriusaq				
Illu sullissivik XL, Qaanaaq				
Qatserusiisivik, Moriusaq				
Qatserusiisivik, Savissivik				
Qatserusiisivik, Siorapaluk				
Ilitsivik, Qaanaami qatserisarfik				

■ kissaat aning. inatsimmut aamma/imar. missingersuummut ilaasoq
kissaat immikkoortukkuutaanut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Qaanaami kommunep allaffia immikkoortumi C1-imi ataatsimut atugassatut siunertaqarfimmi inissisimavoq. Nunaqarfinni immikkoortortaarfii illullu sullissiviit nunaminertaniipput ataatsimut atugassatut siunertaqarfittut atugassiani. Qatserisarfik, illu errorsivik aammalu amernik suliaqarfimmut illu immikkoortumi E41-imiipput tamarmik, taannalu immikkut ittumik siunertalinnut atugassiaavoq (pilersuinemik ingerlatsivik). Qaanaami illunut sullissivinnut assingusumik sanaartortoqassappat immikkoortoq C1-imi inissiinissaq nutaaq nalilerniartariaqarpoq. Iliveqarfiit nunaminertanut sanaartorfigeqqusaanngitsunut inissinneqarsimapput.

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermi siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallilit kommunep ingerlatsiviinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Piniartup pisariaqartippaa takomarissap qanoq sullinneqarnissaa pillugu ilinniartitaanissani, taamaaliornikkut takomariaq aamma/imaluunniit ilaqutai uteqqissinnaaqqullugit. - Illoqarfimmi kalaalimineerniarfimmik pilersitsisoqarnissaa amigaatigineqarpoq. - Ammerinissamut pitsaannerusumik periarfissaqarnissaa amilutittalu niuernikkut atorluarnissaannut periarfissaqarnissaa. - Sanalukkanik suliaqarnerup nukittorsarnissaa pisariaqarpoq. - Ingerlatsivippasuumut immikkut aningaasalersorneqartunut aningaasaliissutaasartut kommunip oqartusaaffigisuuppagit annertunerusumik pisariillisaasinnaagaluarpuq anguniakkatsinnullu atatillugu sunniuteqarnerusinnaalluta. - Malittarisassanit pituttorneqarpuq, suna tamarmi allaffissorninngorpoq. - Pisortaarfii tamarmik immikkut pilersaarusiortarput. Inuttaasut aperineqanngisaannarput suna siulliukkumaneraat. Aatsaat suut tamarmik piareerlugit

pilersaarusiorneqareeraangata pilersaarutit tusalersarpavut. - Kommunep allaffiata ilusaa allaanngilaq pallitsaalisaaq saaffiginninnernut ajattuisoq. - Qaanaaq ungasingaarmat allaanngilaq aaqqissugaaneq uniinnarsimasoq, ajornarpallaaqaaq. Suut tamarmik "kinertumik" arriitsumillu pisarput, qitiusumi pisrotat Qaanaaq pimoorutinngilaat. - Kommuni nammi-neernerulersillugu misiliinissaaq, malittarisassat paasiuminarsarlugit najukkamilu pissutsinut naleqqussarlugit, nukissat sillimmatigisat anguniagaqarluartumik atorneqarsinnaaqqullugit. - Kommuni suliffeqarfissuurtut ingerlassaaq, annertunerusut katersuuffiattut. - Kommunip allaffia nutaaq. - Inuiaqatigiinni teknikkikkut ingerlatsivik ingerlatsivinnik assigiinngitsunik arfinilinnik pilersinneqarpoq ingerlanneqarluni ingerlatsisorarlugit aqutsisut tallimat: kommuni, sanaartornermut ingerlatsivik, tele, peqqinnissaqarfik aamma atuarfeqarfik. - Eqqakkanik anaajaanermillu suliaqarneq pitsaanerusoq. - Pinnguarterfiit amigaataapput. - Illu uffartarfik sivilisunerusumik ammasariaqarpoq."

1.2.3 INEQARNERMUT PILERSAARUT

Ineqarnermut pilersaarutip imarai:

- illunik sanaartorneq, aamma
- illut pitsanngorsarneri.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinissamut pissutsit

Qaanaap Kommuniani *illuutigisat* figur 1-imi nalunaarsorneri takuneqarsinnaapput. Takuneqarsinnaasutut illuutigisat piffissami 1993-97-imi nunaqarfinni 18%-imik aammalu illoqarfimmi 28%-imik amerleriarsimapput. Piffissamili tassanerpiaq innuttaasut ineriartornerat nunaqarfinni 7%-imik appariarpoq, Qaanaamili innuttaasut 3%-imik amerleriarsimallutik.

Taamaalilluni inuit amerlassusaasa ineriartornerannut naleqqiullugu illuutigisat malunnaatilimmik amerleriarsimapput, taamaattumik piffissami nalinginnaasumik illuutigisanut tunngatillugu amerlassutsit tungaasigut pitsanngoriaateqarsimanera nalorninaateqanngilaq.

ILLUUTIGISAT	1993	1994	1995	1996	1997
Qaanaap illoqarfia	167	178	190	212	213
Nunaqarfiit	103	110	112	116	122
KATILLUGIT	260	288	302	328	335

Fig. 1 - Qaanaap Kommuniani illuutigisat (GSK)

Illuliorneq. Tamatuminnga malitseqartumik Qaanaami agguaqatigiissillugu illumi najugaqartut amerlassusaat (tassa illumi ataasiakkaami inuit najugaqartut agguaqatigiissinneri) 3,63-mit 2,95-imut ikileriarsimapput, figur 2 innersuussutigineqarpoq. Ineriartornerli tamanna pisimagaluartoq Qaanaami pissutsit illoqarfinnut agguaqatigiissitsinermut (2,58) naleqqiullugu ajornerujussuuvoq - assigiinnarpaalu nunami nunaqarfinni illumi najugallit amerlassusaasa agguaqatigiissinnerannut.

Kommunip nunaqarfiinit nutserarnerittaaq isumaqarput kommunep nunaqarfiini illumi najugallit amerlassusaasa agguaqatigiissinneranni malunnaatilimmik ikileriarsimaneq, 2,53-mit 1,98-mut.

NAJUGALLIT AMERLASS.	1993	1997	93-97
Illoqarfiit, nuna tamakkerlugu	2,64	2,58	- 0,06
Nunaqarf., nuna tamakkerlugu	3,25	2,96	- 0,29
Qaanaaq	3,63	2,95	- 0,68
Nunaqarfiit, Avanersuaq	2,53	1,98	- 0,55

Fig. 2 - Illuliorneq, Avanersuaq aamma nuna tamakkerlugu (GSK)

01.01.1997-imi illunik pisariaqartitsineq. Qaanaami illunut 45-nut naatsorsorneqarpoq, nunaqarfinniillu nutserarneq pissutigalugu illuutigisat sinneqarput. Figur 3 innersuussutigineqarpoq.

ILLUT PISARIAQARTITAT	boligbestand	boligbehov	underskud
Qaanaaq	213	258	45
Nunaqarfiit, Avanersuaq	122	93	-

Fig. 3 - Illunik pisariaqartitsineq, Qaanaap Kommunian (PB20) (GSK)

Ineqarnermik ajornartorsiutaasut nunaqarfinni ingammik teknikkikkut pitsanngorsaatinut aammalu piiaanissarujussuarmut aaqqissuussinissarujussuarmullu pisariaqartitanut attuumassuteqarput.

Qaanaami teknikkikkut pitsaanngorsaatinik, aaqqissuussinernik piiaanernillu pisariaqartitsisoqarpoq, aammattaarli sulii illuliortiternissaq pisariaqartinneqarluni. Pingitsaalisalluni nuutsitaanermut atatillugu illut taartisiat inunnit najugaqarfigissalugit piukkunnangitsutut nalilerneqarsimapput. Kommunemut pilersaarummik suliaqarnermik ingerlatitseqqinnermut tunngatillugu Qaanaami piiaanissamik aaqqissuussinissamillu pisariaqartitsineq nalunaarsorneqarumaarpoq.

Illut tapiiffigineqartut ikittuinnaat sanaartorneqarpoq ikittuinnaat akilersinnaammategik, illoqarfimmullu nutsertut namminneq illorisaqalernermikkut pituttorusunngillat. Manna tikillugu Namminersornerullutik Oqartussat nutaanik illuliornerni 80/20-mik agguaqatigiissitsineq atorlugu tapiissuteqartarsimavoq, tamannali 1997-imi 60/40-nngortinneqarsimavoq, tamatumalu kommunep suliaqartitsinerminik affaannanngortitsisariaqalersissimavaa.

Piiaaneq aamma aaqqissuussineq. Inissiaatileqatigiit INI A/S-ip Qaanaap Kommuniani nunaqarfinni juli 1996-imi illut piartariaqartut aaqqissuuttariaqartullu nalunaarsorsimava. Soorlu figur 4-mi takuneqarsinnaasutut nunaqarfinni illut 49-t piartariaqartutut (illuutigisat 40%-ii) aammalu illut 43-t aaqqissuuteqqittariaqartutut (illut 35%-ii) nalunaarsorneqarsimapput.

Pitsannguineq	Savissivik	Qeqertarsuaq	Siorapaluk	Moriusaq	Qeqertat
Piiaaneq	16	11	11	3	8
Aaqqiss.	15	5	12	8	3
KATILL.	31	16	23	11	11

Fig. 4 - *Piiaanissamik aaqqissuusseqqinnissamillu pisariaqartitsineq, nunaqarfiit (Inissiaatileqatigiit INI A/S)*

1997-imi illut utoqqarnut naleqqussakkat marlunnik initallit sisamat Qaanaami sanaartornerat naammassineqarput. Aningaasanut inatsimmut 98-imut illut pingasut illorput 2000-it 80 m²-inik angissusillit sanasunit sananeqarnissaat aamma illut nammineq sanaaneqartussat (Illorput 2000) arfineq-pingasut ilanngunneqarsimapput.

Anguniakkat

Qaanaap illoqarfiani imatut illuliortiternerup annertusarneqarnissaa illuutigisat piarnerpaamik nunap sinnerani agguaqatigiissitsinnermut assingulersillugit tassavoq kommunalbestyrelsep pingaernerutitatut ineqartitsinikkut politikkerisami anguniagarisaa. Tassunga atatillugu kommunalbestyrelsep kommunep Namminersornerullutik Oqartussallu akornanni aningaasalersueriaatsip allanngortinneqarnissaannik periarfissanik misissuerusuppoq, minnerunngitsumik Qaanaami piaagasarpassuarnik aamma aaqqissuusseqqinnissamik piariaqartitsineq pissutigalugu.

Nunaqarfinni kommunalbestyrelsep Inissiaatileqatigiit INI A/S suleqatigalugu piiaanissamik aaqqissuusseqqinnissamillu suliaqarnek aallartikkusuppaa, inissiaatigisat pitsanngorsartariaqartut suliarinissaat pissutigalugu, aammattaarli sumiiffinni ataasiakkaani suliaqartitsinerulernissanut periarfissat taamaaliornikkut taper-sorneqarsinnaammata.

Qaanaap Kommuniani (aammalu piniartoqarfinni allani) immikkut ittumik ajornartorsiutaavoq piniartut namminneq illuliornissaminnut ukiup ilaata illunik

sanaartorfiusinnaasup sivikitsoralaarsuuginnarani piniagassarsiornermi piffis-
saammat pitsaanerpa, avammut angalaarfiukkajuttoq. Tamanna pissutigalugu
immikkoortumi immikkut ittumik sulianik aallartitsinissamut pisariaqartitsisoqarpoq
– pisariaqartitsineq tunaartaralugu nammineq illuliassanngortitat piffissap
naammaginarnerusup iluani - taamaakkajunngimmammi - naammassillugit
sanaartornissaat qulakkeerneqassammat, aammalu nammineq illuliassat
naammassinngitsuukkat ikilisarneqassammata. Minnerunngitsumik taasanut
kingullernut tunngatillugu Qaanaaginnarmi 20-t missaat
naammassineqarsimanngitsuunerat maluginiartariaqarpoq

Ukioqatigiikkuutaani 60-it sinnerlugit ukiulinni amerleriartoqarnissaanik ilimagin-
ninneq tunngavigalugu kommunalbestyrelsep qulakkeerusuppaa utoqqaat naju-
gassaannik pisariaqartitsiartuaarneq angummaffigineqarsinnaanissaa (utoqqaat
najugassaannik aammalu nunaqarfinni illunik sanaartornikkut). Assinganittaaq -
inuusukaanerusut amerleriarnersa kingunerinik - kollegiani ininik/inuusuttunut
najugassianik pisariaqartitsiartuaarnissaa ilimagisariaqarpoq.

Suliffimmut atatillugu illunik naleqquttunik - ingammik ilinniartitsisut illuinik - pigisa-
qarnissaq nutaanik atorfinitsitsinernut tunngatillugu apeqqutaasarpoo aalajangi-
suusinnaasartoq. Tamanna tunngavigalugu kommunalbestyrelsep kissaatigaa
Namminnersornerullutik Oqartussat annertunerusumik kommunep iluani ilinniartit-
sisut illuinik sanaartornissamut aamma/imaluunniit aaqqissuusseqqinnissamut
aningaasaliisarnermut peqataanerunissaat.

Kommunalbestyrelsep illut taartissiat 1953-imeersut Qaanaamiittut ilaasa pigiin-
narnissaat kissaatigaa.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Illut pingasut (1997)				
Illut nammineq sanaassat 8				
Illunik sanaartorneq, Qaanaaq				
Piiaanissamut iliuusissaq, nunaqarfiit				
Utoqqaat illui / inuusuttut najugaqarfii				
Ilinniartitsisut illui				
Nammineq illuliornissamut iliuusissaq				
Taartitut illut ilaannakortumik attanneri				

■ kissaat aning. inatsimmut aamma/imat. missingersuummut ilaasoq
kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Pingaarnerusutut ilusiliussami illoqarfiup kitaa'tungaani nunaminertat illuliornissamut inniminnerneqarput.

Kommunalbestyrelsep Danmarks Meteorologiske Institut peqatigalugu saviup kajungerineranik misissuiffiup B-123-miittup nuunnissaanut periarfissat oqaloqatigiissutigerusuppai, illoqarfiup qeqqani nunaminertat illoqarfimmut tunngatillugu soqutiginaateqartut, ullumikkut misissuiffimmit atorneqartut inissianut atorneqarsinnaasunngortinneqarnissaat siunertaralugit. Immikkoortorli manna tikillugu suli siunertanut misissuiffimmut atasuusunut inniminnerneqarpoq. Immikkoortoq illunik taartissiaqarfik ineqarnermut immikkoortunngortinneqarsimavoq A1-imik taallugu.

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuineri siunnersuutit oqaaseqaatillu arlalillit ineqarnermut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlalit siunnersuutigineqarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Utoqqaat utoqqaat illuat angerlarsimaffimmiittut isiginngilaat. - Utoqqaat namminneq angerlarsimaffimminni najugaqartariaqarput. - Illussaaleqisoqarpoq, taamaammat illuni tamani inoqutigilppassuusarput. - Illut mikivallaarput. - Illut tamarmik kuuinnartumik imeqartariaqarput (nusuinnartakkanillu anartarfeqarlutik). - Eqqagassat pitsaannerusumik suliarineqartariaqarput illut eqqaat peqqinnanngitsuuneri anigorneqartariaqarmat. - Kiffiusersuineq arlalitsigut ajortarpoq. - Nunaqarfinni illut pisoqaapput, qiianarlutik mikeqalutillu, nutarterneqartanngillat, taamaallaat sukkut tamaana aaqqissuussisoqartarpoq. - Nunaqarfinni illut pitsaannerit pisoqqallu nutarterneri pisariaqartinneqarpoq."

1.2.4 ANGALLANNERMUT PILERSAARUT

Angallannermut pilersaarutip sanaartorfigisassat makku imarai :

- qulimiguullit mittarfeerai, qulimiguullip mittarfia aamma timmisartunut suluusalinnut mittarfik,
- umiarsualiveqarfik, aamma
- aqqusernit pisinnaallu aqquaat.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Avataanit angallannikkut attaviit. Avanersuup Komminiani avataanit angallannikkut attaviit pissutsinik pingaarutilinnik marlussunnik sunnerneqarsimapput.

Immakkut angallassineq. Siullesq tassaavoq qaammatini ataaseq-marluinnarni immakkut angalanissamut piffissarisaq. Tamatuma nassataraa kommunimit kommunimut angallassinermut aningaasartuutit ilaasa naleqqukkunnaarlutik qaffasissorujussuanngorneri. Nioqqutissat immakkut angallassinernup sivikitsup iluani anngunneqarsinnaanngitsut timmisartuussinermi akiliutissat qaffariarnerinik akitsorneqartarput, kommunimi containerersorluni angallassinermi pitsaaqutit akuleruffigineqarsinnaanngimmata tamanna isumaqalersimavoq angallassinermi akigititat siusinnerusukkut nioqqutissat akiisa 20%-iisa missaaniikkaluartut maanna 30%-it aamma 70%-it akornanniilersimasut. Taamaallitutik KNI-p umiarsuaa nioqqutinik assartuisartuq aammalu umiarsuaq orsiaassut Qaanaamut nunaqarfimmullu ukiumut ataa-siarlutik tikittarput (tamannalu ukiut tamaasa taamaattarnissaat naatsorsuutigineqarsinnaaneq ajorpoq), ukiullu sinnerani kommune umiarsuarmut tikinneqarsinnaanngilaq. Taamaattumik ilaasunik angallassineq timmisartumit sakkutooqarfimmik aqqusaarilluni pisarpoq.

Timmisartuussineq. Pissutsit aappaata qallunaat naalagaaffiata aallaqqaataanit kommunip iluani avataanilu timmisartuussisarnerup Pituffimmi amerikamiut sakkutooqarfianni pisortanit tigummineqartussanngortinnerannit pisuuvoq. Kingusiinnarujussuakkut aatsaat nunap immikkoortua kalaallit timmisartunik qulimiguulimmillu timmisartuussisarnerannut pioreersumut attavilerneqarpoq, Kalaallit Nunaannulli aammalu Qallunaat Nunaannut timmisartukkut attaveqarneq tamarmiisoq Pituffikkut pisarpoq (ilaasut akunnisimaqqaartariaqartarlutik amerikamiullu sakkutooqarfiarit akuerineqqaartarlutik) Kangerlussuaannarmut ingerlaqqitsigani.

Taamaattoq Namminersornerullutik Oqartussat Qaanaap Kommunia qallunaallu naalagaaffiat suleqatigalugu qanittuklut Qaanaami timmisartunut suluusalinnut mittarfiliortoqarnissaa isumaqatigiissutigisimavaat. Tamatuma kommune timmisartuussisarnerup tungaatigut pitsaannerusunik periarfissittussaavaa. Kalaallit Nunaanni timmisartuussinernup annertusarneqarneranut ukiuni makkunani pisunut sanaartornissamut pilersaarutitut isumaqatigiissut ilassutaavoq. Mittarfiup atuutilernissaa isumalluarfioqaaq. Taannami kommunip inuiaqatigiit sinneranut naleqqiulluni avingarusimasutut inissisimaneranik kipititsinermut ilaassammat aammalu inuutissarsiutitigut ineriartortitsinermik annertunerusumik aallartitsinissamut periarfissiisusammat.

Kommunip iluani angallassinermut pissutsit. Umiarsuarnik ilaasartaatinik kommunip iluani angallassisoqanngilaq. Kommunip iluani timmisartuussineq ukioq kaajallallugu qulimiguulimmik (Bell 212-imik) isumagineqarpoq, taannali Pituffimmi aalajangersimasumik uninngaveqarpoq. Nunap immikkoortuani tamaani qulimiguulimmik angallassineq silap pissusaanut attortiasorujussuuvoq. Tamanna Qaanaami radiukkut naaralaartitsiveqannginnerup nassatarisaanik aallanngitsoortarnerpasuarnik aammalu timmisartuussinermi allatigut ingerlanerliornernik nassataqartar-

simalluni. Pisortanut, namminersortunut aammalu atortuutit taartissaannik tikisitsisarnernut aalajangersimasumik timmisartuussisannginneq aammalu nassatat ikituinnaasinnaaneri akitsorsaataapput. Tamatumalu saniatigut nunaqarfinnut timmisartuussisarneq aaqgissuussaanerluppoq.

Assartuussinissamut pissutsit ajornipilussui pissutigalugu ilisarnaqutaavortaaq naak sumiiffimmi ataatsimi pissaqarluaraluartoq sinneqartoorutit pissaaleqisunut nuunnissaat imaaliillaannaq pisinnaaneq ajorpoq.

Qaanaaq. Qaanaap avatinnguani ikkarloqarnera pissutigalugu usit usingiarneranut umiarsualiveqarfimmi atortorissaarusiortoqarsinnaanngilaq. 1998-imut aningaasanut inatsimmi 1999-imi usingiaanermut pissutsit pitsanngorsarnissaannut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. Sineriammit 200 m-inik ungasissusilimmi ikkannikkut sinerissap sammiveqataaniittukut itinersamik umiartorfissamik qaartiterisoqasaaq. Suliassaq nalileqqinneqarsimavoq pramminit usingiaasarfissatut talittarfiliorniarneq pisariaqarsimanngimmat.

Qaanaap kangia'tunginnguani qulimiguulinnut mittarfeeraq (utaqqisarfeqanngitsoq) aammalu mittarfik siorartalik 350 meterit missaannik takitigisoq sanaartorneqarsimapput. Mittarfik timmisartuussisarnermik ingerlatsiviit Canadameersut Canadamit takornariat tikisinnerannut angerlaannerannullu atorneqartarpoq. Mittarfiulli timmisartunut suluusalinnut ilaasunik angallassisartunut nalinginnaasunut atorneqarsinnaanera akuerineqarsinnaanngilaq.

Siorapalummi, Moriusami Savissivimmilu qulimiguulinnut mittarfeeraqarpoq.

Savissivik. Savissiviup avinngarusimasutut inissisimanerata pisariaqartippaa Qaanaami nioqqutissat sularineqaqqittussat timmisartuunneqartariaqarnerat. Akitsuulli taanna immikkut ittoq nikalluallaatigisariaqanngilaq sumiiffimmi tamaani appaliarsunnik, neqinik panertunik qullukkanillu nioqqutissiat tassaammata nioqqutissat naleqarluartut piumaneqaqisut.

Siorapaluk. Siorapalummi tunitsivimmik aamma toqqorsivimmik sanaartornerup pisariaqartilissavaa Siorapaluup Qaanaallu akornanni usinik assartuineramik ajornartorsiutaanerata aaqqiiviginiarneqartariaqarnera. "Sisamanik assakaasullit", sne-scooterit imaluunnii qimussit decemberip maajillu akornanni nioqqutissiassat Qaanaami tunisassialiorfiup 50 km-it missaannik ungasissusilimmiittunut assartorsinnaavaat.

Qimussit umiatsiallu motorillit inuit ataasiakkaat angallatigaat pingaarutillit.

Qaanaami aqqusernit pisuinnaallu aqqutaat tassaapput aqqusernit sioqqanik sanaat iluarsartugaanngitsut. Kommunemut pilersaarutip immikkoortumit qitiusumit C1-imit illoqarfiup kitaa'tungaani mittarfissap tungaanut aqqusineq pingarneq aalajangersaavigaa. Aqqusernup angallannermi angusassat pingaaruteqarnerit attavilissavai : umiarsualivik, immikkoortoq teknikkeqarfik E1, ataatsimut atugassatut siunertanut immikkoortoq nutaaq C6 kiisalu aqqusinertut pingaarnertut ineqarfinnut nutaat nunaminertaannut aqqutaassalluni (A7 aamma A8). Tamatuma saniatigut aqqusinerisat pitsanngorsaavigineqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, ilaatigut kuuk nutaamik ikaartarfiliortariaqarluni.

Nunaqarfinni aqqusernit pisuinnaallu aqqutaat annikitsuararsuupput. Aqqutit piusut tassaapput aqqutit amitsuqqat assigiinngisitaartupilussuit, qamutinillu motoritortunit atorneqarsinnaanerminnut tamatigut naammattuuneq ajorput. Tamatuma eqqakkanik suliaqarnermik pitsanngorsarneqarnissaanut kissaatinut atatillugu anner-

tuumik pakkersaavoq. Taamaattumik aqqusinernik motorilinnik angallaffigineqar-sinnaasunik qulimiguullit mittarfeeraannik, eqqaavimmik nunaqarfiullu immikkoor-tuinik qitiusunik attaviliisunik aalajangersaasoqarlunilu sanaartortoqartariaqarpoq.

Umiarsualiveqarfiit - kommunimi aalisarnerup annikitsuinnaanera pissutigalugu - annikitsuinnarmik suliarineqarsimapput. Taamaattumik aqqiivigisassat annikitsut pisariaqartinneqarput. Kommunemut pilersaarusiornermik suliaqarnerup ingerla-teqqinneranut atatillugu Namminersornerullutik Oqartussat umiarsualiveqarfinnik immikkoortumut pilersaarutaannut sanilliullugu sanaartuinissamik pisariaqartitsi-nerit ataatsimoortillugit sukumiisumillu nalilerlugit misissuataarneqarumaarput.

Anguniakkat

Silap pissusai pissutigalugu Qaanaap Kommuniani angallassineq timmisartunik qulimiguullinnillu ingerlanneqartariaqarpoq. Taamaattumik kommunalbestyrelsep Qaanaami timmisartunut suluusalinnut mittarfiliornissaq qangalili salliutissimavaa, taamaalilluni kommunep iluani naleqquttumik timmisartuussisarnikkut sullissineq anguneqarsinnaammat. Taamaattumik Qaanaami mittarfissap nutaap naammassi-neqarnissaa kommunalbestyrelsep iluarinningaarluni isumalluutigaa. Mittarfik pi-ngaarutilittut tunngaviussaaq - usit tungaatigut - imminut akilersinnaasumik nioqqu-tissiornermut avammullu tunisinermut (tamatumaa ataani qerititat : mattaat, neqit pa-nerititat, timmissat qullukkallu) aammalu - ilaasut tungaatigut - kalaallit timmisartuussinikkut aqqusaartagaannut toqqaannartumik attaveqalerneq makkunanga pitsaaqutitalik : Pituffimmit kiffaanngissuseqalerneq, timmisartut ingerlasarnerisa kipsisuitsunngornerlutillu ilorrisimaarnarnerulernerisa. Avannersuarmut tikeraatoqarnerulernissaanut takornariaqarnerulernissaanullu toqqammavittut, ataatsimiinnernut, kursusinut, sullissiarortut tikisittarnerannut, taartissat tikisinnerannut il.il. akiliutigisartakkat ikilisarnerannut, kiisalu pisortat namminersortullu ingerlatsiviinik sullissiviinik, Avannersuarmut assingusunik qaninnerusumik suleqateqalernissamut periarfissarsineq. Kitaata avannaata sinneranut toqqaannartumik atassuteqarsinnaalernermik ilisimannilerneq tassaavoq inuiaqatigiinni kultureqarnikkut pigisaq pingaarutilik. Nunaqarfiit pitsaanerusumik kiffartuunneqarnissaat anguniarlugu Qaanaami qulimiguuleeqqap inissisimatinnissaat periarfissinneqartariaqarpoq.

Kommunalbestyrelsep kissaatigaa Qaanaami pingaarnerutitamik (ikaartarfittalim-mik) aqqusinniortoqarnissaa, nunaqarfinnilu aqqusineqarfiliortoqarnissaa aqqusi-nermik pingaarnermik, motorilimmik eqqaaviup (ikuallaasarfiullu) tungaanut assar-tuinissamut periarfissaqarnissamik qulakkeerisunik.

Qaanaami usingiaanermut pissusiusut pitsanngorsarnissaat aningaasanut inatsim-mut ilanngunneqarput. Assingisaanittaaq kommunalbestyrelsep nunaqarfinni pi-ngasuni annerni usingiaasarnerit pitsanngorsarnissaannut periarfissat misissortik-kusuppai.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Mittarfik nut. aqqusinertalik, Qaanaaq				
Usingiaan. piss. pitsanng., Qaanaaq				
Aqq. ping. ikaartarfillu, Qaanaaq				
Assartuiffittut aqqusernit, nunaqarfiit				
Usingiaan. piss. misiss., nunaqarfiit				

 kissaat aning. inatsimmi aamma/imal. missingersuummi ilaasoq
 Kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneg

Pingaarnerusutut ilusiliussami timmisartunut suluusalinnut mittarfissamut nutaamut nunaminertaq (E9) inniminnerneqarpoq, aammattaarlu Qaanaami nunaqarfinnilu aqqusernit sanaartorfiginissaannut nalunaarsuutit aalajangersaavigineqarlutik. Qaanaami qulimiguullip mittarfeeraanut aammalu nunaqarfinni mittarfeeqqanut isumannaallisaanermut killeqarfiit aalajangersarneqarput.

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermit siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallillit angallannermit pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Suluusalinnut mittarfeqanngilagut. - Aqqusernit pitsaanngillat. - Kujammut angalaniarnerit akisuallaaqaat. - Umiarsualivimmi talittarfimmilu pissutsit imeqarniarnerlu ajorpallaarput. - Pisortat suliffeqarfiutaat namminneq silarsuarisaminni ingerlaarput, tamanna illuatungeriinnit tamanit - maani qitiusumi oqartussaasunit - akuersaameqarpoq. Innuttaasut tungaanniit suut piumasarinerlugit ilimaginerlugilluunniit oqartoqartanngilaq. - Inuiaqatigiinni attaveqaatit sullissinerullu Kitaani illoqarfiit allat assigilertariaqarpaat. - Aqqusineeqqat pitsanngorsarnissaannik pisariaqartitsineq. - Umiarsualiviup pitsanngorsartariaqarnera. - Sinersortaammik aasakkut ataaseq-marloriarluni Qaanaamut tikisitsisoqartariaqarnera. - Inuiaqatigiinni attaveqaatit sullissinerlu uppernanngingajattumik pitsaanngillat. Illoqarfimmi nalinginnaaniartussat atorsinnaanngillat. - Qitiusumik oqartussaasunit eqeersimaarfigineqarneq ajorpallaaqaaq, taakku - immaqa piaaralutik - nunaqarfiit isorliunerusullu kingullinngortittarpaat kommunit peroriartortut sallinngorlugit."

1.2.5 PILERSUINERMUT PILERSAARUT

Pilersuinermut pilersaarutip sanaartuiffissat makku imarai :

- innaallagissamik aamma imermik pilersuineq,
- kiassarnermik pilersuineq,
- tele aqutugalugu attaveqaateqarneq, aamma
- nioqqutissanik pilersuineq.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Qaanaami *innaallagissamik pilersuisoqarpoq* innaallagissiorfimmit B-114-miittumit aamma sillimmatitut innaallagissiorfimmit B-242-miittumit. Innaallagissiorfimiipput generatorit (kaavittuliutit) marluk, sillammatitullu innaallagissiorfimiippoq kaavittuliut ataaseq. Naammalluartumik nukilersuisoqarpoq. 1998-imi immikkoortortami E5-imi, TELE-p B-229-mi sillimmatitut innaallagissiorfeeraata avannaani sillimmatitut innaallagissiorfiliortoqarpoq marlunnik innaallagissiuutilimmik.

Arlaleriarluni puisit aamma arferit orsuisa atornerisigut qanoq ilillutik orsussat ujarangornikut nalinginnaasut tapertaasinnaaneri, qanorlu ililluni anorimik aamma seqernup qinngornerisa nukiliarinerat piviusunngortillugu periarfissaasinnaaneri. Misissuinerilli sulī naammassineqanngillat.

Aningaasanut inatsisissamut 1998-imut atuuttussamut siunnersuummi innaallagissiorfimmik 1998-imi, 1999-imi aamma 2000-imi allanngortiterinissamut aningaasat immikkoortinneqarsimapput aningaasat katillugit 16,8 mio. kr.-t tamaanga atorneqassallutik. Allanngortiterineq tassaassaaq ajutoornermi innaallagissiorfiup B-229-miittup iluarsaannissaa, kiisalu innaallagissiorfiup motoorianik taarsiineq.

Nunaqarfinni taamaallaat Siorapalummi, Moriusami Savissivimmilu innaallagissiorfeqarpoq. Qeqertani Qeqertarsuarmilu innaallagissamik pilersuisoqanngilaq.

Qaanaami *imermik pilersuineq* pisarpoq ilulissat aserorternerannit, aasamilu qaammatalunnguani erngup aattup kuuanit. Juni-aggustimi illoqarfiup avannaanit imeqarfimmit sapusiukkamit kuup ernga atorneqartarpoq. Kuup ernga ruujorit ussisaasersorneqanngitsut aqutugalugit imeqarfimmut ingerlanneqartarpoq tassani salinneqarlunilu klorimik akuneqartarluni. Piffissami tassani imissaaleqisoqarneq ajorpoq.

Ukiuunerani imermik pilersuineq ilaatigut kuup ernganik imermut tankersuarmut toqqortarisamit illoqarfiup qeqqaniittumit ilaatigullu sikunik aatsitsinermit pisarpoq. Septembari aallarnerfigalugu sissamit iluliaminernik katersuisoqalersarpoq. Iluliamernit nivaatarsuarmik imeqarfimmut/kiassaateqarfimmukaanneqartarput nakkaatitsivikkullu tankimut aatsitsivigisamut, innaallagissiorfiup kiammik sinneqartoortaanik kiassarneqartumut nakkartinneqartarput. Immap sikua mianernarunnaaraangit (februuarimi) imermullu tanki imaarukkaangat nivaatarsuarmik ilulissanik sikkussaasimasunik siku piiarneqartarpoq. Ukiup affaani ukiuunerani imermik atuineq annikitsuinnarmik annertusippat imeqarfiup pilersuineri tamakkiisunngortussaammat 1998-imut aningaasanut inatsimmut siunnersuummi imermik pilersuinerup atuuttup annertusarneqarnissaa imaluunniit ukiuunerani allatut iliorluni imissarsiuilernissamut aningaasat immikkoortinneqarsimapput. Naggataarutaasumik sulī aalajangiisoqanngilaq, misissuinerilli imermik tankeqarfissamik sulī ataatsimik inissititerinissaq takutippaat. Imermut tanki imeqarfiup tankillu pioreersup eqqannguanni inissinneqassaaq, maqitsisarnissaq immersuisarnissarlu pissutigalugit ruujorit naatsut atorneqassallutik.

Aammattaaq puilasuliamik assaanissamut periarfissap - Ittoqqortoormiunisulli - misissorneqarnissaa kissaatigineqarpoq, taamaalilluni imermik pilersuisinnaaneq sivitsorneqarsinnaaniassammat.

Imermut tankip pilersaarutaasup illoqarfiup qeqqani illoqarfiup isikkua, imermut uuliamullu tankinik pioreersunik takussunartitaareersoq ajoraluartumik suli takussunarsaqqissavaa.

Illut suliffeqarfiillu 60-t missaat ukioq tamaat illoqarfiup kangia'tungaaneersumit ruujori qerinaveersagaq aqcutigalugu imermik naqitsinermit ingerlanneqartumit pilersorneqarput. Atuisut sinneri imermik pilersorneqarnissamut atortulersorneqanngillat. Erngup aqcutai 1954-imi sanaartugaapput. Atuisut sinneri imermut tankeqarput ukiorlu tamaat imermik tankbiilit atorlugit pilersorneqarlutik. Tamatuma saniatigut illuaqqat imermik maqitsiviit arfinillit atuisut tankbiilinit pilersorneqarusunngitsut atorsinnaavaat. Imermik maqitsiviit arlallit - sakkutooqarfimmit kingornussat - manngertornersimanerat pissutaalluni taarsertariaqarput.

Nunaqarfinni imermik pilersuineq inuit imminut pilersornerannit - imertartarnikkut sikunillu katersanik aatsitsinikkut - pisarpoq.

1998-imi aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi Savissivimmi Siorapalumilu ukiuunerani imermut tankimik pilersitsinissanik, pilersaarutit malillugit ukiup 2000-ip naalernerani atorineqarsinnaalersunik aningaasat immikkoortinneqarput.

Kiassarnermik pilersuineq. Innaallagissap saniatigut innaallagissiorfiup motooriisa dieselitortut imermik nillasaataanit motorillu gassimik eqqarneranik kissarnek sinneqartoorut pissarsiassaavoq. Kissarnek avataanit kiassarnermik ingerlatsivimmut ingerlateqqinneqartarpoq. Kiassaateqarfiulli pilersuisinnaanerata tamaat atorineqanngilaq (50-70%). Avataanit kiassaanerup illoqarfiup 50%-iata missaa pilersorpaa, illoqarfiulli kangia tamaat aammalu illoqarfiup kitaata ilarujussua pilersorsinnaasagaa nalilerneqarpoq. Atuneq annertusarneqarsinnaavoq illup pioreersut aqqis-suuteqqinnerannut atatillugu atassusiinikkut. Taamaattorli avataanit kiassaneq akisuallaaqimmat nutaanik ivertiterisoqanngilaq.

Illoqarfiup kitaani illut nutaanerusut namminnek kissarsuutaannit kiassarnek arput.

1998-imut aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi illoqarfiup avataanit kiassarnek arnermut aqcutaasa taarserarnerannut, - taakku ilarpassui 1954-imeersuummata - aningaasat immikkoortinneqarput. Taamaalilluni pilersuinerup annertunerujussuarmik tutsuiginartunngortinnera anguneqassaaq.

Nunaqarfinni illut kissarsuutunik petroleumik orsersorneqartunik kiassarnek arput. Illulli ataasiakkaat kissarsuuteqarput kiassaatilersugaasunik.

Tele aqcutigalugu attaveqaqatigiinneq. Qaanaami telep parabolia (antennersua) illuutaalu illoqarfiup avannamut kangiani inissinneqarsimapput. Telefonit attavilersorsinnaanerannut periarfissat killeqanngillat.

Siorapalummi 1997-imi attaveqaat napparussuarmik antenneqarfilik sananeqarpoq. 60-it telefonilerneqarnissaannut periarfissaqarpoq.

Savissivimmi 1995-imi illuaraq parabolilu atorineqalerput, aammattaarlu 60-it telefonilerneqarnissaannut periarfissaqarluni.

Moriusami 1995-imi paraboli angivallaanngitsoq ivertinneqarpoq 20-t telefonilerneqarnissaannut periarfissaqarlui.

Qeqertaniippoq antenneqarfik batterinik ingerlanneqartoq atuisorlu ataaseq (kom-muni).

Qeqertarsuarmi ukioq manna ivertinneqarpoq ingerlatitseqqissut (repeater) Siora-palummumut attaveqarfimmik ikorfartuutaasussa.

Suli amerlanerusunik TV-kkut isiginnaarfissanik (kanalinik) pissarsinissaq kissaati-gineqaqaaq.

Tankeqarfik. Qaanaami tankeqarfik atuuttoq naammattumik pilersuisinnaavoq. 1997-imi Savissivimmi tankeqarfiup pilersuisinnaanera annertusarneqarpoq (benzinamut tanki 50 m³), Siorapalummilu (benzinamut tanki 50 m³, solaarimut tanki 150 m³ aammalu petroleumut tanki 20 m³), kiisalu Moriusami (benzinamut tanki 50 m³, solaarimut tanki 150 m³ aammalu petroleumut tanki 20 m³).

Nioqqutissanik pilersuineq. Nioqqutissanik pilersuineq, ilanngullugit allakkat usillu nalinginnaasut Qaanaap Kommuniani assartuinnermut pissutsit ajornakusoortorujussuit sunnersimavaat. Angallannermut pilersuineq, immikkoortoq 1.2.4. matuma siulianiittoq innersuussutigineqarpoq. Ingammik *Savissivimmi* ajornartorsiuteqarfiusinnaasarpog, tassa nunaqarfiup "avinngarusimasutut" inissisimanera pissutigalugu timmisartukkut nioqqutissat apuunneqartariaqartarmata.

Pisiniarfiit. Qaanaami nunaqarfinnilu tamani, Qeqertarsuaq eqqaassanngikkaanni, pisiniarfeqarpoq. Qeqertarsuarmi pisiniarfik 1995-imi aasaanerani matuneqarpoq. Nunaqarfinni pisiniarfiit nutaat pisariaqartinneqanngillat, Qaanaamili nutaamik pi-siniarfittaarnissaaq assorsuaq pisariaqartinneqarpoq.

Quersuit. Qaanaami Savissivimmilu quersuit nutaat sananeqarput. Siorapalummi quersualiortoqarnissaa pisariaqartitaavoq.

Anguniakkat

Qaanaami aammattaaq nunaqarfinni pilersuinnermik immikkoortortaqaarfimmi sa-naartornerit arlallit aallartinneqarlutillu pilersaarutaapput. Sanaartugassat pilersaa-rutaasut naammassereerneratigut Qaanaap Kommuniani pilersuinnermut pissutsit innaallagissamut, imermut kiassarnermullu, soorluttaarlu tele aqqutigalugu attave-qarfeqarnermut immikkoortortani pitsannguallarujuassapput. Kommunalbesty-relselli kissaatigivaa - Moriusami ineriartortitsinissamut periarfissat immikkut ittumik malinnaaffiginissaat pillugit pingaaruteqartutut anguniakkat aallaavigalugit - Siora-palummi Savissivimmilu pilersaarutigisat assigalugit Moriusami ukiuunerani imer-mik tankiliortoqassassasoq.

Tamatuma saniatigut siunissami Qaanaami imermik pilersuineq annertunerusumik aqqissugaasariaqarpoq atuisunut ukioq kaajallallugu imermik aqqutit qerinaveer-sakkat pilersiornerisigut. Imermik maqitsisarfitoqqat taarsersortariaqarput.

Kommunalbestyrelsep allatut iliorluni nukimmik pilersitsinikkut atuinissamut periar-fissat anorimik misileraanikkut misissorneqarnerat (avatangiisinik mianerinninner-mik nukimmillu nunguttuittumik atuinermik takussutissaqartitsisoq) tapersersoru-supaa.

Illuinnaasiorluni illoqarfiup kimmumut allineqarnerata imermut aamma innaallagissa-mut (kiassarnermullu) attaviliinissamut periarfissanik ajornartorsiortitsissammat il-

loqarfiup avannaa'tungerpiaaniittut nunaminertat ilanngunneqarsinnaanerannut periarfissaq, ullumikkut saviup kajungerisaanik misissuiffimmit atorneqartut pilersaarusiornerup ingerlateqqinnerani sukumiinerusumik nalilerniaqquneqarput, ineqarnermut pilersaarummi immikkoortoq 1.2.3. innersuussutigineqarpoq.

Tankeqarfiit illoqarfiup qeqqani takussaanerujussuat immikkoortumi tassani suli imermik tankimik pilersitsinissamut pilersaarutaasup annertusartussaavaat. Taa-maattumik kommunalbestyrelsep kissaatigaa imermut tankip inissinnissaanut pilersaarusiorneranut sanaartorneranut atatillugu tankeqarfiup nutaap eqqumiitsuliamik - immaqa tankit pioreersut arlallit pinnerarneratigut - suliaqartoqarnissaa.

Kiisalu kommunalbestyrelsep nalilerpaa Qaanaami sapinngisamik piaarnerpaamik Qaanaami nutaamik pisiniarfiliortoqarnissaa Siorapalummilu quersualiortoqarnissaa nutaamik.

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Qaanaamut pingaarnerusutut ilusiliussami pilersuineramik ingerlatsiviit immikkoortuni immikkut atugassani inissinneqarsimapput (immikkoortut E-t).

Qaanaami pisiniarfik immikkoortumi C1-imi inissisimavoq, nunaqarfinnilu pisiniarfik toqqorsivillu immikkoortuni ataatsimut atugassani inissisimapput.

Imermik pissarsiorfiup nunataa kaajallallugu *pallitsaaliukkatut killingititaq* aalajangersaavigineqarpoq. Killingititap iluani peqassanngilaq illunik, qimminik, inuutisarsiuutinik, suliffeqarfinnik assingisaannillu ingerlatsisoqarani, imaluunniit atortusianik imermik mingutsitsisinnaasunik peqassanngilaq. Qaanaami imermik pilersorneqarnerup aammalu Savissivimmi Siorapalummilu imermik pilersuinerit pitsanngorsarneqarnissaannut atatillugu imeqarfigisat pallitsaaliornissaannut killis-saritat aalajangersorneqassapput imermillu pilersuinerit nutaat akuerineqassap-put.

Qaanaami tankeqarfik kaajallallugu *isumannaallisaanermut killingititaq* tankeqarfik kaajallallugu 50 meteriusutut aalajangersaavigineqarpoq, aammattaarlu nunaqarfinni tankeqarfiit kaajallallugit *isumannaallisaanermik killingititat* 20 meterinik kaajallaasut aalajangersaavigineqarlutik.

Kiisalu antenneqarfik kaajallallugu *immikkut soqutigisaqarfigisatut killingititaq* aam-malu saviup kajungerisaanik misissuifik kaajallallugu *sanaartornissamut killeqarfik* aalajangersaavigineqarsimapput.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Iluarsartuuss., elværki Qaanaaq				
Pitsanng. imerm. pilers., Qaanaaq				
Aaqqiss. avat. kiassaaneq, Qaanaaq				
Imerk pilersuineq nutaaq, Savissivik				
Imerk pilersuineq nutaaq, Siorapaluk				
Imerk pilersuineq nutaaq, Moriusaq				
Alliliineq uk. kaaj. imilers., Qaanaaq				
Maqitsiviit taarsersorneri, Qaanaaq				
Kussiniliorneq, Qaanaaq				
Nukiliorfik nutaaq, misileraaneq				
Tankeqarf. kusassarnera, Qaanaaq				
Pisiniarfik nutaaq, Qaanaaq				
Quersuaq nutaaq, Qaanaaq				
Quersuaq nutaaq, Siorapaluk				

 kissaat aning. inatsimmi aamma/imal. missingersuummi ilaasoq
 kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermit siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallilit pilersuinermit pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput.

"Inuiaqatigiit teknikkikkut aaqqissugaanerit mesterit tallimat iluaqutsiullugit ingerlatsivinnit assigiinngitsunit arfinilinnit pilersinneqarsimallutillu ingerlanneqarput: kommunimit, Sa-naartortitsivimmit, Nukissiorfimmit, Telemiit, peqqinnissaqarfimmit atuarfeqarfimmillu. - Imeqarniarneq ajorpallaarpoq. - Inuiaqatigiinni attaveqaatit sullissinerullu Kitaani illoqarfiit allat assigilertariaqarpaat. - Ruujorit qarsunnissaat ajornaallisartariaqarput. - Nunaqarfinni ukiak-kut ukiukkullu taamaallaat nilammik imeqartarpugut, ullut tamaasa sikumi nammineq aasak-katsinnik. Petruuliu kiassarnermut atorneqartarpoq. - Nunaqarfinnut radiukkut/telefonikkut attaveqarniarneq ajornakusooqaaq. Kommuni sumi tamaani radiuuaqqanik inissiisimavoq, naak tamanna Telep akisussaaffigaluaruaa. - Nunaqarfinnut annerusunut telefonit tele-faxillu, ullumikkummi telefonikkut attaveqarniarneq ajoqaaq, telefonilu ataasituaq pisiniar-fimmiilluni, kikkulluunniit tusarnaarsinnaallutik inunnik isumaginninnermut nappaatinul-luunniit atatillugu oqaluussisoqartillugu."

1.2.6 AVATANGIISINUT PILERSAARUT

Avatangiisinut pilersaarummi makku Qaanaap Kommuniata sammisai imarai:

- imikoq,
- eqqakkat, aamma
- eqqakkat akuukkat (kemiskiusut).

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinermut pissutsit

Imikoq. Qaanaami nunaqarfinniluunniit kussiortoqarsimanngilaq. Taamaattumik imikoq nunaannarmut iginneqartarpoq. Soorlu siuliani pilersuinnermut pilersaarummi taaneqartoq, immikkoortoq 1.2.5. innersuussutigineqarpoq, kommunalbestyrelsep anguniagaraa illoqarfimmi imermik pilersuinerup annertusarnissaa (ukioq kaa-jallallugu ruujorit innaallagialaq atorlugu qerinaveersakkat aqqutigalugit imermik pilersuinikkut) nunaqarfinnilu (ukiukkut imermut tankit atulernerisigut). Avatangiisimut tunngatillugu sunniutit (ataatsimut atugassatut nunaminertani, aqqusinerni il.il. ern-gup sikullu katersuunnerini peqqinnissap tungaatigut ajornartorsiutit) aammalu ajornartorsiutit killiliiffiginissaannut iliuusissat erseqqinnerusumik nalilernerqartariaqarput, ullumikkut imermik atuinerpaani ajornartorsiutit naapitassaareermata.

Eqqaavilerinermi pineqarput eqqakkanik anartarfiillu imaannik piianeq eqqaanerlu, kiisalu eqqakkat saviminiusut eqqarneri. Qaanaami nunaqarfinnilu kommunip suliaqarneratigut eqqakkat katersorneqartarput. Qaanaami nunaqarfinnilu eqqakkat katersorneqartarput eqqaavinni, eqqakkallu akuttunngitsumik ikuallanneqartarput. Qaanaami ukioq manna eqqakkanik ikuallaavik atorineqalerpoq.

Nunaqarfinni pitsaanerpaamik eqqakkanik suliaqarnermut periarfissat qulakkeerniarlugit aqqusineqqap qamutitut motoorilinnik atorineqarsinnaanngortillugit sanaartorfiginissaat pisariaqartinneqarpoq. Tassunga atatillugu Siorapalummik eqqaavik nuuttariaqarpoq, ukiullu immikkoortumi tamaani sermip sinnaa ajornartorsiutigineqartarmat aasaaneranilu tamanna masarsuusarmat.

Qaanaami kommunip anartarfilerineq isumagisarpaa annallu inissiisarfiliaanneqartarput. Nunaqarfinni aaqqissuussamik anaajaasartoqanngilaq, tamannali isumaliutigeqqinneqarumaarpoq.

Eqqakkat akuutissallit saviminikullu. Uuliamik akuutissanillu eqqakkanik kiisalu saviminikunik suliaqarnek aaqqissuunneqarpoq. Eqqakkat nunaminertami immikkoortitami katersorneqarlutillu iliorarneqartarput.

Qaanaami tankeqarfiup ataa'tungaani dieselimik kuuttoortoqarsimanera paasineqarpoq.

Qimmit pilattaaviillu. Qaanaap kangia'tungaani kuullu immamut kuunnerata kitaa'tungaani sissami nunaminertat qimminut inissiivissat immikkoortinneqarput. Sissaq tamarmi ullumikkut pilattaavittut atorineqarpoq. Immikkoortortanili mingutsitsiffiusinnaasunut qanittuni pilaasoqartassanngilaq. Tinittarnera ulittarneralu pissutaallutik avatangiisit pissusiisa tungaasigut ajornartorsiuteqanngilaq, nalinginnaasumilli ilisanik iluarsaassisarnissaq (sanaartornermi eqqagassat assigisaallu) pisariaqartinneqarpoq. Tamaani pilattaaviit aalajangersimasut ukiuuneranilu toqqorsiviit kommunimi siaruartiteqqapput (tamakkulu aammattaaq nannut sumiinneri nalunngilaat).

Suliffiit kapitel 5-imut tunngasut. Kommunemut pilersaarusiornermik suliaqarnerup ingerlateqqinneranut atatillugu suliffeqarfiit ataani allattorneqartut inatsisartut avatangiisit pillugit peqqussusiaannut nr. 12-imut, 22.12.1988-imeersumut (inatsisartut peqqussutaannik nr. 7-imik, 13.05.1993-imik allannngortinneqartumut) suli nalu-naarsorneqaqqikkumaarput : eqqakkanut ilioqqaavik akuukkanik eqqakkanut ilioqqaavittalik, Qaanaami eqqakkanik ikuallaavik, nunaqarfinni tamani eqqakkanut ilioqqaaviit, Qaanaami ujaqquerivik, Qaanaami Savissivimmilu tunisassiorfiit, Qaanaami nunaqarfinnilu tamani qulimiguullit mittarfeerai aammalu Qaanaami nunaqarfinnilu tamani tankeqarfiit.

Anguniakkat

Avatangiisinut tunngasunut Qaanaap Kommuniata anguniagarisai tassaapput Qaanaami nunaqarfinnilu eqqiluisaarnerup avatangiisillu pitsanngorsarneri mingutsitsinaveersaarnerlu. Anguniagaq kommunip takornariartitsinerup ineriartortinnissaanut pingaarnerutitatut anguniagarisaanut qanimut attuumassuteqarpoq.

Taamaattumik Qaanaami ilioqqaasarfik ilusilersorlugu iluarsaattariaqarpoq nunaqarfinnilu pingasuni angisuuni ikuallaaviliortoqartariaqarluni; Siorapalummi Savissivimmilu eqqaaveqarfigisat nooreernerisigut. Imikup eqqarneranut tunngatillugu ajornartorsiutaasut aqqiiviginissaannuttaaq periarfissat misissorneqartariaqarput.

Kiisalu avatangiisinut, peqqinnissamut pinaveersaartitsinermullu immikkoortoqarfinni nunaqarfinni angisuuni pingasuni Kullorsuarmi ilisimalikkat tunngavigalugit ataatsimoorussamik suliniuteqartoqalernissaa assorsuaq kissaatigineqarpoq.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Nunaqarfinni ping. angisuuni ikuallaaviit				
Ilioqqaaviup ilusilersornera, Qaanaaq				
Eqqaaviup nuunnera, Siorapaluk				
Eqqaaviup nuunnera, Savissivik				
Eqqaaviit tungaannut aqqusinniorneq				
Dieselimik maqitsin. misiss, Qaanaaq				
Imikoq pillugu qanoq-iliuuserisassat				
Peqqinn./Avatangiisinik suliniut				
Anartarfilerinernik pitsanngorsaanerit				

■ kissaat aning. inatsimmi aamma/imal. missingersuummi ilaasoq
kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Ilioqaasarfiit siunissamilu ikuallaavinnut inissiivissat Qaanaamut pingaarnerusutut ilusiliussami aamma nunaqarfinnut pilersaarutini takutinneqarput. Qaanaami pingaarnerusutut ilusiliussami qimmeqarfissatut nunaminertat inniminnerneqarsimapput.

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermi siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallillit avatangiisinut pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Illut tamarmik kuuinnartumik imeqartariaqarput. - Grisebjordimi nusuinnartakkanik anartarfeqarput, aamma uagut taamaattortaarusuppugut. - Eqqagassat pitsaannerusumik immikkoortiterneqarlutillu suliarineqartarnissaat illut eqqaanni peqqinnanngitsut tipiliortullu pinngitsoorniarlugit. - Siorapalummi eqqagassat assut ajornartorsiutaapput, eqqaaviup tungaanut aqqusineqanngilaq, taamaammatt ukiup annersaa eqqagassat anikkiartorneqarsinnaasanngillat. - Eqqaaviisiviit anorimit tinginneqarsinnaanngitsut."

1.2.7 INUNNIK ISUMAGINNINNERMUT PEQQINNISSAMULLU PILER-SAARUT

Inunnik isumaginninnermut pilersaarutip imarai :

- pisortat ikiuutaat,
- pinaveersaartitsineq,
- meeqqat inuusuttullu,
- utoqqarnik ikiuineq, aamma
- peqqinnissap tungaatigut pissutsit.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Pisortat ikiuutaat suliffissaaleqinnermut, napparsimanermut erninerullu nalaanut atatillugit tunniunneqartarput. Tamatuma saniatigut sulisinnaarpiangitsut ikiutisisinnaapput. Ikiuutit tassaapput inuussutissatut ikiuutit aammalu ineqarnermi aningaa-sartuutitut ikiuutit. Sulisartut peqatigiiffiit ilaasortat suliffissaaleqinnermut, napparsimanermut aamma erninerup nalaanut atatillugu sap.ak. 13-it tikillugit annertussu-sileriikkanik ikiorsiissutisisinnaapput.

Avanersuarmi inuutissarsiutitigut uleqatigiinnissamut periusissatut pilersaarummi inuutissarsiutitigut ineriartortitsinissamut pilersaarut ataatsimoortoq ukiuni arlalinni atuuttussaq saqqummiunneqarpoq. Tamanna tunuliaqutaralugu suliffeqarfiit ataa-vartussat ineriartortinnissaat tunaartaralugu suliffissaqartitsinnermut inuutissarsiuti-nullu siunnersortimik, suliassanik aqutsisumik aamma suliassat ingerlannerannut suleqataasussamik atorfinitsitsisoqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq taamatut aal-larniinerup pisortat ikiuutaannik pisariaqartitsinnermik annikillisaajumaartoq.

1996-imi kommunimi inuit 225-t (26%) pisortat ikiuutaannik pisartagaqarput, figur 1 takuuk.

ATAATSIMOORTUT	QAANAAQ	NUNAQARF.	KATILLUGIT
Pisortat ikiuutaat	90	34	124
Utoqqalinersiutit	60	17	77
Siusinaarl. pensionit	14	10	24
KATILLUGIT	164	61	225

Fig. 1 - Ikiuutinik pisartagaqartut, 1996-imut takussutissiaq

Pinaveersaartitsinnermik suliagarnerup atuinerlunnermut tunngatillugu (imigassaq, ikiaroornartut assigisaallu) ajornartorsiuteqalernissap pinaveersaartinneqarnissaa-nik siunertaqarpoq. Suliassanik isumaginnittussamik 1.8.1997-imi pinaveersaartit-sinnermik siunnersortimik atorfinitsitsisoqarpoq. Meeqqat inuusuttullu tassaapput su-liaqarfiusartoq annertuumik salliutitaq, utoqqaallu illutoqaata meeqqanut sapaatip akunnerata naanerini unnuiffigineqarsinnaasutut najugarineqarsinnaasunngortin-nissaa suliatalugu ingerlanneqarpoq. Ilaatigut najugarineqartarfiusussami anaatat meeqqatik ilagalugit unnuisarsinnaanissaat periarfissaqarsinnaasassaaq.

1997-ip ukiaani suliffeqarfiit assigiinngitsut SSPK-mik (inunnik isumaginninneq, atuarfik, politiit aamma pinerluuteqarsimasunik nakkutilliisoqarfik) suleqatigiinnik pilersitsisoqarpoq siunertarineqarluni pinerlutsaalisitsinnermik ataatsimiititaliornis-saq.

Meeqqanut inuusuttunullu immikkoortumiipput 0-6-inik ukiullit (meeraaqqerivinni aamma meeqqerivinniittartut). Figur 2-mi paaqqinnittarfinni inissat aammalu 0-6-

inik ukiulinnut isumaginninnerup annertussusaa nuna tamakkerlugu isumaginninnerup annertussusiata procentianut naleqqiullugu takutinneqarput. Soorlu takuneqarsinnaasutut Qaanaap Kommuniani 1996-imi annertussutsip procentia nunap sinneranut naleqqiullugu annikinnerujussuuvog. 1997-imi paaqqinnittarfinni inissat meeqqerivinni 24-nut, meeraaqqerivinni qulinut angerlarsimaffinnilu paaqqinniffinnut 12-inut qaffariarsimapput, katillugit 46-t isumaginninnerup annertussusia 29%-iulluni.

Qaanaami meeqqanik paaqqinnittarfiugallartut tassaapput illoqarfiup kangiani meeraaqqerivik B-90-imiittoq aammalu illoqarfiup kitaani meeqqerivimik B-363-imiittoq.

Ukioqatigiikkuuttaat akulerullugit paaqqinnittarfik (inissat 40-t) 1998-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut ilanngunneqarpoq, atuutilernissaa ukioq 2002-mi naatsorsuutigineqarluni. Taassuma isumaginninnerup annertussusaanik malunnaatilimmik iluarsilvigissavaa. Ukiuni kingulliunerusuni meeqqat amerleriarujussuarnerat innersuussutigalugu - immikkooortoq 1.1.3.-mi figur 4 takuuk - paaqqinnittarfiup suliarinissaata siuartinnissaa annertuumik pisariaqartinneqarpoq.

	paaqq.-fiit	angerl. paaqq	0-6-inik ukiull	annertuss. %	utaqqisut
Avanersuaq	35	-	161	22%	20 (12%)
Nuna tamaat				50%	(18%)

Fig. 2 - Paaqqinniffinni isumaginninnerup annertussuaa, 1996

Nunaqarfinni (Savissivimmi angerlarsimaffimmi paaqqinniffik ataaseq eqqaassanngikkaanni) paaqqinnittarfeqanngilaq. Tassunga pissutaavoq piniartutut kultureqarnerup immikkut ittumik nunaqarfinnut atasuunera, taamaalilluni paaqqinnittarfinnik pisariaqartitsineq annikitsuaraalluni.

Siorapalummi Savissivimmilu illu sullissivik - namminersortut suliaqarnerisigut - meeqqanut paaqqinniffittut atorneqarpoq. Nalinginnaasumik nunaqarfinni innuttat illunuk sullissivinnik kulturikkut aammalu inooqatigiinnikkut sukumiinerusumik periarfissarisatut atuinnissat innersuuffigineqarput (illu suliaqarfinngortillugu).

Utoqqanik isumaginninneq. Kommunimi ullumikkut utoqqaat paaqqineqartariaqartut ikittuinnaapput. Utoqqaalli amerleriarujussuarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq, aammattaarlu utoqqaat angerlarsimaffimminni ikiorneqartarnerat naammaginartutut isigineqartaraluartoq taamaattoq utoqqarnik paaqqinninnissamik pisariaqartitsinerup annertuseriarnissaa aammalu Qaanaami nunaqarfinmilu utoqqarnut aammalu pitsorluttunut inissialiartoqarnissaa imaluunniit aqqissuussisoqartariaqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

1997-imi Qaanaami utoqqaat najugassaat sisamat sananeqarput. Nunaqarfinni utoqqarnut najugassiaqanngilaq.

1998-imi Qaanaami utoqqaat illuat nutaaq 13-inut inissalik paaqqineqarnissamullu periarfissartalik sanallugu naammassineqassaaq. Tassunga atatillugu napparsimmavimmi paaqqineqartarfik utoqqaat illuata maannamut atugarisarsimasaa matuneqassaaq.

Peqqinnissamut tunngatillugu pissutsit. Qaanaami napparsimmaveqarpoq (1995-imi allineqarlunilu aqqissuuteqqinneqartumik) peqqinnissamik sulissussinermik pingaarnerutitamik akisussaaveqartoq.

Nunaqarfinni peqqinnissamut tunngatillugu atortuutit pisariaqartinneqarsimaqisumik aqqissuiffineqarput Savissivimmi ukioq 2000-imi nunaqarfimmi nakorsiartarfiup aqqissuunneqarneratigut, Siorapalummi ukiumi 1999/2000-imi nunaqarfimmi nakorsiartarfiliormik (illup sullissiviup pioreersup kommunimit allineqarneranut atatillugu), kiisalu Moriusami nakorsiartarfiup pioreersup ukiumi 2000-imi aqqissuuteqqinneratigut.

Anguniakkat

Kommunalbestyrelsep pinaveersaartitsinermik aammalu paasisitsiniaanermik suliniutit suli sallitutituaarnissaat anguniagaraa. Suliap ingerlanneranut iliuusissaq atuutilersussaq ineriartortinneqarpoq aammattaarlu maannangaaq immikkoortumi tassani suliniutit aallarnerneqartut arlalinngoreerput (tamatuma ataani meeqqanut najugaqarfigineqarsinnaasumik sanaartornissamut aalajangiussineq). Tamatumali saniatigut aammattaaq qimarnuiusinnaasumik pisariaqartitsisoqarpoq.

Meeqqanut tunngatillugu kommunalbestyrelsep paasinninneraa ukioqatigiikkutaanut akulerussanut paaqqinnittarfiup pilersarusiukkap sanaartornissaata siuartinnissaa annertuumik pisariaqartinneqartoq. Nunaqarfinnili meeqqanik paaqqinnittoqarnissaanut pisariaqartitsinerup paaqqinnittarfinnik nalinginnaasunik sanaartornikkut aqqiivigineqarnissaa siunertarisassatut isiginngilaa. Taamaattorli illut sullissiviit katersuuttarfittut aammalu illutut suliqarfittut, tamatumunngalu atatillugu meeqqanik paaqqinniffittut atornerisa ineriartortinnissaat kissaatiginartinneqarpoq.

Utoqqaat inuillu innarluutilli angerlarsimaffimminniiginnarsinnaanerannik pingaarnerusutut anguniakkat najoqqutaralugit ikiuisarnissamut iliuutsit annertusarnissaannik pisariaqartitsineq naatsorsuutigisariaqarpoq. Tamatuma anguniarnerani nunaqarfinni inissiaqarnerup pitsaangorsarneranut piiaanissamut aqqissuussinissamullu suliariniakkamut atatillugu utoqqarnut innarluutilinnullu/pitsorluttunut inissiat aqqissuuttariaqarneri annertuumik sallitinneqartariaqarput, ineqarnermut pilersaarut takuuk.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Ukioqat. akuleriianut paaqq. nut, Qaan.				
Utoqqaat illuata allinera				
Nunaqarfimmi nakorsiartarfik, Savissivik				
Nunaqarfimmi nakorsiartarf., Siorapaluk				
Nunaqarfimmi nakorsiartarfik, Moriusaq				
Meeraaqqeriviup allinera, Qaanaaq				
Utoqq. najugaat (Qaanaaq & nunaqarf.)				
Utoqq. illutoqaanni isersimaartarfik				
Ajornartorsiorfimmi qimarnguik				

 kissaat aning. inatsimmi aamma/imal. missingersuummi ilaasoq
 kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Illoqarfiup kitaani paaqqinnittarfimmut nutaamut nunaminertaq inissisimaffissaq in-niminnerneqarpoq (immikkoortoq C6), meeqqanullu najugarineqartarfissamut nap-parsimmaviup kangiatungerpiaaniittumut (immikkoortoq C4).

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuineri siunnersuutit oqaaseqaatillu arlalillit inunnik isumaginninnikkut peqqinnissamullu pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlalit siunnersuutigineqarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Arnat annertuumik annersagaasarput tarnikkullu pinerlineqartarlutik. - Kissaatigineqar-
 nerpaat ilagaat qimarnguimmik - napparsimavimmik oqilisaasussamik - pilersitsinissaq,
 namminneq piumassutsimikkut sulisoqartumik. - Meeqqat paaqqinnittarfimmut utaqqisut
 amerlavallaarput. - Ulluunerani meeqqanik paarsisartut ilinniarsimanngillat, ulluuneranilu
 meeqqanik paaqqinnittarfik pitsaanerusumik aaqqissuuttariaqarpoq. - Illumi ittuusoq pu-
 toqqagaangat meeqqat anallu angerlarsimaffimminnit qimaasariaqartartut amerlaqaat. -
 Amanik meeqqanillu pinerliisarnert aamma angerlarsimaffinni imigassamik atornerluinerit
 annikillissarnarlutit pinaveersaartitsiniarluni suliniutit amerlanerit. - Atuarfiup-angerlarsimaff-
 iup-kommunip akornanni annertunerusunik ingerlatsineq. - Utoqqaat utoqqaat illuannut
 inissittarpagut akisussaaffiarlugit. - Utoqqaat utoqqaat illuat angerlarsimaffimmittut isigin-
 ngilaat. - Utoqqarnut ataatsimut sammisassaqaartitsinerit amerlanerusut. - Utoqqaat nam-
 minneq angerlarsimaffimminni najugaqartariaqarput. Siorapalummi inuit illuni pisoqqani,
 ussiitsuni peqqinnanngitsunilu najugaqarput. Ukiakkut ukiukkullu init igalaanilu sikunnittar-
 put, pitsanngorsaavigineqarnissaq qinnutigisimagaluarparput aningaasalli amigaataajuar-
 put. - Inunnut paasisitsiniutit annikippallaarput. Inuttut mmasuuneq sallujuinnerlu tusaa-
 masat killormut saassinnaapput ajornartorsiorfittisilerlutik - kikkut tamarmik inunni allani qa-
 noq pisoqarnera nalusanngilaat, isertugaqartoqarsinnaanngilaq. - Kinguaassiuutitigut
 atornerluinerit - siusinnerusukkut tamakku tusarneqartanngillat. - Meeqqanik paaqqinniffi-
 usinnaasunik peqannginnera aammalu meeqqat sunngiffimmi sammisassaaleqinerat ajor-
 nartorsiaapput. - Ernereernerup kingorna sulinngiffeqarneq sivikippallaaqaaq, immaqa
 piniartut aamma meerartaareernerup kingorna sulinngiffeqarnissartik pisariaqartippaat."

1.2.8 ATUARFEQARNERMUT PILERSAARUT

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Qaanaap Kommuniani 6-16-inik ukiullit ukiuni kingullerni qulini amerliartuaarnerat figur 1-imi takuneqarsinnaavoq. Takuneqarsinnaasutut atuartut 20%-imik amerleri-apiloorsimapput ukiuni kingullerni tallimani. Piffissami tassani nunami tamarmi amerleriarnep affaannarisimavaa (11%).

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
06 - 16-inik ukiullit	133	142	170

Fig. 1 - 06-16-inik ukiulinni ineriartorneq

Soorlu siusinnerusukkut eqqartorneqartumi Qaanaap Kommuniani innuttaasunut pissutsinik sammisaqarnermi takuneqarsinnaasoq (immikkoortumi 1.1.3.-mi figur 4 innersuussutigineqarpoq), meeqqani atualersussani annertuumik amerliartuaartoqarnissaa, taamaalillunilu atuarfeqarnikkut immikkoortumik annertunerujartortumik artukkiiartortoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Qaanaami kommunip qitiusumik atuarfeqarfiani nunaqarfinnilu atuarfinni atuartut amerlassusaat ukiumi atuarfiusumi 1997-98-imi aammalu ukiumut 2003-04-imut ineriartornissamut missiliuineq figur 2-mi takuneqarsinnaavoq.

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Qaanaaq	145	152	158	163	166	172	174
Savissivik	15	17	18	18	23	25	26
Moriusaq	11	9	10	8	8	8	8
Qeqertat	2	2	3	3	2	3	2
Qeqertarsuaq	0	0	0	0	0	0	0
Siorapaluk	8	15	17	17	19	21	22
Katillugit	181	195	206	209	218	229	232

Fig. 2 - 1997/98-imi atuartut amerlassusaat ukiumullu 2003/04-imut missiliuineq

Qaanaap Kommuniata atuarfeqarnermut pilersaarutaa najoqqutaralugu Savissivimmi, Moriusami kiisalu Siorapalummi 9. klasse tikillugu aammalu Qeqertani 6. klasse tikillugu atuartitsisoqartarpoq.

Qeqertarsuarmi atuarfimmi atuartoqanngilaq.

Atuartut ukioqatigiikkuutaat ataasiakkaat agguataarnerisa, kiisalu ilinniartitsisussaqarnerup 8. aamma/imaluunniit 9. klasseni atuartitsinerup atuarfimmi qitiusumi ingerlanneqarnissaa pisariaqartilarsinnaavaat.

Taamaattumik Qaanaami atuarfimmuq qitiusumut ilinniartunut inissiaqarfeqarpoq (atuartut angerlarsimaffiat).

Qaanaami atuarfik 1992-imi nutarsarneqarpoq/allineqarpoq. Inilli atuartitsiviit atukkanillu atorniartarfiup initaa mikisuupput. Init atuartitsiviit siunertanut allanut nalinginnaasumik atorineqakkajuttuupput allanik atuartitsivissanik inissaaleqineq pis-

sutaalluni. Inillu tamakku nalinginnaasumik klassemi atugassarititat pitsanngorsar-nissaannut mikivallaarput, immikkullu ilinniartitsinissamut inissaqanngilaq.

Atuarfiup ininik atuartitsivinnik marlunnik atuakkanillu atorniartarfimmik ilaneqarnis-saanik pisariaqartitsisoqarpoq.

Aammattaaq klassemi atuartut amerlassusaata atuarfiup allanngortiterneqarnissaa pisariaqartilersimavaa, init arlallit mikisut ilaat ataatsimoortinneqartariaqarlutik ima-luunniit ininut anginerusunut sanaartoqqinneqartariaqarlutik. Illutoqaa sannavittalik aaqqissuunneqartariaqarpoq (imaluunniit immaqa nutaamik allilerinermut tunnga-tillugu taarserneqartariaqarluni). Atuarfiup angerlarsimaffittaa atuartunik 20-niit 25-nut inissaqartinneqartittussanngorlugu allineqartariaqarpoq.

Savissivik. Inimik siunertanut assigiinngitsunut atorneqartussamik aammalu toqqorsivimmik alliliinissaq pisariaqartinneqarpoq. 1998-imut aningaasanut inatsisissami 1998-imi 4,0 mio. kr.-t aaqqissuussinermut sanaartueqqinnissamullu pisariaqartinneqaqisumut immikkoortinneqarsimapput.

Moriusaq. Pilersaarusiornermut piffissarititami pisariaqartitsinerup matuneqarsima-nera naatsorsuutigineqarpoq.

Qeqertat. Pilersaarusiornermut piffissarititami pisariaqartitsinerup matuneqarsima-nera naatsorsuutigineqarpoq.

Qeqertarsuaq. Atuarfik matoqqavoq.

Siorapaluk. Nunaqarfimmi atuarfimmik nutaanik sanaartornissaq pisariaqartinne-qarpoq. Atuarfik iluatsittumik kommunip katersortarfimmik pioreersumik namminer-sortunit pigineqartumik tigusineranut atatillugu tassunga inissinneqarsinnaavoq.

Kommunimi atuarfeqarfiup illuutaanik qanoq-issutsimik nalunaarsuineq innersuus-sutigineqarpoq.

1996-imi ukiup atuarfiup aallartinnerani ilinniartitsisutut atorfissani 21-usuni taa-maallaat qulit ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik atorfigineqarput. Sinneri timelærerinik assigiinngitsorujussuarnik piginnaaneqartunik atorfigineqarput. Ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik amigaateqarnerup nassatarisai tassaapput ilaatigut piginnaanerit pisariaqartitarisat ilikkarnissaannut atuartut periarfissamikku ajornartorsiutaat, ilaatigullu ilinniartitsisunut ilinniarsimasunut piumasaqaatit annertunerit.

Inuutissarsiutinut ilinniartitaaneq. Kommunimi ilinniaqqinnissamut periarfissaqan-ngilaq. Ukiut tamaasa atuartut qulit missaat ilinniariartortinneqaaqqittarput (STI-mut aamma GU-mut), pingaarnerutillugu Qasigiannguanut, atuartut ataasiakkaat Pituf-immi sungiusariartortarput.

STI-mut ilinniarnernut tigusta 50%-iisa missaat taamaallaat naammassinnittarput, taamaallaallu kommunimi ukiuni kingullerni qulini GU-mit soraarummeertuusimap-put. Taamaattartarnerujussuit ilaatigut pissutigaat Qaanaap Kommuniani STI-mi ima-luunniit GU-mi ilinniarnissamut periarfissaqannginnera, taamaattumillu atuartut ilin-niaqqinnialernerminni sungiusimasaminnik qimatsisariaqarnerat, kiisalu qallunaa-tut piginnaanerit annikitsuuneri namminersorlunilu suleriaatsit atuartunut annertuu-mik ajornartorsiortitsinerat.

“Qaanaami Inuutissarsiutitigut suleqatigiinnissamut periusissatut pilersaarut”-mi piniartunut højskolimik pilersitsinissaq piniartutut inuutissarsiuteqarnermut tunngatitanik kursusertitsinernik sivikitsukkuutaanik imalimmik pilersitsisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Højskoli kommunip innuttaanut allanullu soqutiginnittunut saaffiginnissaaq. Anguniagaq ilaatigut tassaavoq kommunimi ilinniartimmik akuerisamik, piniartutut inuutissarsiummik attassiinnarnissamik ineriartortitsinissamillu tapissuteqarnissamut takornariartitsinermullu periarfissiisumik pilersitsisoqarnissaa, taamaalillunilu inuiaqatigiinnut kulturimikkut immikkoorluinnartunut malunnartitsiniaasoqassalluni.

Anguniakkat

Kommunalbestyrelsep anguniagaraa meeqqat atuarfiata atuartut ilinniakkamik ul-lutsinnut naleqquttumik neqeroorfigisinnaassagai, taamaalillutik inuiaqatigiinni ta-maani soorluttaarlu Kalaallit Nunaata sinnerani sulisinnaalissallutik.

Taamaattumik nunaqarfinni atuarfinni Savissivimmi, Moriusami, Qeqertani aamma Siorapalummi atuartitsiinerup attatiinnarnissaa kissaatigineqarpoq.

Aammattaaq kommunalbestyrelsep kissaatigaa meeqqat atuarfiata tamaani inuia-qatigiinnut naleqqiullutik tulluurtumik ineriartornissaa, taamaalilluni anguniakkani pisortatigut nalunaarsorsimasani piumasaqaatinik naammassinninniarnermi sania-tigut aammattaaq sumiiffimmi kultureqarnikkut anguniakkat annertuumik naammas-siffiginiassallugit.

Taamaattumik kommunalbestyrelsep qulakkeerusuppaa Qaanaami atuarfiup qitiu-sup atuartunut angerlarsimaffitaqartup allineqarnissaa pisariaqartinneqartup siuar-sarneqarnissaa, taamaalillutik atuarfeqarnermi pigisat atuartut amerlassusaata ine-riartornerannut naleqquttunngorsinnaammata.

Tassunga atatillugu atuartut angerlarsimaffiata pioreersup peerneqarnissaa nuna-minertallu atuarfiup allineqarnissaanut atugassanngortinneqarnissaa eqqarsaatigi-sariaqarpoq. Atuartut angerlarsimaffiat nutaaq illoqarfiup kitaani imaluunniit illoqar-fiup kangiani illutoqqat piiarnerannut atatillugu napparneqarsinnaavoq.

Sunngiffimmik sammisassaqaartitsiniarnermik aaqqissuussinissaq pisariaqartinne-qarpoq.

Kommunalbestyrelsep ilinniartitsisup illusnaanik ataatsimik sanaartornissamut pe-riarfissaqarnissaa kissaatigaa imaluunniit Savissivimmi nunaqarfinni atuarfiup aaqqissuunneranut atatillugu ilinniartitsisup illuata pioreersup aaqqissuunnissaata misissornissaa kissaatigaa.

Aammattaaq Qaanaami sungiusarfissanut tunngatillugu STI-p ingerlatsiviata ataani ilinniartut illuinik ataasiakkaanik 1998-99-imi STI-mi ilinniartunut sisamat-arfinilin-nik initalinnik aaqqissuussisoqarnissaa kissaatigineqarpoq.

Kommunalbestyrelsep ilinniaqqinnermi ajornartorsiutit akimorniarlugit meeqqat atuarfiata inuutissarsiunullu ilinniartit akornanni ikaarsaariarnissamut suliniutip aallartinneqarnissaanut KIIP-imik suleqateqarnikkut periarfissat misissorusuppai.

Kiisalu Qaanaami piniartunut højskolimik pilersitsinissamik pilersaarutiniq suliaqar-toqatiginnissaa kissaatigineqarpoq.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Atuarf. all./aaqqissuuteqqinn., Qaanaaq				
Atuartut angerlars. nutaaq, Qaanaaq				
Atuarfiup aaqqissuunnera, Savissivik				
Katersortarfimmi atuarf. nut., Siorapaluk				
SFO-mik aaqqissuussineq, Qaanaaq				
Ilinniartitsisup illua, Savissivik				
STI-mi atuartunut najugassiat, Qaanaaq				
Piniartunut højskole, Qaanaaq				

 kissaat aning. inatsimmi aamma/imat. missingersuummi ilaasoq
 kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Atuarfiit inissisimaneri illoqarfimmut nunaqarfinnullu pilersaarutini takuneqarsinnaapput.

Qaanaami atuarfimmut alliliinissamut periarfissat atuarfiup pioreersup eqqaani in-nimminnerneqarsimapput.

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuineri siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallilit
 atuarfeqarnermik pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigineqarput
 (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Atuareernerup kingorna susoqartanngilaq, atuartut atuareernerup kingorna sammisassa-
 qartinnissaat atuarfiup akisussaaffigisariaqaraluarpa. - Atuartut ilinniarnissaminnut periar-
 fissaqanngillat, sinnakippallaartarlutik aallartinnerminnilu ajornartorsiuteqarpallaartarlutik. -
 Inuusuttut ilinniassagunik aallartariaqarput, amerlaqaat ilinniarnertik naammassinagu
 angerlarsernermik angerlaannartartut. - Qallunaat oqaasiisa meeqqatta ilinniaqqinnissaat
 killilertarpaat. - Meeqqat atuarfimmi kingusippallaartumik qallunaat oqaasiinik
 ilinnialersarput. - Maani pinngitsoorani ilinniarfeqartariaqarpoq, soorlu STI. - Atuarfik
 kulturimut nunallu immikkoortuanut naleqqussagaanngilaq. Namminersomerullutik
 Oqartussani angusaqarusussuseq annertoqaaq - pissusiviusut allarluinnaallutik.
 Timelærerinik ilinniartitsisoqarpugut. Tassuunakkut angorusutat pissusiviusullu
 naapertorlugit pisinnaasatimminut ataqatigiinngillat. Imminnut attuumassuteqanngillat.
 Ilinniarsimasunik sulisoqartuugutta - taama iliornissami pisariaqartutut - immaq
 iluatsitsinnaagaluarpugut."

1.2.9 KULTURIMUT SUNNGIFFIMMULLU PILERSAARUT

Kulturimut sunngiffimmullu pilersaarutit suliniutinik immikkoortukkuutaanut pilersaarutitut allanut pingaaruteqartutut attaveqartunik imaqarpoq. Ingammik kulturimut sunngiffimmullu immikkoortortaqaq atuarfeqarfimmut, meeqqanut inuusuttunullu kiisalu utoqqarnut immikkoortoqarfimmut tunngavissaasumik qanimut attuumassuteqarpoq.

Qanoq-issuseq aamma ineriartortitsinikkut pissutsit

Qaanaami pisortatigut neqeroorutit makkuupput :

- katersugaasivik,
- timersortarfeeraq cafeterialik aamma ineqartoq ataatsimiittarfinnik (Inuttat Illuat),
- sunngiffimmi klubbi timersortarfimmi klubbimi suliarisartakkanut assingusunik sammisaqartartoq,
- katersortarfik (peqatigiiffiup ingerlataa),
- innuttanut atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmiittoq),
- inersimasunut unnukut ilinniartitsineq aammalu 6-19-inik ukiulinnut sunngiffimmi ilinniartitsineq,
- radiukkut aallakaatsitsivimmut peqatigiiffik, aamma
- tv-kkut aallakaatsitsinermut peqatigiiffik.

Savissivimmi :

- atuarfimmi klubbimi suliarisartakkanut assingusunik sammisaqarneq,
- illu sullissivik katersortarfittalik,
- atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmi) aamma
- oqaluffik atuarfittalik.

Moriusami :

- atuarfimmi klubbimi suliarisartakkanut assingusunik sammisaqarneq,
- atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmi) aamma
- oqaluffik atuarfittalik.

Qeqertani :

- atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmi) aamma
- oqaluffik atuarfittalik.

Qeqertarsuarmi :

- atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmi) aamma
- oqaluffik atuarfittalik.

Siorapalummi :

- atuarfimmi klubbimi suliarisartakkanut assingusunik sammisaqarneq,
- illu sullissivik,
- atuakkanik atorniartarfik (atuarfimmi)
- katersortarfik namminersortunit pigisaq (aaqqissuuttariaqartoq),
- ujaqqanik silisivik ((umiatsianut) sannavittut aaqqissuunneqarsinnaasoq) aamma
- oqaluffik atuarfittalik.

Peqatigiiffeqarneq uummaarilluartuullunilu assigiinngisitaqaaq innuttaasullu suliniutaannik aallarniiveqartuulluni.

Qaanaami *katersugaasivik* kommunip ingerlatsivigaa Knud Rasmussenip niuertarfeqarfitoqaani Uummannamit Qaanaamut nuussami illuni. Illu eriagisassanngortitaavoq. Katersugaasiviup nunanut tamalaanut attaveqaatai ukiut tamaasa kulture-

garnermik ilisimatusarnermik ilisimatuutut misissuisut taama amerlatigisut kommunimut tikeraartarnerannut pisooqataapput, aammattaarlu katersugaasiviup pigisaa-ta amerliartornerannut pisooqataallutik. Taamaattumik katersugaasiviup allineqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Katersugaasiviup allineqarnissaanut periarfissanut ataatsimoortumik pilersaarusiaqarpoq.

Katersugaasiviup allinissaanut pilersaarutaata init saqqummersitsiviit aammalu katersugaasiviup eqqaani nunaminertanik atuinissat imarai - ungasinnerusoq isigalugu "nunaannarmi katersugaasivimmik" pilersitsinissaq. Katersugaasivittaaq "piniartut illoqarfianni" Oodaap illuanik isumaginnittuuvoq. Illup katersugaasiviup eqqaani nunaminertamut nuunneqarnissaa siunertarineqarpoq.

Qaanaap Kommuniari eriajisariaqartunik soqutigisarisat Namminersornerullutik Oqartussat eriajisassatut soqutigisat isumaginerannut nalunaarusiaanut nr. 31, 30.10.1991-imeersumut tunngasut kommunemut pilersaarummut pilersaarusiornermik suliaqarnerup ingerlateqqinneranut atatillugu ilanngunneqarumaarput. Eriagisariaqartutut soqutigisarisat katersugaasivimmik, illunut ikittunut ataasiakkaanut, Qaanaami "Piniartut illoqarfiannut" (tassaasut illut taartisiat innuttaasut Uummammanit Qaanaamut nuutsitaanerannut atatillugu sanaat), kiisalu Dundasimi illunut tunngapput. (Illut kommunip pigai sakkutooqarfiulli iluaniipput taamaalillutik nunaminertat kommunip naalakkersuisullu nunaminertanik akisussaaffigisaata avataaniipput. Maannakkorpiaq Dundasip immikkoortortaata kommunimut uterteqqinnissaanut piumasaqaatit suliarineqarput).

1998-imut aningaasanut inatsimmik siunnersuummi Savissivimmi oqaluffiup aaq-qissuunniisaanut aningaasat immikkoortinneqarput.

Sumiiffimmi radiukku TV-kkullu aallakaatitsinermut peqatigiiffiit namminersortutut aallarnerneqarsimasut aallakaatitassiat arlallit aallakaatissimavaat, innuttaasut ilaatigut oqallinnernut peqataasarnissamut periarfissaqarsimallutik. TV-kkullu aallakaatitsissut sanngiippallaartoq TV-kkut aallakaatitsisarnermut peqatigiiffiup periarfisaanik tamakkiisitsinngilaq.

Anguniakkat

Kommunalbestyrelsep anguniagaa pingaarneq tassaavoq atuarfeqarfimmi, kulturimi aamma sunngiffimmi suliarisat sapinngisamik eriajisagarnissamik kissaateqarnermik takussutissaqartinnissaata qulakkeernissaat, tamannalu Avanersuarmut ilisarnaataavoq.

Aammattaq kommunimi kulturimi sunngiffimmilu suliniutit avatangiisaanni atugas-sarititat pitsanngorsarneqarnissaat kommunalbestyrelsep anguniagarivaa, salliutinneqarlutik :

- Qaanaami pioreersup taartissaanik nutaamik katersortarfiup sananeqarnissaa,
- timersortarfeeqqap allineqarnera taamaalilluni illup iluani arsamik pinnguaatinut nunani tamalaani uuttuutigisat najoqqutarineqarsinnaanngorlutik,
- Qaanaami Savissivimmilu arsaattarfiliornissat,
- Qaanaami atuarfimmi akulerussamik atuarfimmi paaqqinniffiliorneq / sunngiffimmi klubbiliorneq, atuarfeqarnermut pilersaarut inassutigineqarpoq,
- eriajisarialittut soqutigisat qulakkeernissaat,
- katersugaasiviup allinissaa.

Kommunalbestyrelsep radiukku aamma TV-kkut aallakaatitsinermut peqatigiiffiit ingerlatitseqqillutik suliniutaat tapersorsorusuppai, ilaatigut nunaqarfiit ilanngunne-

qarnerisigut; immaqa ataatsimoorussamik tusagassaqartitsivimmik pilersitsiniar-
nermik tapiiffigisaqarnikkut taamaassinnaalluni.

Pingaarnerusutut ilusiliussamut inissisimaneq

Kulturimut sunngiffimmilu suliffeqarfiit inissisimanerat illoqarfimmut nunaqarfinnullu
pilersaarutini takutinneqarput.

Katersugaasiviup allineqarnissaanut nunaminertassaq pingaarnerusutut
ilusiliussami inniminnerneqarsimavoq.

Qaanaami nunaqarfinnilu oqaluffiit eqqaat oqaluffiit eqqaanni sanaartorfi-
geqqusaanngitsunik aalajangersaanikkut qulakkeerneqarput.

Qaanaami timersortarfeeqqap allineqarnissaanut aammalu nutaamik kater-
sortarfiliornissamut nunaminertanik inniminniisoqarpoq.

Qaanaami Savissivimmilu arsaattarfissanut nunaminertanik inniminniiso-
qarpoq.

Periusissatut pilersaarut

	1998	1999	2000	2001
Oqaluff. aqqiss., Savissivik				
Katersortarf. nut., Qaanaaq				
Katersugaasiviup allinera				
Timersortarfeeqqap allinera				
Arsaattarfik, Qaanaaq				
Arsaattarfik, Savissivik				
Atuarfimmi paaqq., Qaanaaq				
Eriagisassat, nalunaarsuineq				
Tusagass./sunng. sul. ataats.				

■ kissaat aning. inatsimmi aamma/imal. missingersuummi ilaasoq
□ kissaat immikkoortukkuutaamut pilersaarummiittoq

1993/94-imi Qaanaap Kommuniata siunissaa pillugu apersuinermi siunnersuutit oqaaseqaatillu arlallilit
kulturimut sunngiffimmilu pissutsinut pitsanngorsaavigisassatut periarfissat arlallit siunnersuutigine-
qarput (kommunemut pilersaarummi akuerisami tamanna ilanngunneqassanngilaq) :

"Arnat peqatigiiffii inuusuttunut matoqqavallaarput, ilinniarfitsisariaqaralarput,
ammanerullutik inuusuttullu kaammattorlugit. - Atuarnerup kingorna meeqqat
sunngiffimmini sammisassaqaanngillat. - Avannersuarmiut oqaasii tammariartorput. -
Katersortarfik timersortarfili mikivallaarput. - Arsaattarfeeqanngilaq. - Peqatigiiffiit tassaapput
"ilagiit mikisut allanut matoqqasut". - Ukiut nutaat malitsigaat aningaasanik
atuisoqartariaqarnera, amerlaqisulli aningaasarsiorfissaqaanngillat. Imaappoql piniartutut kulturi
ulorianartorsiorpoq. -Qaanaap Kommuniani piniartutut kultureqaanngippat kalaallit sinnattuut
tammassaaq. - Piniartut Højskoliat nunap inuisa, Siberiamiut, Alaskamiut arnat angutillu
aamma ilisimatuut omisinnnaasaat, oqaluttuarisaanerminnillu ilinniarfigisinnnaasaat - siunissami
inuiagatigiit pilerseerisimannut atatillugu. - Inuusuttunut klubbi. - Tasiilamisut maani aviisip
pilerseqqinnissaa, immaqa najukkami radiumik TV-millu ilallugu, kommunimi innuttaasut
peqataatilerumallugit paasissutissittarumallugillu. - Ullumikkut inuunermut
naleqqussassagutta kulturi nutaaliaq akuerisariaqarparput."

Ataani Qaanaap Kommuniani nunaqarfinnut pingaarnerusutut pissutsit nassuiarneqarput.

Nunaqarfinnut ataasiakkaanut pissutsit makku nassuiarneqarput:

- 1987-imit 1997-imut innuttaasut ineriartornerat.
- Inuutissarsiutini pissutsit aamma kommunip ingerlatsivii. Immikkoortunut pilersaarutit 2.1. aamma 2.2. innersuutigineqarput.
- Ineqarnermi pissutsit. Immikkoortumut pilersaarut 2.3. innersuutigineqarpoq.
- Angallannermi, pilersuinnermi aamma avatangiisini pissutsit. Immikkoortunut pilersaarutit 2.4, 2.5 aamma 2.6 innersuutigineqarput.
- Inunnik isumaginninnermi, kulturimi atuarfeqarnermilu pissutsit. Immikkoortunut pilersaarutit 2.7, 2.8 aamma 2.9 innersuutigineqarput.

Tamatuma kingorna pissutsit pioreersut pingaarnarpaat nunaqarfiit ataasiakkaat nunap assiliornersigut takutinneqarput (tassa innaallagissiorfik, qulimiguullit mittarfeeraat, kommunip allaffia, oqaluffik, atuarfik, illut piiartariaqalersut, illut eriagisariallit il.il.).

Nalunaarsuineq nunaqarfinnut pilersaarutit pingaarnerusutut ilusaannut tunngavivoq.

Kiisalu nunaqarfinnut ataasiakkaanut periusissatut pilersaarut tulleriissaakkanut marlunnut immikkoortiterlugu suliarineqarpoq.

Periusissatut pilersaarummi tulleriissaakkap 1-it pissutsit pioreersut takutippai, periusissatullu pilersaarutip tulleriissaarnerani 2-mi sanaartugassatut pilersaarutit akuerisat kommunalbestyrelsellu anguniagai aammalu sanaartugassani pitsanngorsaatissat katersugaapput.

1.3.1 SIORAPALUK

Innuttaasut amerlassusaanni ineriartorneq figur 1-imi takuneqarsinnaavoq. Takuneqarsinnaasutut piffissami 92-97-imi innuttaasut amerlassusaat ukiut qulit matuma siornatut annertussutsimut qaffakkiartuaarsimavoq. Kommunalbestyrelsep pingaarnerusutut anguniagaraa Siorapaluup nunaqarfittut piniartoqarfittut ineriartuinnarnissaa, tamanilu takornariartitsinermik ineriartortitsinermut periarfissarisat tapersersorneqassasut. Taamaattumik sullissinissamut pitsaasumut pisariaqartitanik assigiinngitsunik, soorlu angallassinikkut pilersuinikkullu pissutsinik, imermik pilersuinermik, atuarfeqarnerup, peqqinnissap aammalu avatangiisit tungaasigut pissutsinik, kiisalu illup sullissiviup tamaani sulissutigisanut atorineqarnissaanik qulakkeerinissamik pisariaqartitsineqassaaq.

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
Siorapaluk	71	61	72

Fig. 1 - Innuttaasut amerlassusaat, Siorapaluk

	illut, katillugit	piiaartariaqartut	iniss. pisariaqart.	amigaatigisat
Siorapaluk	32	11	26	5

Fig. 2 - Piiaanissamik pisariaqartitsineq aammalu illut nutaat amigaatit 1996, Siorapaluk

Inuutissarsiornermi pissutsit aamma kommunip ingerlatsinera

Siorapaluk inuiaqatigeeqarfiuvoq piniartukkormiunit, aningaasat isertitat piniakkani sanalukkanillu pingaarnerusutigut pissarsiarineqartarlutik. Tamatuma saniatigut takornariartitsinerup tungaatigut, KNI-mi, atuarfimmi kiisalu kommunip ingerlatsinerani (nunaqarfiup allaffiata, eqqaavilerinerup, innaallagissamik pilersuinerup aamma illumik sullissivimmik ingerlatsinermigut) suliassaqaarfiit ikittuinnaat nassaasaapput.

Inuutissarsiornermut pilersaarummut tunngatillugu Siorapalummi toqqorsivittalimik tunisassiorfiliornissaq siunnersuutigineqarpoq. Appaliarsuit, aarrit, qilalukkat gernerat qaqortallu kiisalu mattammik tunisinissamut periarfissaqarpoq.

Illu sullissivik 1993-imi nunap ilaari tamaani siullersaasumik sanaartortoqarpoq. Illu sullissivik kommunip akiligaanik 1999-2000-imi allineqarnissaa pilersaarutigineqarpoq. Tassaniipput ini ataatsimiittarfik, uffarnissamut, errorsinissamut ammerinissamullu atortorissaarutit, tassanissaalu namminersortumik meeqqanik paaqqinnittoqartarpoq. Illup nunaqarfimmi allaffimmik affarleqarpoq, taanna iluarsaattariaqarluni. Illumi sullissivimmi unnuisinnaanissamut (takornariartitsinermi) aqqissuussinissaq eqqarsaatigeqqittariaqarpoq.

Illuaraq qatserusiisivik amigaatigineqarpoq.

Ineqarnermut tunngasut

Innuttaasut amerliartornikkut ineriartornerat illunik amerlanerusunik sanaartornissamik pisariaqartitsinngilaq. Taamaattorli piiaanermik aamma aqqissuussinissamik suliassaq Inissiatileqatigiit INI A/S peqatigalugu aqqissuunneqartoq aalajangersassallugu pisariaqartinneqarpoq. Inissiatileqatigiit piagassatut aammalu nutaanik sanaartornissamik

pisariaqartitsinermik naatsorsuutai figur 2-mi takuneqarsinnaapput. Inissianik pisariaqartitsineq kisermaat aappariillu 20 sinnerlugit ukiullit tamarmik inissiassamik neqeroorfigineqartarnissaannik (PB20-mik) anguniagarisaq tunngavigalugu naatsorsorneqartarpoq. Illut piiartariaqartut nunap assingani uuma kingornaniittumi titartarneqarput. Tamatuma saniatigut illut sinneruttut 21-t akornanni 12-it aaqqissuuttariaqarnerannik pisariaqartitsisoqarpoq.

Angallannermut, pilersuinnermut avatangiisinullu pissutsit

Siorapaluk ukiumut ataasiarluni aasaanerani sivikitsumi sikoqanngitsumik umiar-suarmut assartuummit tikinneqartarpoq. Sissami usilersorneqartarpoq / usingiaasoqartarpoq. Ukiup sinnerani pisortanit inunnik usinillu assartuineq nunaqarfimmut qulimiguulimmik timmisartuussisarnermik aalajangerneqartarpoq, tassa Qaanaamut sapaatip akunneranut ataasiarluni attaveqartoqartarpoq. Taassuma saniatigut qimussit umiatsiallu motoorillit assartuutaapput pingaarutillit.

Nutaamik tunitsiviliorqarnissaanut atatillugu Siorapaluup Qaanaallu akornanni assartuinikkut pisariaqartitsinerit aaqqiivigineqarnissaat pisariaqartinneqassaaq.

Aqqusineqanngilaq, pisuinnaalli aqquaat tamaani atortussiat atorlugit sanaartorneqarsimapput. Nunaqarfiilli aqquserni annikinnerpaat ingerlatsivinnik pingarnerpaanik attaviliisut eqqakkanillu qamutit motoorillit atorlugit suliaqarnissamik periarfissiisut suliarinissaat pisariaqartinneqarput. Qulimiguulimmut mittarfeeraqarpoq.

KNi nutaamik pisiniarfeqarpoq (1992-imi ikuallattoqarneratigut sanaartugaq). Quersuaq amigaatigineqarpoq.

Eqqaavimmut atatillugu eqqakkanik ikuallaavimmik ivertitsisoqarnissaa amigaatigineqarpoq. Eqqaaviup nuunnissaa pisariaqartinneqarpoq. Kommunip suliaqarneratigut eqqagassanik eqqaasoqartarpoq. Anartarfilerisoqanngilaq.

Innaallagissiorfeqarlunilu tankeqarfeqarpoq 1997-imi allineqartumik. Telep antenneanut napparussuaq 1997-imi napparneqarpoq 60-it telefonilernissaannut periarfissiilluni.

Imermik pilersuineq kuummit aasaanerani qaammatit sisamat missaanni pisarpoq aammalu ilulissaniit kassornik katersuinikkut. 1998-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut atatillugu ukiuunerani imermut tankimik pilersitsinissaaq 1999-2000-imi pissasoq pilersaarutaavoq.

Inunnik isumaginninnikkut, kulturikkut atuarfeqarnikkullu pissutsit

Siorapalummi nunaqarfimmi atuarfeqarpoq atuakkanik atorniartarfitalimmik, tassanilu atuartut 9. klasse tikillugu ilinniartinneqartarput. Tamatuma kingorna ilinniartitsineq Qaanaami atuarfimmi angerlarsimaffitalimmi ingerlanneqartarpoq. Atuarfik nutaaq amigaatigineqarpoq, taannalu kommunip katersortarfimmik pioreersumik namminersortunit pigineqartumik B-528-miittumik tiguseratigut iluatsitsilluni sanaartorneqarsinnaavoq. Peqatigiiffiit arlallit namminneq iniuteqartut arlaliupput. Aningaasaqarniarneralli ajornartorsiorpoq. Illup sullissiviup atuakkanillu atorniartarfiup saniatigut inersimasunut sullissinikkut sunngiffimmilu pisassaqtitsinikkut neqerooruteqartoqanngilaq. Inuusuttut immikkut neqeroorutit pilersaarutigineqanngilat nunaqarfimmi innuttaasut taamatut ukioqalernerminni Qaanaami atuarfimmi angerlarsimaffitalimmiittarmata ukiup ilarujussuani.

Inunnik isumaginniffeqaranilu sunngiffimmi sammisassaqtitsiveqanngilaq. Illup sullissiviup allineqarnissaanut atatillugu 1998-imi aningaasanut inatsimmut atatil-lugu nunaqarfimmi nakorsiartarfik nutaaq sananeqassaaq. Illut eriagisassatut isigi-neqartut sulii toqqartorneqanngillat.

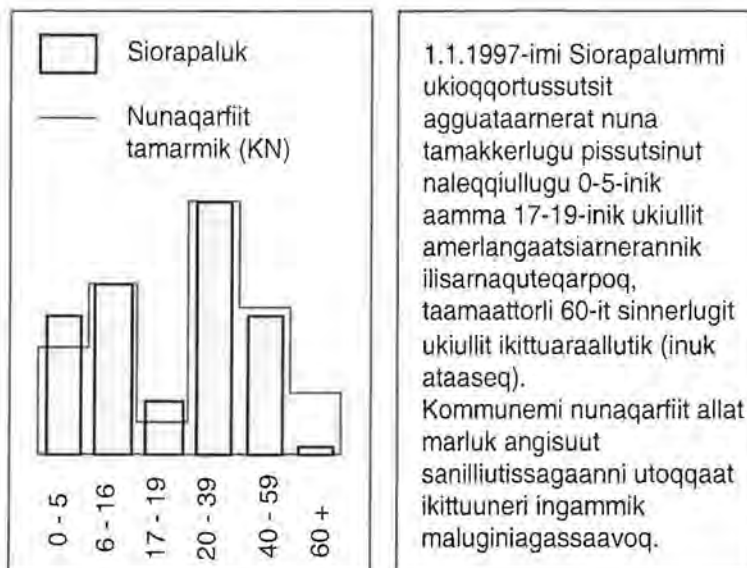
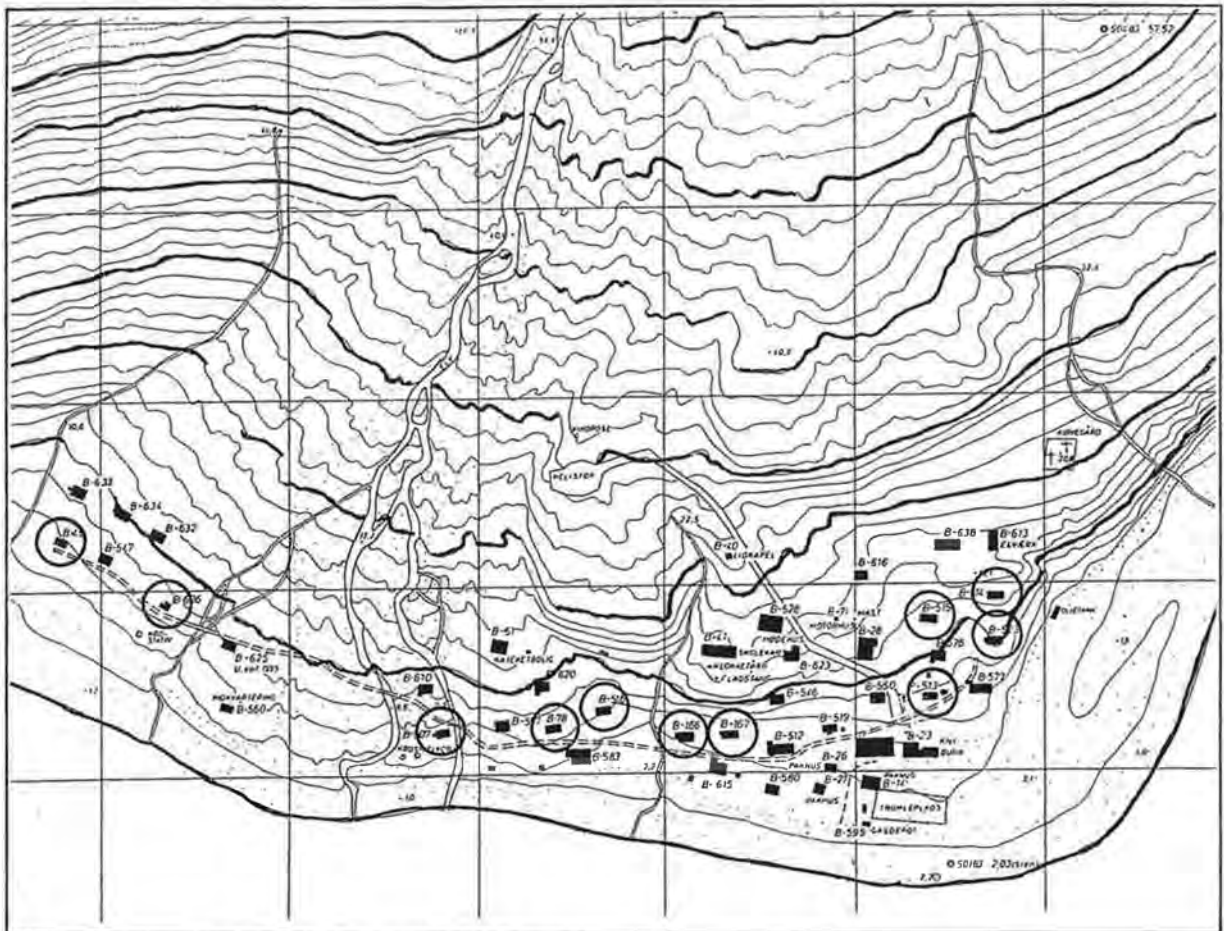

Fig. 3 - Ukioqqortussutsit agguataarnerat, Siorapaluk

SIORAPALUK		pioreers.	per.pilers.			pioreers.	per.pilers.
AVATANG. PILERS. ANGALL. INEQARN. INUUTISS	Tunisassiorfik			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUOSSINERALU	Nunaqarfimmi allaffik		
	Qerisunut toqqorsivik				Qatserusiisivik		
	Sannavik				Oqaluffik atuarfittalik		
	Takornarianut atortuss.				Iliveqarfik		
	Najugaqarfiit				Illu sullissivik		
	Piiaaneq / iluarsaaqqinn.				Meeqquerivik		
	Aqqusernit pis. aqquataa				Utoqq. kattussillutik ill.		
	Usingiaanermi pissutsit				Nunaqarfimmi illu		
	Qulimiguullip mittarfia				Nunaqarf. nakorsiartarfik		
	Pisiniartarfik / toqqorsivik				Atuarfik		
	Innaallagissiorfik				Sunngiffimmi klubbi		
	Imerkik pilersuineq				Atuakkanik atorniart.		
	Kiassarneq				Timersortarfik		
	Tele				Arsaattarfik		
	Eqqaavilerineq				Katersortarfik		
	Anaajavilerineq						
	Eqqakkanik ikuallaavik						
	Eqqaaviup nuunnissaa						

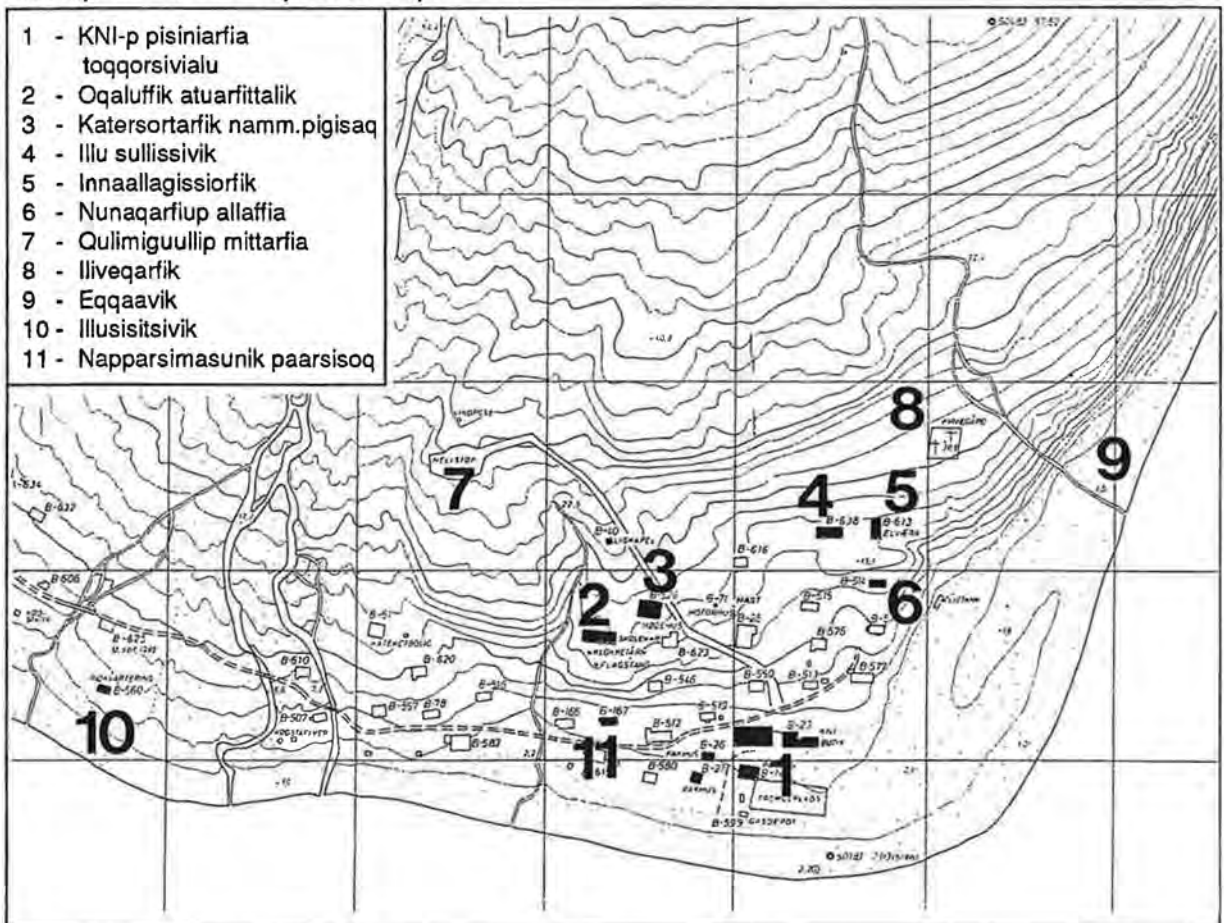
pioreersaq aning. inatsimmi / missingersuummi sanaartugass. kissaatigisaq

Fig. 4 - Periusissatut pilersaarut, Siorapaluk

Nunap ilusaa illullu piiartariaqalersut

- 1 - KNI-p pisiniarfia toqqorsivialu
- 2 - Oqaluffik atuarfittalik
- 3 - Katersortarfik namm.pigisaq
- 4 - Illu sullissivik
- 5 - Innaallagissiorfik
- 6 - Nunaqarfiup allaffia
- 7 - Qulimiguullip mittarfia
- 8 - Iliveqarfik
- 9 - Eqqaavik
- 10 - Illusisitsivik
- 11 - Napparsimasunik paarsisoq

1.3.2 QEQERTARSUAQ

Qeqertarsuarmi innuttaasut amerlassusaanni ineriartorneq figur 1-imi takuneqarsinnaavoq. Soorlu takuneqarsinnaasutut 1.1.1997-imi pisortat kisitsisitigut nalu-naarsuutaanni taamaallaat nunaqarfimmi inuit sisamat najugaqarput. Aalajangersi-masumilli tamaani najugaqartoqanngilaq taamaattumillu nunaqarfik piniariartarfittut isigineqartariaqarpoq.

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
Qeqertarsuaq	18	17	4

Fig. 1- Innuttaasut amerlassusaat, Qeqertarsuaq

	illut, katillugit	piiatariaqartut	iniss. pisariaqart	amigaatigisat
Qeqertarsuaq	16	11	-	-

Fig. 2 - Piiaanissamik pisariaqartitsineq aammalu illut nutaat amigaatit , Qeqertarsuaq

Tamatumunnga atatillugu suliassanik nutaanik pilersaaruteqartoqanngilaq, nunalli immikkoortortaa piniartarfittut asiliartarfigineqarsinnaasutut atorineqarsinnaanera takorloorneqarpoq Kommunemut pilersaarusiernerup ingerlateqqinneranut atatillugu immikkoortumi illuutigisat siunissami atorineqarnissaat pillugit aalajangiisoqarumaarpoq.

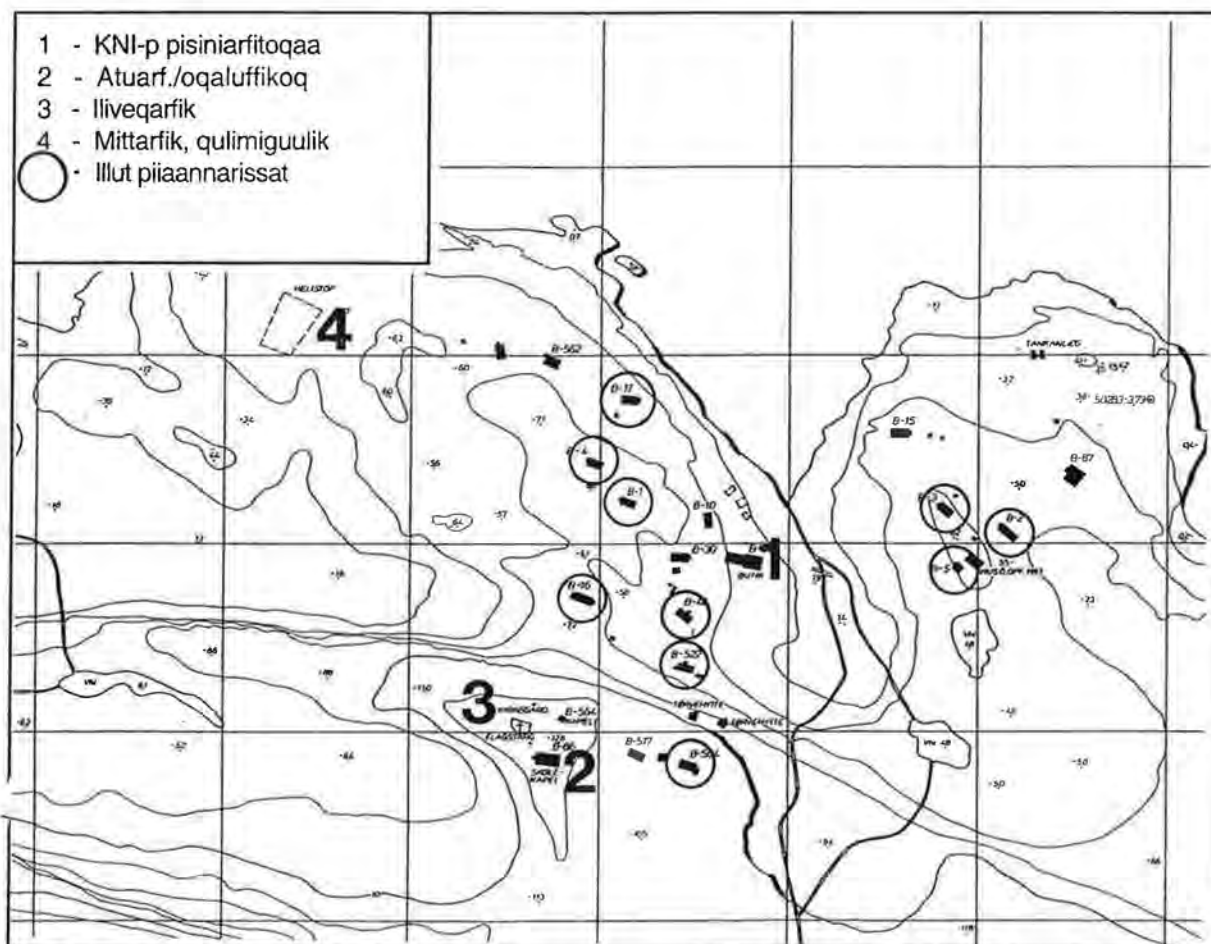

Fig. 3 - Qeqertarsuaq 1 : 4.000

1.3.3 QEQERTAT

Qeqertani innuttaasut amerlassusaasa ineriartornera figur 1-imi takuneqarsinnaavoq. Takuneqarsinnaasutut innuttaasut ikittunnguupput ikiliartuaartut.

Kommunalbestyrelsep pingaarnerusutut anguniagaraa Qeqertat nunaqarfittut piniartoqarfittut ineriartortuarnissaat. Nunaqarfiit angisuut pingasut assignagit sumiifimmi takornariartitsinermik imaluunniit immikkut tunisassiornermik ineriartortitsisoqassanngilaq, suliaassallu annertunerusumik ingerlatsiviit pioreersut qulakkeerniarnerannut sammitinneqassapput.

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
Qeqertat	35	31	21

Fig. 1 - Innuttaasut amerlassusaat, Qeqertat

	illut, katillugit	piartariaqartut	iniss. pisariaqart.	amigaatigisat
Qeqertat	12	8	-	-

Fig. 2 - Piiaanissamik pisariaqartitsineq aammalu illut nutaat amigaatit 1996, Qeqertat

Inuutissarsiornermi pissutsit aamma kommunit ingerlatsivii

Qeqertani aningaasanik isertitsinermut tunngavigisaq piniarneruvoq. Tamatuma saniatigut suliffiit atuarfimmu KNI-llu pisiniarfeeraanut atasuupput. Nunaqarfik piniarnermik attatsivittut ingerlanneqartuartaqarpoq inuutissarsiornermullu pilersaarut najoqqutaralugu tunitsiviliorartoqartariaqarluni; ungasinnerusoq isigalugu immaqa qerititsivimmik ivertitsisoqarsinnaalluni (qaleraleqartoq paasineqarpoq, taak-kulu Qaanaami suliareqqitassanngorlugit assartorneqarsinnaapput). Nunaqarfiup allaffeqaranilu, illumillu sullissiveqaranilu qatserusiiveqanngilaq.

Ineqarnermi pissutsit

Innuttaasut ikittuinnaaneri pissutigalugu Qeqertani inissianik pisariaqartitsinermik naatsorsuisoqarsimanngilaq, pisariaqartitali illut arfineq-pingasut missingivaat. Inissiaatileqatigiit INI A/S suleqatigalugu illut piartariaqartut aaqqissuuttariaqartullu aalajangersarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Inissiaatileqatigiit tekniikkip tungaatigut piiaasariaqarnissamut pisariaqartitsinermik naliliinerat figur 2-miippoq. Illut piartariaqartut nunap assingani takutinneqarput. Tamatuma saniatigut illuni sisamani sinneruttuni pingasut tekniikkip tungaatigut aaqqissuuttariaqarneri pisariaqartinneqarpoq.

Angallannermi, pilersuineri avatangiisinilu pissutsit

Qeqertat ukiumut ataasiarluni aasaanerani sivikitsumi sikoqanngitsumi umiarsuarmik assartortaammik tikinneqartarpoq. Sissami usilersorneqartarpoq / usingiaas-qartarpoq. Ukiup sinnerani pisortat inunnik usinillu assartuinerat qulimiguulinnik nunaqarfinnut timmisartuussisarnernik sapaatip akunneranut ataasiarluni Qaanaa-mit attaveqartarnikkut pisarpoq. Qimussit umiatsiallu motorillit assartuutaapput pingaaruteqartut.

Aqqusineqanngilaq. Meterialunnguanik aqqusinivimmik sanaartortoqarnissaa pi-sariaqartinneqarpoq.

KNI tunisiveeraqarpoq innuttaasut tunngaviusumik piumasaqaataannik tunitsiviusoq.

Eqqaaveqanngilaq, nunaqarfimmulli pilersaarummi siunissami eqqaaviup inissinneqarsinnaaffianik tikkuaasoqarpoq. Eqqakkanik ikuaallaavissaq pisariaqartinneqanngilaq. Eqqakkanik anartarfilerinermillu suliaqartoqarneq ajorpoq.

Nunaqarfimmi tankeqarfeqaranilu innaallagissiorfeqanngilaq, qerititsivimmillu atuqaqalertoqassappat tamatumuunakkut pisariaqartitsisoqalissaaq.

Imermik pilersuineq inuit namminneq kassunik katersuinerannik pisarpoq.

Telefonikkut attaveqaat ataasiuvoq taannalu antenneqarfik batterinik orsulersugaq aqqutigalugu ammasarpoq.

Inunnik isumaginninnermi, kulturimi aamma atuarfeqarfimmi pissutsit

Ineqarpoq atuarfiusunik atuakkanillu atorniartarfeqarluni. Ilinniartitsineq 6. klasse tikillugu pisarpoq, nanginneqartarluni Qaanaami atuarfimmi angerlarsimaffittalimmi. Atuarfiup allineqarnissaa imaluunniit aaqqissuuteqqinnissaa pisariaqartinneqanngilaq. Inuusuttut neqeroorutiniq pilersaaruteqartoqanngilaq nunaqarfimmilu inunnik isumaginninnikkut imaluunniit sunngiffimmi ingerlatsivinnik nassaassaqaanngilaq. Nunaqarfimmi illoqaanngilaq eriajisarialinnik.

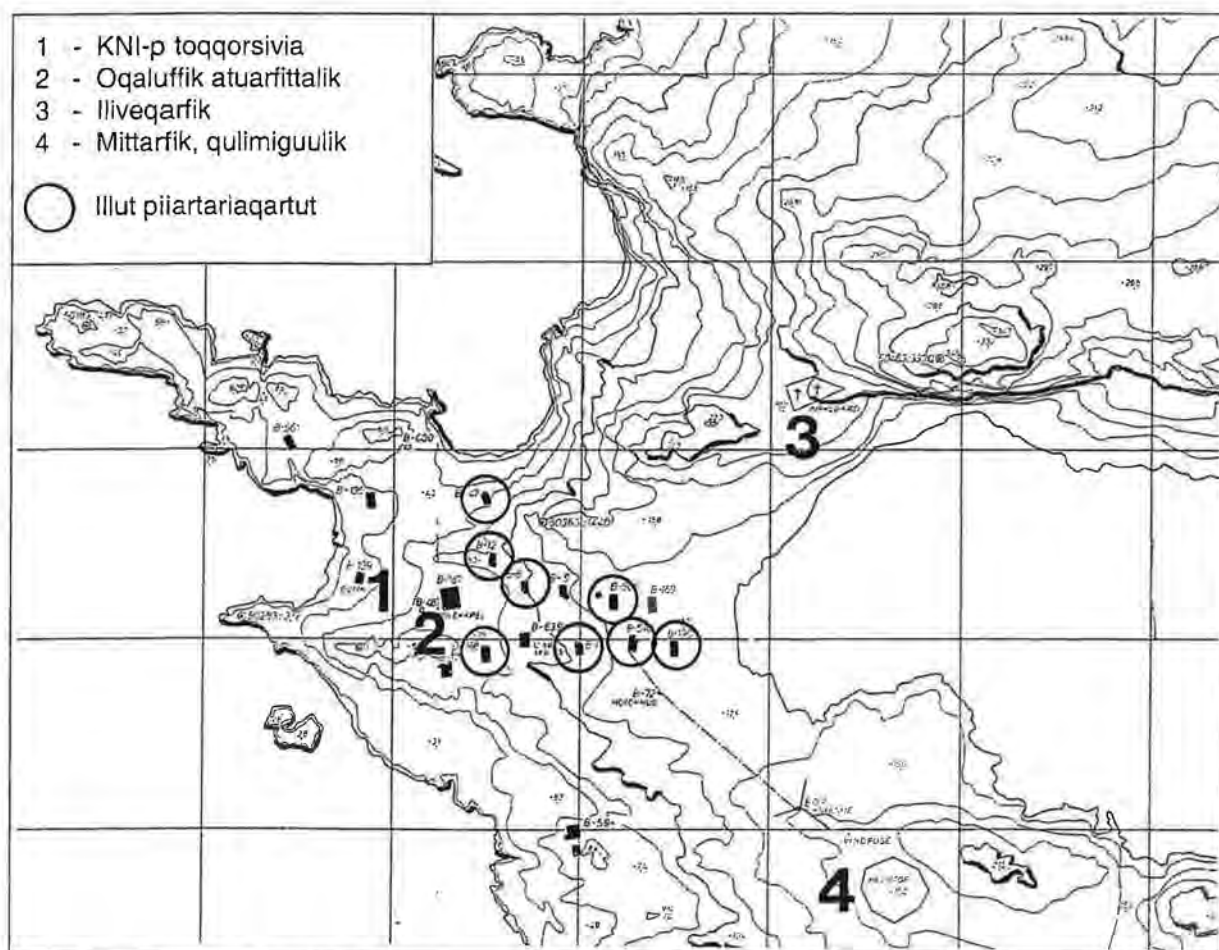

Fig. 3 - Qeqertat 1 : 4.000

QEERTAT		pioreers.	per.pilers.			pioreers.	per.pilers.
AVATANG. PILERS. ANGALL. INEQARN. INUUTISS	Tunisassiorfik			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUUSSINERALU	Nunaqarfimmi allaffik		
	Qerisunut toqqorsivik				Qatserusiisivik		
	Sannavik				Oqaluffik atuarfittalik		
	Takornarianut atortuss.				Iliveqarfik		
	Najugaqarfiit				Illu sullissivik		
	Piiaaneq / iluarsaaqqinn.				Meeqqerivik		
	Aqqusernit pis. aqqutaat				Utoqq. kattussillutik ill.		
	Usingiaanermi pissutsit				Nunaqarfimmi illu		
	Qulimiguullip mittarfia				Nunaqarf. nakorsiarfik		
	KNI-p toqqorsivia				Atuarfik		
	Innaallagissiorfik				Sunngiffimmi klubbi		
	Imermik pilersuineq				Atuakkanik atorniart.		
	Kiassarneq				Timersortarfik		
	Tele				Arsaattarfik		
	Eqqaavilerineq				Katersortarfik		
	Anaajavilerineq						
	Eqqakkanik ikualaavik						
	Eqqaaviup nuunnissaa						

 pioreersaq
  aning. inatsimmi / missingersuummi
  sanaartugass, kissaatigisaq

Fig. 4 - Periusissatut pilersaarut, Qeqertat

1.3.4 MORIUSAQ

Moriusami innuttaasut amerlassusaata ineriartornerat figur 1-imi takuneqarsinnaapput. Takuneqarsinnaasutut 1987-imit 1997-ip tungaanut innuttaasut amerlassusaat ikiliartortuarsimapput. Kommunalbestyrelsep pingaernerutitatut anguniagaraa Moriusaq nunaqarfittut piniartoqarfittut ineriartortuarnissaa, tamaanilu takornariartitsinermut periarfissat tapersorsorneqassasut. Taamaattumik sullissinissamut pitsaasumut pisariaqartitanik assigiinngitsunik, soorlu angallassinikkut pilersuinkullu pissutsinik, imermik pilersuineramik, atuarfeqarnerup, peqqinnissap aammalu avatangiisit tungaasigut pissutsinik, kiisalu illup sullissiviup tamaani sulissutigisanut atorneqarnissaanik qulakkeerinissamik pisariaqartitsineqassaaq. Moriusami ineriartortitsinissamut periarfissat immikkut ittumik malinnaavigisariaqarput.

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
Moriusaq	72	65	44

Fig. 1 - Innuttaasut amerlassusii, Moriusaq

	illut, katillugit	piiaartariaqartut	iniss. pisariaqart.	amigaatigisat
Moriusaq	20	3	18	1

Fig. 2 - Piiaanissamik pisariaqartitsineq aammalu illut nutaat amigaatit 1996, Moriusaq

Inuutissarsiornermi pissutsit aamma kommunip ingerlatsinera

Moriusami inuiaqatigiit piniartuupput. Annikitsuinnarmik suliffissaqarpoq takornariartitsinermi, KNI-mi kiisalu kommunip ingerlatsiviini (nunaqarfiup allaffianik, eqqaavilerinermik innaallagissamillu pilersuineramik ingerlatsinerni). Kommunalbestyrelsep pingaernerutitatut anguniagaraa naapertorlugu Moriusami inuutissarsiutinik ineriartortitsinissamut periarfissat tapersorsornissaat kissaatigineqarpoq, nunaqarfiulli inissisimanera pissutaalluni imminut akilersinnaasumik tunitsiveqarnissaaq imaluunniit tunisassiornissaaq periarfissaanaviannngilaq. Taamaattorli tamaani takornariartitsinerup ineriartortinnissaa periarfissaavoq, ilaatigut Dundasimi takornariartitsiviliortoqarsinnaaneranut atatillugu, taanna nal. akunnialunnguit qimusserluni Moriusamit tikitassaammat.

Nunaqarfimmi illoqanngilaq sullissivimmik, taannalu annertuumik pisariaqartinneqarpoq, ilaatigut nunaqarfimmi takornariartitsinerup tapersorsornissaanut atatillugu (unnuiffigisinnaasatut).

Ineqarnermut pissutsit

Innuttaasut amerlassusaata ineriartornerat pissutaalluni illut amerlanerit pisariaqartinneqanngillat. Taamaattorli inissiaatileqatigiit INI A/S suleqatigalugu illunik piiaanissamik aaqqissugassanillu suliaqarnissap aaqqissuunnissaa pisariaqartinneqarpoq. Inissiaatileqatigiit piiaartariaqartunik nutaanillu sanaartortariaqartunik ikittunguanik naatsorsuutai figur 2-mi takuneqarsinnaapput. Inissianik pisariaqartitsineq kismaat aappariillu 20 sinnerlugit ukiullit tamarmik inissiassamik neqeroorfigineqartarnissaannik (PB20-mik) anguniagarisaaq tunngavigalugu naatsorsorneqartarpoq. Illut piiaartariaqartut pingasut matuma kingornani nunap assingani takutinneqarput. Illuni sinneruttuni 17-imi illut arfineq-pingasut aaqqissuunneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

Angallannermi, pilersuinnermi avatangiisinilu pissutsit

Moriusaq ukiumut ataasiarluni aasaanerani sivikitsumi sikoqanngitsumik umiarsu-armit assartuummit tikinneqartarpoq. Sissami usilersorneqartarpoq/usingiaasoqartarpoq. Ukiup sinnerani pisortanit inunnik usinillu assartuineq nunaqarfimmut qulimiguulimmik timmisartuussisarnermik aalajangerneqartarpoq, tassa Qaanaamut sapaatip akunneranut ataasiarluni attaveqartoqartarpoq. Taassuma saniatigut qimussit umiatsiallu motoorillit assartuutaapput pingaarutillit.

Aqqusineqanngilaq, pisuinnaalli aqqutaat tamaani atorussiat atorlugit sanaartorneqarsimapput. Nunaqarfiilli aqquserni annikitsut ingerlatsivinnik pingaarnarpaanik attaviliisut eqqakkanillu qamutit motoorillit atorlugit suliaqarnissamik periarfissiisut suliarinissaat pisariaqartinneqarput. Qulimiguulimmut mittarfeeraqarpoq.

KNI pisiniarfeqarpoq quersuaqarlunilu. Tankeqarfik allineqarsimavoq innaallagisiorfeqarporlu.

Eqqaavimmut atatillugu eqqakkanik ikuallaavimmik ivertitsisoqarnissaa amigaatigineqarpoq. Kommunip suliaqarneratigut eqqagassanik eqqaasoqartarpoq, anartarfilerisoqanngilarli.

Imermik pilersuineq kuummit aasaanerani qaammatit sisamat missaanni pisarpoq ukiullu sinnerani ilulissaniit kassornik inuit namminneq katersuinerisigut. Taamaatumik imermik pilersuisarfeqarnissaaq amigaataavoq.

1995-imi paraboli ivertinneqarpoq telefonikkullu attaviit 20-t periarfissaapput.

Inunnut isumaginninnermi, kulturimi aamma atuarfeqarnermi pissutsit

Moriusaq nunaqarfimmi atuarfeqarpoq atuakkanik atorniartarfitalimmik, atuartullu 9. klasse tikillugu ilinniartinneqartarput. Tamatuma kingorna Qaanaami atuarfimmi nangittarput. Atuarfik allineqartariaqanngilaq.

Inersimasunut sullissinikkut imaluunniit sunngiffimmi suliassanik neqerooruteqanngilaq, inuusuttunullu neqeroorutinik pilersaaruteqartoqanngilaq, innuttaasuni inuusuttortat Qaanaami atuarfimmi angerlarsimaffimmiittarmata ukiup ilarujussuani.

Inunnik isumaginninnikkut imaluunniit sungiffimmi sammisassaqaartitsivinnik soqanngilaq, taamaattorli klubbitut ilusilersukkanik sammisassaqaartitsisoqartarpoq.

Nunaqarfimmi nakorsiartarfik 1998-imut aningaasanut inatsimmut siunnersuut naapertorlugu ukioq 2000-imi aaqqissuunneqassaaq. Nakorsiartarfik peqqissaasumik ataaticimik sulisoqarpoq.

Moriusami suli illunik eriagisariaqartunik tikkuaasoqarsimanngilaq.

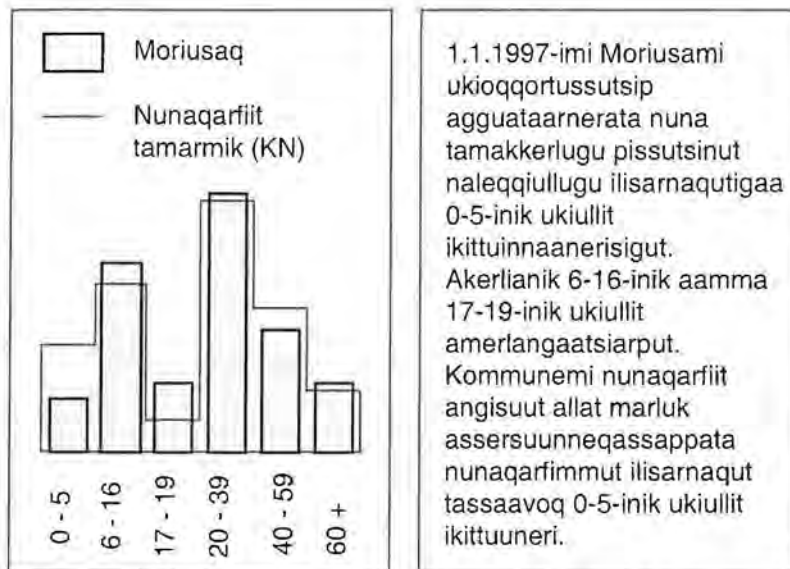
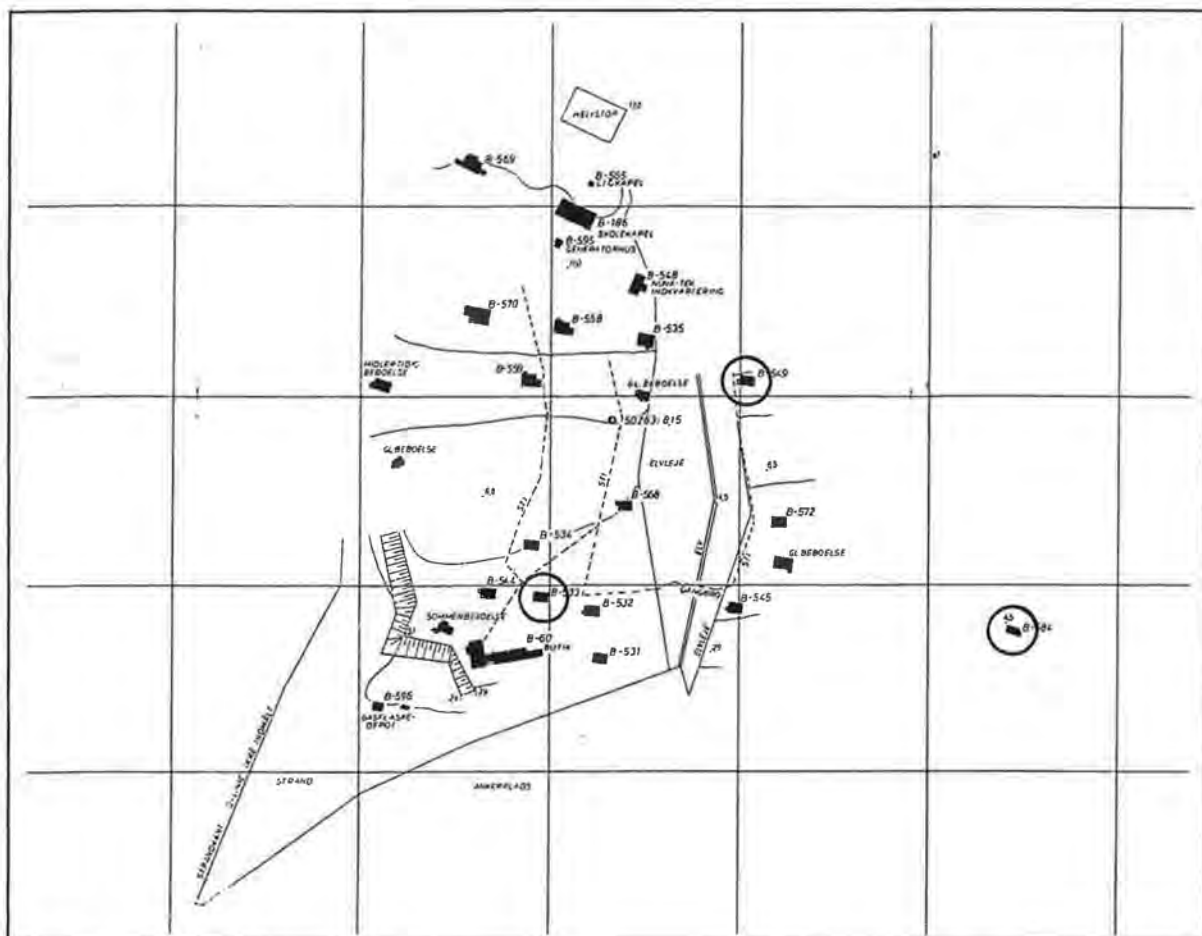

Fig. 3 - Ukioqqortussutsit agguataarnerat, Moriusaq

MORIUSAQ		pioereers.	Per. pilers.			pioereers.	Per. pilers.
AVATANG. PILERSUINEQ	Tunisassiorfik			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUUSSINERALEU	Nunaqarfimmi allaffik		
	Qerisunut toqqorsivik				Qatserusiisivik		
	Sannavik				Oqaluffik atuarfittalik		
	Takornarianut atortuss.				Iliveqarfik		
	Najugaqarfiit				Illu sullissivik		
	Piiaaneq / iluarsaaqqinn.				Meeqqerivik		
	Aqqusernit pis. aqquataat				Utoqq. kattussillutik ill.		
	Usingiaanermit pissutsit				Nunaqarfimmi illu		
	Qulimiguullip mittarfia				Nunaqarf. nakorsiarfik		
	Pisiniarfik / toqqorsivik				Atuarfik		
	Innaallagissiorfik				Sunngiffimmi klubbi		
	Imerkik pilersuineq				Atuakkanik atorniart.		
	Kiassarneq				Timersortarfik		
	Tele				Arsaattarfik		
	Eqqaavilerineq				Katersortarfik		
ANGALL. INEQARN. INUITISS.	Anaajavilerineq						
	Eqqakkanik ikuallaavik						
	Eqqaaviup nuunnissaa						

pioereersaq aning. inatsimmi / missingersuummi sanaartugassatut kissaatigisaq

Fig. 4 - Periusissatut pilersaarut, Moriusaq

Illut piiartariaqartut

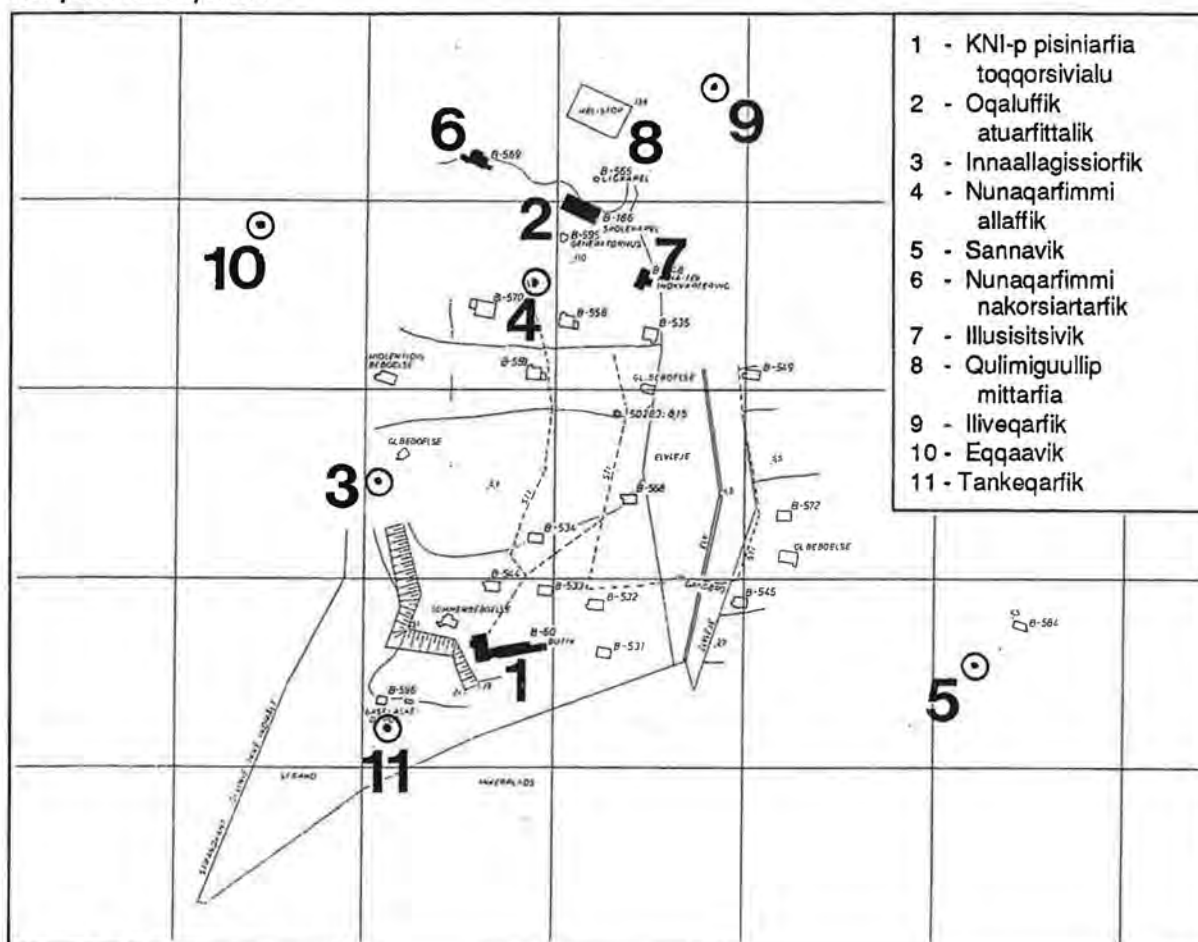

Fig. 5 - Moriusaq, 1 : 4.000

1.3.5 SAVISSIVIK

Innuttaasut amerlassusaasa ineriartornerat figur 1-imi takuneqarsinnaavoq. Taku-neqarsinnaasutut innuttaasut amerlassusaat 1987-imi 130-niit 1992-imi 101-nut ikileriarsimapput, tamatumali kingorna 1997-ip tungaanut innuttaasut amerlassu-saat taamaaginnarsimallutik. Kommunalbestyrelsep pingaarnerutitatut anguniaga-raa Savissivik nunaqarfittut piniartoqarfittut ineriartortuarnissaa, tamaanilu qalera-linnik aalisarnermik periarfissat tapersorsorneqassasut. Taamaattumik sullissinis-samut pitsaasumut pisariaqartitanik assigiinngitsunik, soorlu angallassinikkut piler-suinikkullu pissutsinik, imermik pilersuineramik, atuarfeqarnerup, peqqinnissap aammalu avatangiisit tungaasigut pissutsinik, kiisalu illup sullissiviup tamaani su-lissutigisanut atorineqarnissaanik qulakkeerinissamik pisariaqartitsineqassaaq.

	1.1.1987	1.1.1992	1.1.1997
Savissivik	130	101	101

Fig. 1 - Innuttaasut amerlassusii, Savissivik

	illut, katillugit	piaartariaqartut	iniss pisariaqart.	amigaatigisat
Savissivik	42	16	49	23

Fig. 2 - Piiaanissamik pisariaqartitsineq aammalu illut nutaat amigaatit 1996, Savissivik

Inuutissarsiornermi pissutsit aamma kommunep ingerlatsinera

Savissivimmi inuiaqatigiit piniartukkormiuupput annikitsumik aalisakkanik (qalera-linnik) tunisaqartartut. Nannut, terianniat, miluumasut imarmiut timmissallu (appali-arsuit) piniagaapput. Nunaqarfiup aningaasanik isertitarisai pisanik tamakkunan-ga, kiisalu sanalukkanik tunisassiornermit pipput. Nunaqarfimmiippoq piginneqa-tigiilluni tunisassiorfik (Hakkoq), tassungalu aalisakkat appaliarsuillu tunisaapput. Tamatuma saniatigut suliffeqarfiit ikittut KNI-mi, atuarfimmi kiisalu kommunip inger-lataani (nunaqarfimmi allaffiup, eqqakkanik suliaqarnerup, innaallagissamik piler-suinerup aamma illup sullissiviup (B-592-ip, 1988-imi sananeqartup ataatsimiittar-fimmik initaqartup, uffartarfimmut, errorsivimmut ammerinermullu atortorissaaru-titqartup) ingerlanneqartut) iluanni nassaassaapput. Illu sullissivik aammattaaq meeqqanik paaqqinninnermut namminersortumit ingerlanneqartumit atorineqarpoq.

Illuaqqamik qatserutinik inissiisarfirmmik pisariaqartitsisoqarpoq. Nunaqarfiup tunisassiorfia qerititanullu inissiisarfia Royal Greenland A/S-imit tiguneqarpoq tamatumalu kingorna allineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Appaliarsunnik tunisassiorneq annertuumik annertusarneqarsinnaavoq Savissivimmi Qaanaamilu suliffinnut nutaanut tunngaviulersinnaasumik. Tamatuma saniatigut qalerallit, qullukkat aamma neqit panertut tunisassiarineqarsinnaapput.

Ineqarnermut pissutsit

Innuttaasut amerlassusaasa ineriartornerata illut nutaat ikittuinnaat (arfineq-marluk) sanaartornissaat pisariaqartippaa. Taamaattorli Inissiaatileqatigiit INI A/S suleqati-galugu piiaanissamut aaqqissuusseqinnissamullu suliaassap aaqqissuunneqarnis-saa pisariaqartinneqarpoq. Inissiaatileqatigiit piiaanissamut nutaanillu sanaartor-nissamut pisariaqartitsinermik naatsorsuineri figur 2-mi takuneqarsinnaapput. Inis-sianik pisariaqartitsineq kissermaat aappariillu 20 sinnerlugit ukiullit tamarmik inissi-assamik neqeroorfigineqartarnissaannik (PB20-mik) anguniagarisaaq tunngavigalu-

gu naatsorsorneqartarpoq. Illut piliartariaqartut matuma kingornani nunap assingani takutinneqarput. Illuni sinneruttuni 26-ni illut 15-it aaqqissuunneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

Angallannermi, pilersuinnermi avatangiisinilu pissutsit

Savissivik ukiumut ataasiarluni aasaanerani sivikitsumi sikoqanngitsumik umiarsuarmut assartuummit tikinneqartarpoq. Sissami usilersorneqartarpoq/usingiaasoqartarpoq. Ukiup sinnerani pisortanit inunnik usinillu assartuineq nunaqarfimmut qulimiguulimmik timmisartuussisarnermik aalajangerneqartarpoq, tassa Qaanaamut sapaatip akunneranut ataasiarluni attaveqartoqartarpoq. Taassuma saniatigut qimussit umiatsiallu motorillit assartuutaapput pingaarutillit.

Savissiviup avinngarusimasutut inissisimanerata nioqqutissanik pilersorneqarneq ajornakusoortissinnaavaa, tamatumalu pisariaqartittarpaa nioqqutissat Qaanaami suliareqqitassat timmisartuunneqartariaqartarneri. Akiliutigisarli tamanna aarlerinangilaq sumiiffimmi appaliarsunnik, qullukkanik il.il. tunisassiat tassaammata tunisassiat naleqarluartut piumaneqaqisut.

Aqqusineqanngilaq, pisuinnaalli aqquaat tamaani atorussiat atorlugit sanaartorneqarsimapput. Nunaqarfiilli aqquserni annikitsut ingerlatsivinnik pingaarnepaanik attaviilisut eqqakkanillu qamutit motorillit atorlugit suliaqarnissamik periarfissiisut suliarinissaat pisariaqartinneqarput. Qulimiguulik mittarfeeraqarpoq.

KNi pisiniarfeqarpoq quersuarlu nutaaq sananeqrapoq. Tankeqarfik 1997-imi sanaartugaavoq innaallagissiorfeqarporlu.

Eqqaavimmut atatillugu eqqakkanik ikuallaavimmik ivertitsisoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Eqqaavik nuuttariaqarpoq tassunga aqquq persorfigineqarnermigut ingerlavissaaajunnaartarmat. Kommuniup ingerlatsineratigut eqqaavilerisoqarpoq. Anartarfilerisoqanngilaq.

Imermik pilersuineq tatsinit imeqarfinnit marlunnit aasaanerani qaammatit sisamat missaanni pisarpoq ukiullu sinnerani ilulissaniit kassornik inuit namminneq katersuinerisigut. 1998-imut aningaasanut inatsimmi 1998-99-imi ukiuunerani imermut tankimik pissarsinissaq aningaasaliiffineqarpoq.

1995-imi paraboleqalerpoq telefonikkut attaviit 60-it periarfissaalerlutik.

Inunnut isumaginninnermi, kulturimi aamma atuarfeqarnermi pissutsit

Savissivik nunaqarfimmi atuarfeqarpoq atuakkanik atorniartarfittalimmik, atuartullu 9. klasse ilanngullugu ilinniartinneqartarput. Tamatuma kingorna Qaanaami atuarfimi nangittarput. Atuarfiup inimik siunertanut arlalinnut atugassamik toqqorsivittalerlugulu ilaneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Tassunga tunngatillugu aammat-taaq ilinniartitsisumut illu inissiaq sanaartorneqartariaqarpoq. 1998-imut aningaasanut inatsimmi atuarfiup 1998-imi aaqqissuunneqarnissaanut allineqarnissaanul-lu aningaasat immikkoortinneqarput.

Savissivimmi peqatigiiffeqarneq annikitsuinnaavoq. Illup sullissiviup atuarfimmilu atuakkanik atorniartarfiup saniatigut inersimasunut, inuusuttunut meeqqanullu sunngiffimmi sammisassanik neqerooruteqanngilaq. Inuusuttunut neqerooruteqarnissaq pilersaarutaanngilaq nunaqarfimmi innuttaasuni taamatut ukioqqortussusillit Qaanaami ukiup ilarujuusua atuarfimiittarmata angerlarsimaffittalimmi. Arsaattarfiliortoqarnissaali kissaatigineqarpoq.

Nunaqarfimmi nakorsiartarfik 1998-imut aningaasanut inatsit najoqqutaralugu ukioq 2000-imi aqqissuunneqassaaq. Nakorsiartarfik peqqinnissamik sulisumik ataatsimik ingerlanneqarpoq.

Savissivimmi illunik eriaqineqartariaqartunik suli tikkuaasoqanngilaq, oqaluffilli 1998-imut aningaasanut inatsit najoqqutaralugu 1998-imi aqqissuunneqassaaq.

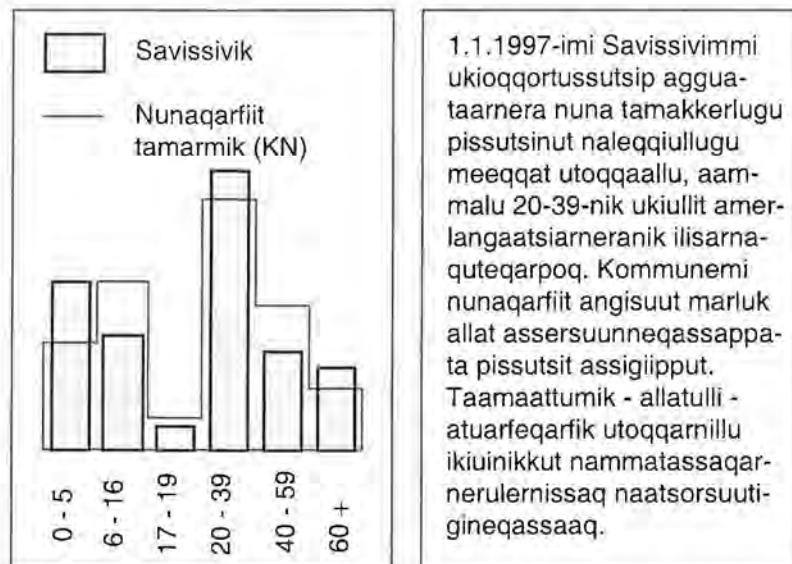

Fig. 3- Ukioqqortussutsit agguataarnerat, Savissivik

SAVISSIVIK		pioreers.	per. pilers.			pioreers.	per. pilers.
AVATANG. PILERS. ANGALL. INEQARN. INUUTISS.	Tunisassiorfik			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUUSSINERALU	Nunaqarfimmi allaffik		
	Qerisunut toqqorsivik				Qatserusiisivik		
	Sannavik				Oqaluffik atuarfittalik / oqaluffik		
	Takornarianut atortuss.				Iliveqarfik		
	Najugaqarfiit				Illu sullissivik		
	Piiaaneq / iluarsaaqqinn.				Meeqqerivik		
	Aqqusernit pis. aqquaat				Utoqq. kattussillutik ill.		
	Usingiaanermi pissutsit				Nunaqarfimmi illu		
	Qulimiguullip mittarfia				Nunaqarf. nakorsiartarfik		
	Pisiniarfik / toqqorsivik				Atuarfik		
AVATANG. PILERS. ANGALL. INEQARN. INUUTISS.	Innaallagissiorfik			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUUSSINERALU	Sunngiffimmi klubbi		
	Imerkik pilersuineq				Atuakkanik atorniart.		
	Kiassarneq				Timersortarfik		
	Tele				Arsaattarfik		
	Eqqaavilerineq				Katersortarfik		
AVATANG. PILERS. ANGALL. INEQARN. INUUTISS.	Anaajavilerineq			KOMMUNEP INGERLATSIVII KIFFARTUUSSINERALU			
	Eqqakkanik ikuallaavik						
	Eqqaaviup nuunnissaa						

pioreersaq aning. inatsimmi / missingersuummi sanaartugass. kissaatigisaq

Fig. 4 - Periusissatut pilersaarut, Savissivik

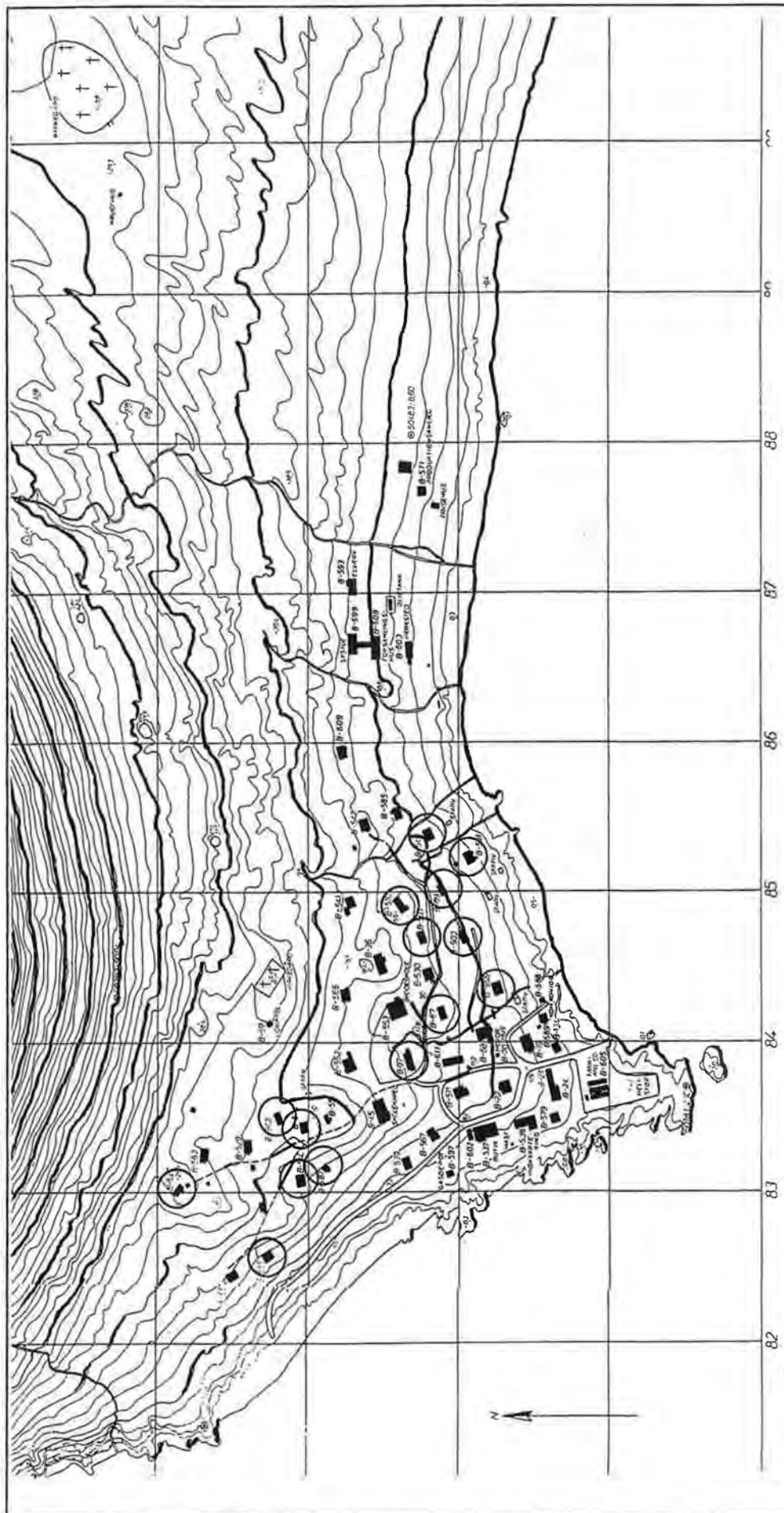

Fig. 5 - Savissivik 1 : 4.000 - nunap ilusaa illullu piiartariaqartut

Fig. 6 - Savissivik

